

POHJOIS-SAVON ALUEELLINEN LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS JA -SUUNNITELMA 2025-2029

OSA 1: HYVINVOINTIKERTOMUS

Pohjois-Savon alueellinen laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2025–2029 sisältää:

- OSA 1: hyvinvointikertomuksen eli -analyysin vuosista 2021–2025 ja
- OSA 2: hyvinvointisuunnitelman vuosille 2025–2029.

Tässä käsitellään OSA 1:stä: [hyvinvointikertomusta](#)

Julkaistu www.hyvinvointikertomus.fi -> Pohjois-Savon hyvinvointialue

Hyvinvointikertomus ja - suunnitelma

Tiivis asiakirja, jonka laativat eri hallinnonalojen asiantuntijat yhdessä (myös kunnat, järjestöt, srk, yritykset, kokemuksellinen tieto) ja se koostuu seuraavista osista:

OSA1: "kertomus"

Tilastojen valossa yhteenveto **hyvinvoinnin nykytilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä**, edellisen valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden **arviointia**

* Laajahvk: valtuustokauden ajalta tähän päivän

OSA 2: "suunnitelma" tulevalle valtuustokaudelle

Tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot ja resurssit sekä seurantamittarit hyvinvoinnin edistämiseksi, **hyvinvointivajeiden ratkaisemiseksi**

OSA 3: Valtuustohyväksyntä ja toteuttaminen

Suunnitelman hyväksyminen ja vieminen toteutukseen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen hyvinvointialueella

Sote-järjestämislaki 7§

Hyvinvointialueen on seurattava asukkaittensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Hyvinvointialueella on raportoitava asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä aluevaltuustolle vuosittain.

Hyvinvointialueella on valmistettava aluevaltuustolle valtuustokausittain alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. Hyvinvointialue laatii hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä alueensa kuntien kanssa.

Hyvinvointialueen asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laadinnassa säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 29 §:ssä: Hyvinvointialueen on julkaistava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma julkisessa tietoverkossa.

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon... 612/2021 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX ®](#)

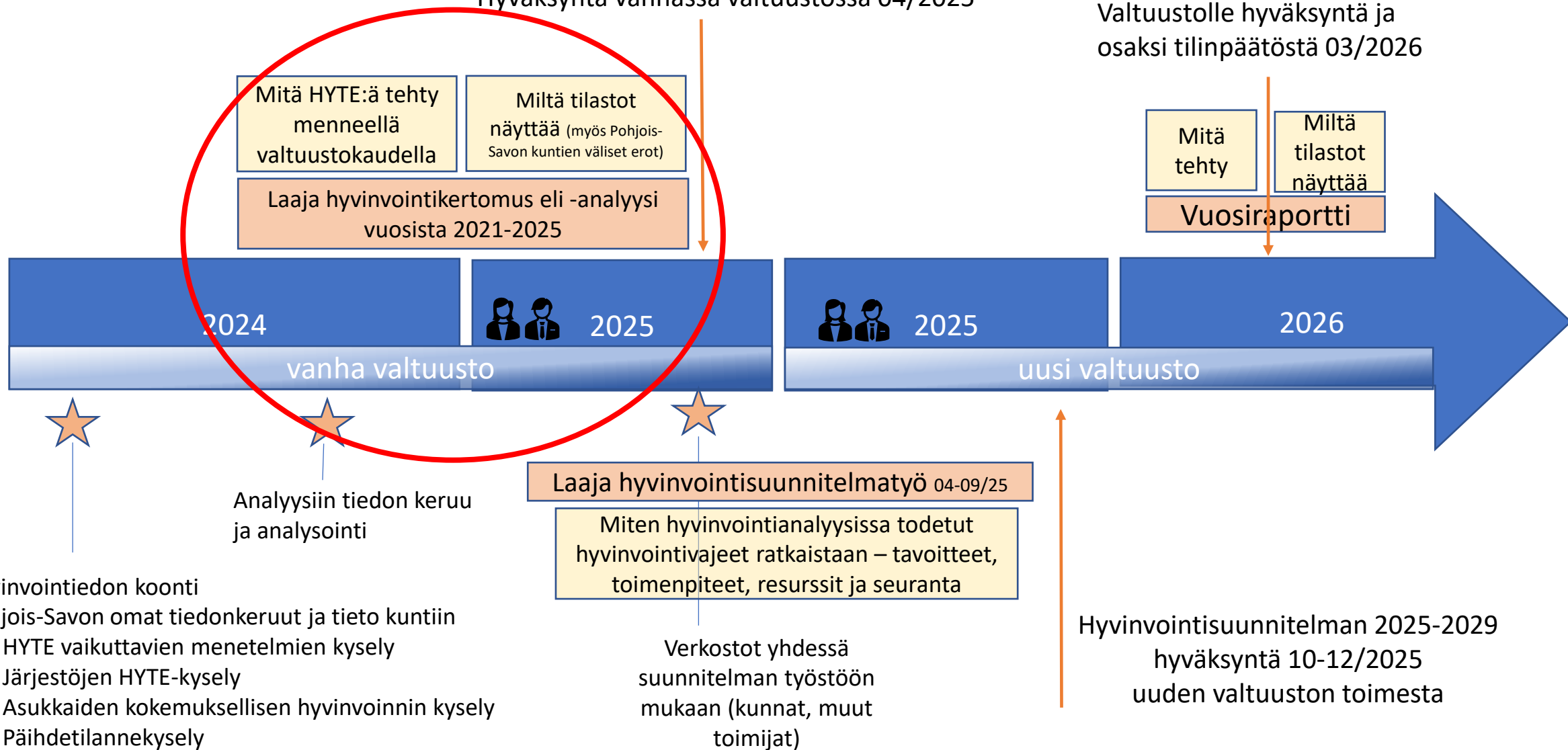
Pohjois-Savon hyvinvointialueen alueellinen hyvinvointikertomus: sisältää myös:

- hyvinvoinnin vuosiraportin vuodesta 2024
- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seurannan ja
- suunnitelman ikääntyneen väestön tukemiseksi seurannan

Pohjois-Savon alueellinen laaja hyvinvointikertomus ja –suunnitelma 2025-2029 ja vuosiraportit

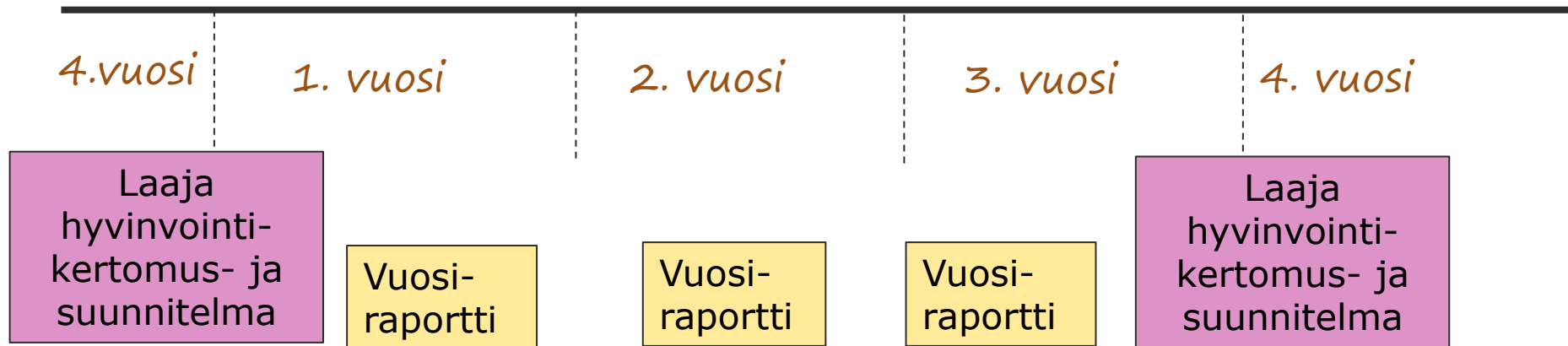
Hyvinvointikertomuksen
Hyväksyntä vanhassa valtuustossa 04/2025

Vuosiraportti; miten
hyvinvointisuunnitelma edennyt.
Valtuustolle hyväksyntä ja
osaksi tilinpäätöstä 03/2026

Kerran valtuustokaudessa tehdään laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma = hyvinvointikertomus eli hyvinvointianalyysi; hyvinvoinnin nykytilan kuvaus ja edellisen valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi (vanha valtuusto hyväksyy) ja hyvinvointisuunnitelma; suunnitelma hyvinvointivajeiden korjaamiseksi seuraavalle valtuustokaudelle eli HYTE tavoitteet, toimenpiteet, seurantamittarit, vastuut (hyväksyy uusi valtuusto)

VALTUUSTOKAUSITTAIN TOISTUVA SYKLI

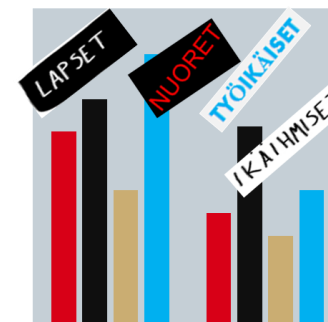
Kerran vuodessa tehdään vuosiraportti (-> tilinpäätökseen) = miten hyvinvointisuunnitelmassa on edetty tilastojen valossa, mitä on tehty hyvinvointitavoitteiden edistämiseksi. Tarvittaessa tarkennetaan hyvinvointisuunnitelmaa.

Hyvinvointianalyysi pohjautuu seuraaviin tietolähteisiin

- [Hyvinvointialueen vähimmäistietosisältö ehdotus 8.8.2024versio](#)
- [Kouluterveyskyselyt](#), THL
- [Etusivu - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#), THL
- [Tilastotieto | Tilastokeskus](#)
- [TEAvisari terveydenedistämisaktiivisuus](#), THL
- [Finlapset](#)
- [Terve Suomi - kyselyosuuden indikaattoritaulukot](#)
- [Sotekuva](#) ja [Hyvinvointi ja terveys - 1.0.4 – Power BI](#)
- Liikkuva ohjelmien tietokannat
 - <https://liikkuvakoulu.fi/nykytila>
 - [Nykytilan arviointi - Liikkuva varhaiskasvatus](#)
 - [Liikuntaneuvonnan tietokanta](#)
- [Lipas.fi](#)
- [Huono-osaisuus Suomessa](#)
- [Elinympäristön tietopalvelu liiteri](#)
- [Ilman epäpuhtauksien päästöt Suomessa](#)
- [Ilmansaasteet - Ilmatieteen laitos](#)
- [Kirkon tilastopalvelu](#)
- [Poliisihallitus - Poliisi](#)
- [OTIn Liikennevahinkoportti - avoin nettiportaali kaikkien käytössä!](#)
- [PRONTONET.FI](#)
- Pohjois-Savon Pelastuslaitoksen tilastot
- Tutkihallintoa
- [Nuorisotilastot](#)
- [Syöpärekisteri](#)
- [Nykytila.fi](#)
- [Liikunnan indikaattorit – Valtion liikuntaneuvosto](#)
- [Terveystemme.fi](#)
- [Move-mittaustulokset](#), OPH

Kyselyt ja asiakaspalautteet esim.

- Kokemuksellinen hyvinvointikysely asukkaille (PSHVA, kunnat ja DIAK ja UEF yhteistyönä)
- Päihdetilannekysely (PSHVA ja kunnat)
- HYTE-menetelmäkysely (PSHVA ja kunnat)
- Järjestökyselyt (PSHVA ja Sosiaaliturvayhdistys ry)

Hyvinvointianalyysiin osallistuneet

- Pohjois-Savon HYTE- ja osallisuuspalveluyksikkö
- Evankelisluterilainen seurakunta, Juha Antikainen, hiippakuntasihteeri, evankelisluterilainen hiippakunta
- Pohjois-Savon kuntien hyvinvointikoordinaattorit ja HYTE-yhdyshenkilöt
- Pohjois-Savon ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön verkosto
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen elintapaohjauksen työryhmä
- Pohjois-Savon ravitsemustyöryhmä
- Pohjois-Savon liikunnallisen elämäntavan edistämisen työryhmä
- Pohjois-Savon seksuaaliterveyden edistämisen työryhmä
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen osallisuustyöryhmä
- Konsultoitu HVA:n tiedolla johtamisen asiantuntijoita mm. asiantuntija Paula Partanen, erityisasiantuntija Tarja Tervo-Heikkinen
- Liikkuva aikuinen, projektipäällikkö Katariina Tuunanen, liikuntaneuvonnan tietokanta
- Hankevoimala, Pohjois-Savon hyvinvointialue
- Kehittämisyhdistys Mansikka ry, projektipäällikkö Seija Korhonen
- Pohjois-Savon syöpäyhdistys, toiminnanjohtaja Heidi Kolehmainen
- A-klinikkasäätiön Pohjois-Savon kehittämistyöryhmä
- Päihdepalvelusäätiö, Kuopio
- Kuopion kriisikeskus, Tiina Häyrinen
- ICMT-palvelut ja kehittäminen, Digikehittäminen, RRP, Ulla Särkkä
- Pohjois-Savon Kaikukortti-verkosto, Kirsi Rönkkö, Kuopio
- Ikääntyneiden palvelujen jory
- Pohjois-Savon pelastuslaitos, Aleksi Immonen
- Ikääntyneiden palveluiden jory
- Perhepalveluiden jory
- Pohjois-Savon PAKKA- tarjontaryhmä
- Pohjois-Savon Ikääntyneiden mielenterveys – ja päihdetyön verkosto
- Lisäksi HYTE-teemaverkostoissa (PSHVA, kunnat, järjestöt, srk) on käyty lävitse kunkin teemaa koskevat tilastot

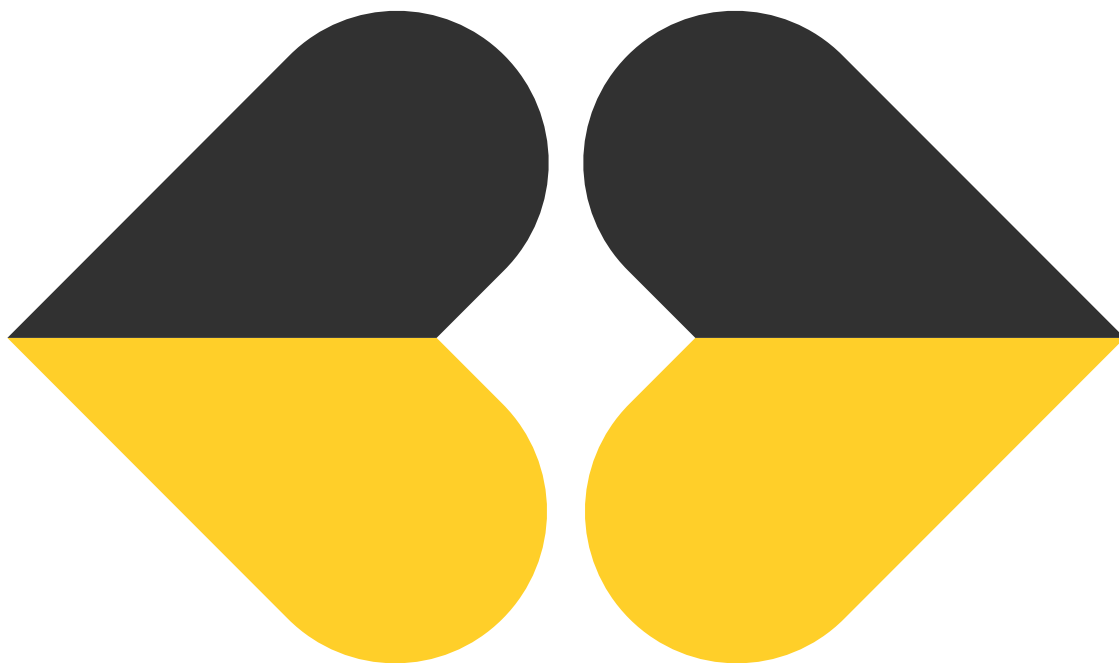
Asukkaiden osallistaminen Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyvinvointikertomuksen laadintaan

- **Hyvinvointikertomukseen** tiedon tuottaminen;
 - kokemuksellinen hyvinvointikysely
 - päihdetilannekysely
 - työryhmien ja verkostojen kautta

Hyvinvointianalyysin eli hyvinvointikertomuksen sisältö

- HYTE- rakenteet Pohjois-Savon hyvinvointialueella, yhdyspinnoilla ja alueen kunnissa
- Terveystiedon edistämisaktiivisuus ja HYTE-prosessit Pohjois-Savon hyvinvointialueella ja alueen kunnissa
- Pohjoissavolaisten hyvinvoinnin tila väestöryhmittäin ja toimintaympäristö palveluineen
- HYTE-kerroin
- Vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisen arviointia; mitä on tehty ja miten on edetty seurantatilastojen valossa
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelman 2021-2025 vaikuttavuuden seuranta pitkän aikavälin seurantamittareilla
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen ikääntyneen väestön tukemisen suunnitelman seuranta
- Yhteistyö kuntien kanssa HYTE-työssä
- Johtopäätökset hyvinvointianalyysin pohjalta ja toimenpide-ehdotukset

HYTE-rakenteet Pohjois-Savon hyvinvointialueella ja alueen kunnissa

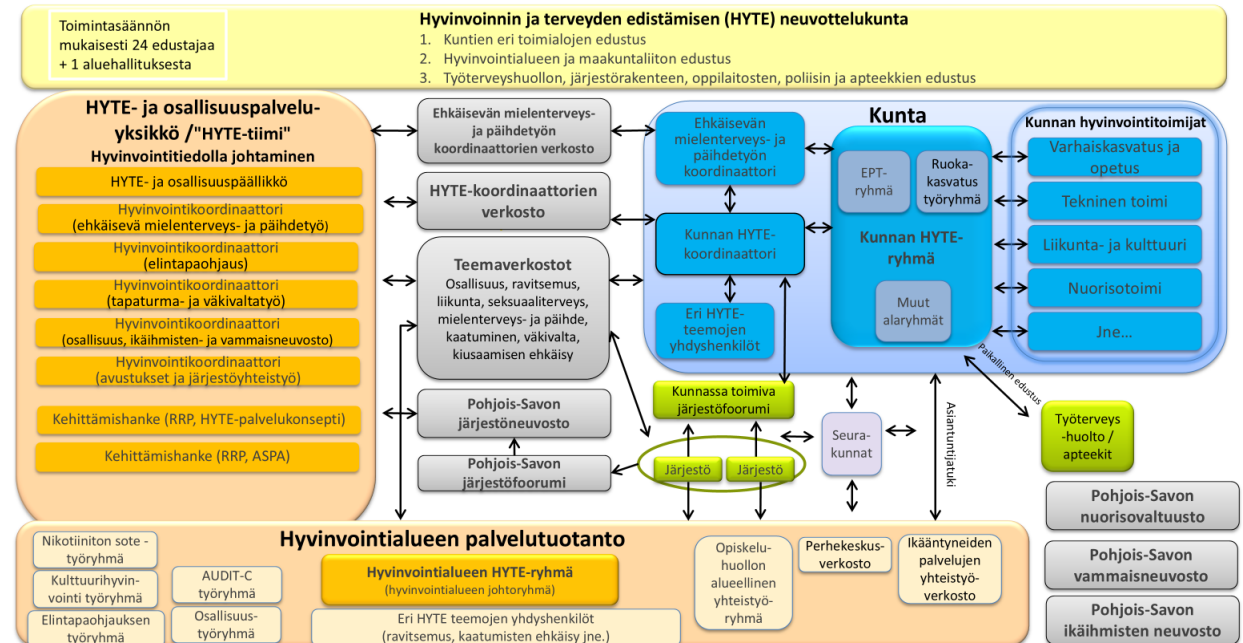
HYTE- rakenteet

HYTE- rakenteet Pohjois-Savon hyvinvointialueella

HYTE-rakenteet Pohjois-Savon kunnissa

- Yhteistyötyöryhmät ja –verkostot
- Yhdyshenkilöt
- HYTE -ohjelmat ja suunnitelmat
- HYTE- resurssit
- HYTE- toimialoilla

Pohjois-Savon HYTE-rakenne 2025

Pohjois-Savon HYTE-rakenne 2025

Toimintasäännön mukaisesti 24 edustajaa + 1 aluehallituksesta

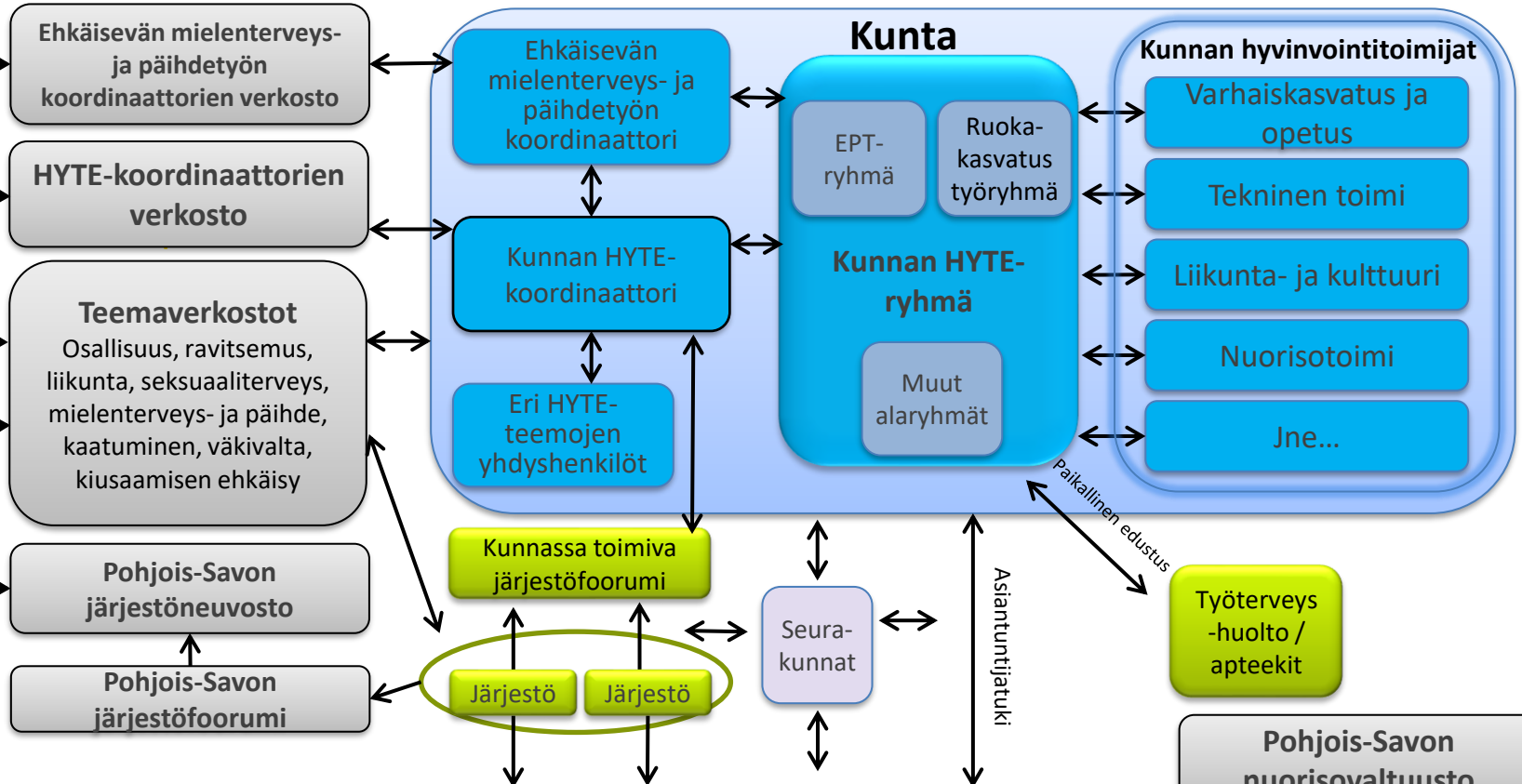
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) neuvottelukunta

1. Kuntien eri toimialojen edustus
2. Hyvinvointialueen ja maakuntaliiton edustus
3. Työterveyshuollon, järjestörakenteen, oppilaitosten, poliisin ja apteekkien edustus

HYTE- ja osallisuuspalvelu-yksikkö / "HYTE-tiimi"

Hyvinvointitiedolla johtaminen

- HYTE- ja osallisuuspäällikkö
- Hyvinvointikoordinaattori (ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö)
- Hyvinvointikoordinaattori (elintapaohjaus)
- Hyvinvointikoordinaattori (tapaturma- ja väkivaltatyö)
- Hyvinvointikoordinaattori (osallisuus, ikäihmisten- ja vammaisneuvosto)
- Hyvinvointikoordinaattori (avustukset ja järjestöyhteistyö)
- Kehittämishanke (RRP, HYTE-palvelukonsepti)
- Kehittämishanke (RRP, ASPA)

Hyvinvointialueen palvelutuotanto

- Nikotiiniton sote -työryhmä
- Kulttuurihyvinvointi työryhmä
- Elintapaohjauksen työryhmä

- AUDIT-C työryhmä
- Osallisuus-työryhmä

Hyvinvointialueen HYTE-ryhmä

(hyvinvointialueen johtoryhmä)

Eri HYTE teemojen yhdyshenkilöt (ravitsemus, kaatumisten ehkäisy jne.)

Opiskelu-huollon alueellinen yhteistyö-ryhmä

Perhekeskus-verkosto

Ikääntyneiden palvelujen yhteistyö-verkosto

Pohjois-Savon nuorisovaltuusto

Pohjois-Savon vammaisneuvosto

Pohjois-Savon ikäihmisten neuvosto

HYTE-rakenne Pohjois-Savon hyvinvointialueella

punainen=kehitettävää,
keltainen=etenee ja
vihreä=hyvä tilanne

- ❖ HYTE-tuki alueelle:
Valtakunnalliset HYTE teemaverkostot ja Terve Kunta ja STESO verkostot

- ❖ Vuosittaiset HYTE-neuvottelut

- ❖ HVA:n hyvinvointi-koordinaattorit hyvinvointisuunnitelman painopisteittäin

- ❖ HYTE-yhdyspinnat ja palvelupolut

- ❖ Yhteistyö kuntien ja järjestöjen kanssa. HVA:lta yhteyshenkilöt verkostoissa

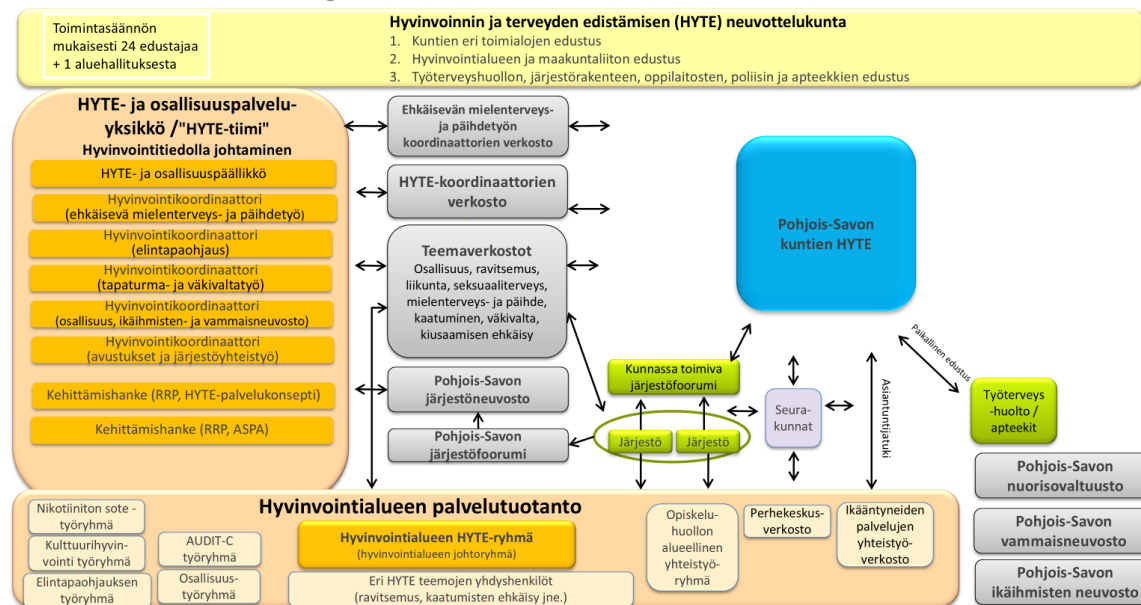
- ❖ Asiantuntijatuki ja -tieto kuntiin; HYTE-tiedonkeruut ja yhdyspintakuviot kuntien kanssa ja vierailut kuntiin

- ❖ Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ja hyvinvoinnin vuosiraportit sekä osallisuusohjelma

- ❖ HYTE tilinpäätöksessä ja talous- ja toimintasuunnitelmassa sekä strategiassa

- ❖ Monialainen ja poikkihallinnollinen HYTE-neuvottelukunta johtaa HYTE-työtä

Pohjois-Savon HYTE-rakenne 2025

- ✓ EVA:n käyttö alueen päätösten valmistelussa

- ✓ HVA edustajat kuntien HYTE-ryhmiin – roolit ja sitoutuminen

- ✓ Kunta-HVA palvelutuotannon HYTE -yhteistyön vahvistaminen

- ✓ HVA:n omia HYTE-indikaattoreita kaivataan ja järjestöjen HYTE-tietoa

- ✓ HYTE – HVA:n palvelustrategiassa ja palvelutuotannon käyttösuunnitelmissa

- ✓ HYTE – kerroin; erit. AUDIT-C, työttömien terveystarkastukset, tuen tarpeen selvittäminen 8lk terveystarkastuksesta poisjääville ja elintapaneuvonta tyypin 2 diabetesriskissä

- ✓ HYTE-rahoituksen kohdentaminen palvelutuotannon HYTE-työhön

- ✓ HVA:n Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma +mittarit

- ✓ HVA:n kulttuurihyvinvointisuunnitelma

- ✓ Järjestöyhteistyön rakenteiden vahvistaminen HVA:lla

- ✓ HVA:n HYTE-rakenteet; verkostot ja yhdyshenkilöt

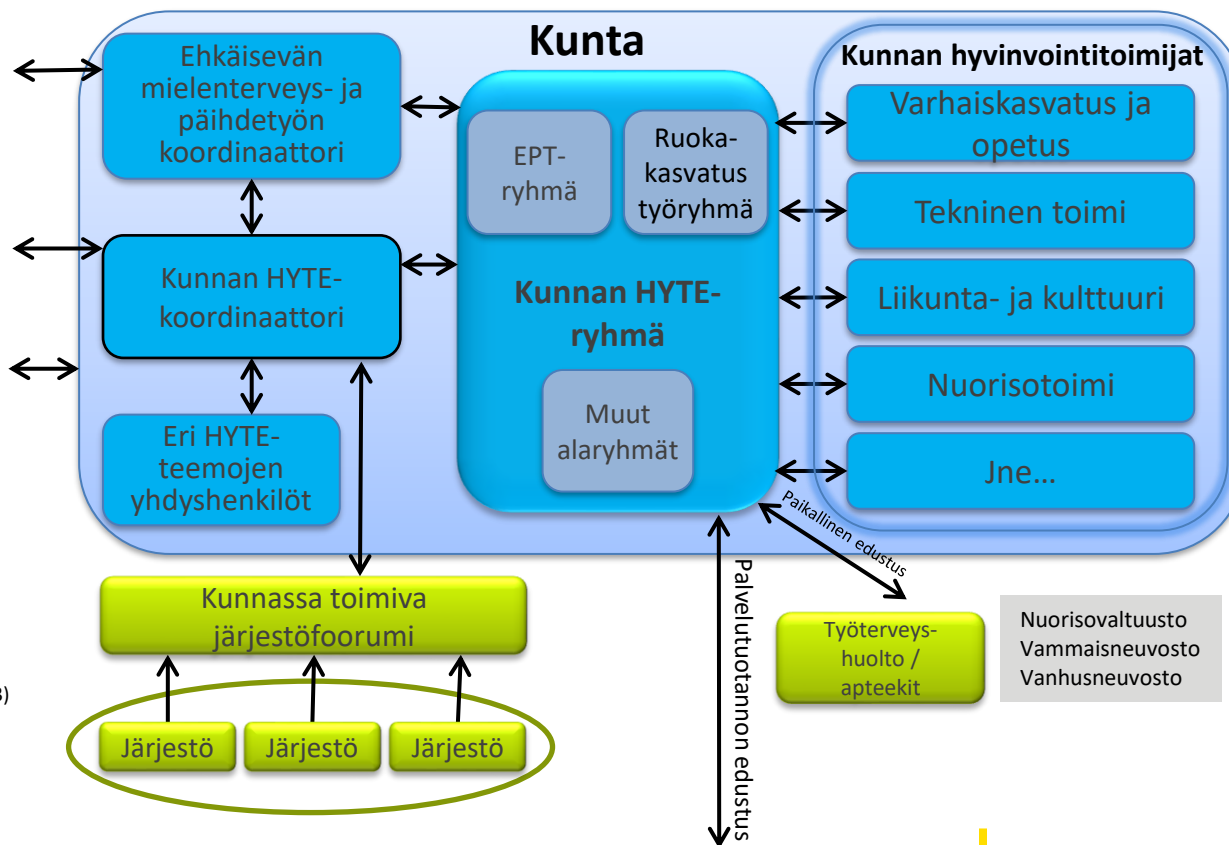
- ❖ Terveystiedon aktiivisuus vahvaa, erit. Siilinjärvi, Kuopio, Joroinen (TEAkokonaistulos 01/2025)

HYTE-rakenteet Pohjois-Savon kunnissa

punainen=kehitettävää,
keltainen=etenee ja
vihreä=hyvä tilanne

- ✓ Terveystiedon aktiivisuuden kokonaistulos, erit. Tuusniemi, Tervo ja Rautavaara (TEAkokonaistulos 01/2025)

- ❖ Löytyy HYTE-ryhmät, jotka yhä monialaisempia ja poikkihallinnollisia
- ❖ Eri toimialat osallistuvat aktiivisesti HYTE-työhön
- ❖ Ehkäisevän päihdetyön ja HYTE-yhdyshenkilötyön resurssit vahvistuneet
- ❖ Eri HYTE-teemoihin nimitetty kuntayhdyshenkilöitä
- ❖ Kuntajohdon terveystiedon aktiivisuus vahvaa; sitoutuminen, johtaminen, seuranta ja tarveanalyysi, voimavarat ja osallisuus. (TEAKuntajohto 2023)
- ❖ Kaikissa kunnissa hyväksytty laaja hyvinvointikertomus ja –suunnitelma (TEAKuntajohto 2023)

- ✓ Pienten kuntien HYTE-resurssit

- ✓ Asukkaille avattava HYTE:ä

- ✓ HYTE-työn näkyvyys. Yhteys elinvoimaan.

- ✓ HYTE tiedonkulku kunnassa

- ✓ Osallisuuden vastuuttaminen ja osallisuus palvelujen suunnitteluun, erit. Keitele, Kaavi, Rautavaara ja Tuusniemi

- ✓ Lasten osallistamisen foorumit (TEAvisiari Kuntajohto v.2023)

- ✓ Kuntajohdon TEA, erit. Rautavaara
- ✓ Perusopetuksen TEA, erit. Rautavaara
- ✓ Lukiokoulutuksen TEA, erit. Rautavaara
- ✓ Liikunnan TEA, erit. Tervo
- ✓ Kulttuurin TEA, erit. Tuusniemi

- ❖ Osallisuustyön resurssit vahvistuneet osassa kuntia

- ❖ Pienten kuntien järjestö-yhteistyö

- ❖ Yhteistyökumppanin ja edustus HYTE-ryhmiin löytäminen kunnalle HVA:n palvelutuotannosta

- ❖ Arjen turvallisuus-suunnitelma puuttuu erit. Iisalmi, Lapinlahti, Pielavesi, Rautalampi ja Varkaus

- ❖ HYTE-alatyöryhmiä tarvitaan kuntien HYTE-jalkauttamiseen

- ❖ Hyvinvoinnin vuosiraportit puuttuvat osasta kuntia

- ✓ EVA:n käyttö päätösten valmistelussa, erit. Sonkajärvi, Varkaus, Leppävirta, Tuusniemi, Kiuruvesi, Tervo, Lapinlahti

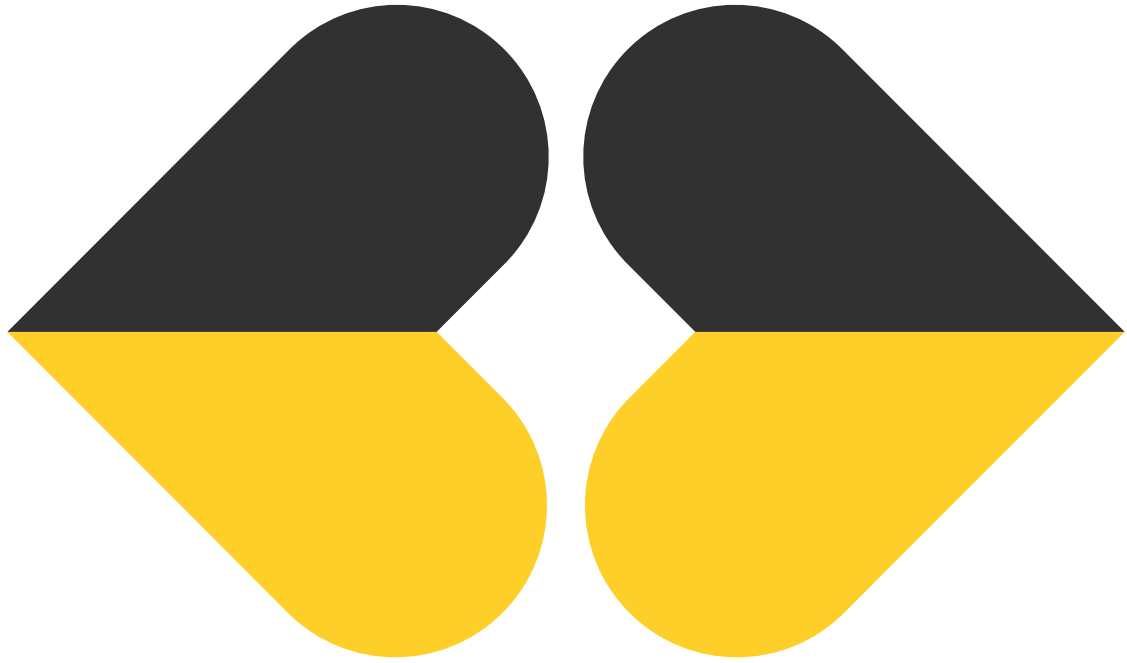
Johtopäätökset Pohjois-Savon HYTE-rakenteista

Pohjois-Savon hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet ovat tällä hetkellä hyvät. Rakenteissa on huomioitu tiivis yhteistyö kuntien ja järjestötoimijoiden kanssa. Hyvinvointialueen aloittaessa on vahvistettu HYTE-työtä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastuslaitoksen kanssa sekä muiden toimijoiden, kuten seurakuntien kanssa.

Pohjois-Savon HYTE-työtä johtaa aluehallituksen valtuustokausittain asettama monialainen ja poikkihallinnollinen. HYTE-neuvottelukunta. HYTE-neuvottelukunta toimii lainsäädännön edellyttämänä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahona (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 7§) sekä ehkäisevän päihdetyön vastaavana toimielimenä hyvinvointialueen osalta. HYTE-neuvottelukunnassa käydään myös vuosittaiset lakisääteiset HYTE-neuvottelut. Pohjois-Savon hyvinvointialueen HYTE- ja osallisuuspalveluyksikön HYTE-tiimi valmistelee HYTE-neuvottelukunnalle menevät asiat, toimii alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmistelijoina yhdessä sidosryhmien kanssa, hyvinvointisuunnitelman koordinoijina, vaikuttavien HYTE-menetelmien jalkauttamisen tukena ja tukevat kuntia ja hyvinvointialueen palvelutuotantoa HYTE-työssä. Alueellisen hyvinvointisuunnitelman painopisteiden ja tavoitteiden edistämiseksi ja vaikuttavien HYTE-menetelmien jalkauttamiseksi ja ylläpidon tueksi on muodostettu HYTE-teemaverkostoja hyvinvointisuunnitelmien tavoitteiden edistämiseksi. Pohjois-Savon hyvinvointialueen sisäisiä HYTE-verkostoja ja työryhmiä on muodostettu HYTE-työn edistämiseksi palvelutuotantoon ja näitä tulee edelleen vahvistaa.

HYTE-yhdyspinnat ja palvelupolut ovat valmiit ja HYTE on osa hyvinvointialueen organisaation taloutta- ja toimintasuunnitelmaa, vaikkakin hyvinvointialueen toimialoilla tässä on käyttösuunnitelmiin HYTE:n sisällyttämisessä parannettavaa. Hyvinvointialueen toimialueista perhepalveluiden osalta HYTE on jo vahvasti osa palvelustrategiaa, vahvistamista tarvitaan vielä muilla toimialoilla. Järjestöyhteistyörakennetta kehitetään hyvinvointialueen aluejaon mukaisilla järjestörakenteilla ja kulttuurin vahvistamista sosiaali- ja terveydenhuollossa. Myös kuntayhteistyötä vahvistetaan edelleen hyvinvointialueen ja kuntien välistä asiantuntijatukea vahvistamalla ja selkeyttämällä.

Kuntien HYTE-rakenteet ovat yhä monialaisempia ja poikkihallinnollisia ja eri toimialat osallistuvat aktiivisesti HYTE-työhön. Kuntien HYTE-resurssit ovat vahvistuneet.

Terveydenedistämis- aktiivisuus (TEA) ja HYTE-prosessit Pohjois- Savon hyvinvointialueella ja alueen kunnissa

Terveydenedistämisasiivisuus Pohjois-Savon hyvinvointialueella ja kunnissa

Terveydenedistämisasiivisuus (TEA) kuvaa organisaatioiden kykyä integroida hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen organisaation perustoimintaan eri toimialueilla

= hyvä tilanne

= parannettavaa

Tulokset ilmoitetaan TEAviisari-verkkopalvelussa pistemäärän 0–100 välillä. Pistemäärät ovat muodostettu pisteyttämällä toimintaa kuvaavat tiedot suhteessa lainsäädäntöön, suosituksiin ja hyviin käytäntöihin. Pisteet kuvaa, miten hyvin hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen toteutuu: 100 tarkoittaa, että toiminta on kaikilta osin hyvän käytännön ja hyvän laadun mukaista. Pisteet 0–24 on huono tulos, 25–74 on parannettavaa ja 75–100 hyvä tulos. ([Etusivu](#) - [TEAviisari](#) - [Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#))
Lähde: TEAviisari.fi (01/2025)

Terveydenedistämisasiivisuuden kokonaistulos 19.1.2024

	Pohjois-Savon hva	Pohjois-Karjalan hva	Pohjois-Pohjanmaan hva	Pirkanmaa hva	Kainuun hva	Etelä-Savon hva	Keski-Suomen hva	Koko maa
Kaikki sektorit	73	67	71	73	65	66	70	70
Kuntajohto	87	81	81	89	75	75	86	83
Perusopetus	65	64	63	68	66	66	64	64
Lukiokoulutus	67	60	63	71	66	53	69	65
Ammatillinen koulutus	71	67	70	66	64	71	65	64
Liikunta	77	64	75	65	53	63	71	69
Hyvinvointialueet	60	38	51	69	71	60	59	59
Kulttuuri	73	67	75	81	66	67	65	72

+ Siilinjärvi 78, Kuopio 77 ja Joroinen 76
- Tuusniemi 52, Tervo 53 ja Rautavaara 53

Kuntajohto 2023,

+ Seuranta ja tarveanalyysi 95 väestöryhmittäin ja raportoitu jorylle ja luottamushenkilöille
+ johtaminen 90 ; HYTE johtamisvastuut määritelty 96 ja laaja hyvinvointikertomus kaikissa kunnissa tehty 100
+ Siilinjärvi 97

- osallisuus 79 palvelujen suunnitteluun erit. Keitele 0, Kaavi, Rautavaara ja Tuusniemi 33.
-foorumit lapsille erit lisalmi, Kaavi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Rautalampi, Rautavaara, Suonenjoki, Tuusniemi ja Vieremä 0,
-osallisuuden tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittely 72 , erit. Kaavi ja Vieremä 0.
- Rautavaara 60

Lukiokoulutus 2022,

+seuranta ja tarveanalyysi 79;
kurinpitotoimien ja kiusaamisen seuranta

-lääkäri-,kuraattori- ja psykologimitoitus
-kouluruokailusuositukset 56
-opiskeluhoitotryhmien kokoontumistiheys 59
-istumisen vähentäminen 57 ja liikunta koulupäivissä
-huoltajien vaikutusmahdollisuudet 45

Ammatillinen koulutus 2022,

+kouluruokailusuositusten noudattaminen 99
+henkilöstökokouksissa käsitellään kouluterveyskyselyn, TEA yms. tulokset

-lääkäri-,kuraattori- ja psykologimitoitus 28
-huoltajien vaikutusmahdollisuudet 49

Hyvinvointialue 2024,

+ väestön terveydentilan seuranta ja tarveanalyysi masennuksen, suun terveydentilan, päihdehaittojen kehitys ja ylipainon osalta ja näistä raportointi jorylle ja luottamushenkilöille sekä toimintakertomuksissa, myös kuntakohtaisesti 88

- yhteiset toimintakäytännöt 10 liikuntaneuvonnan kirjaamisoikeus, MOVE-prosessi yhteistyön sopiminen, AUDIT-C, tuen tarpeen selvitys 4v ja 8lk terveystarkastuksesta poisjääville ja elintapaneuvonta tyyppin 2 diabetesriskissä
-osallistumis- ja vaikuttamiskanavat 40; keskustelu- ja kuulemistilaisuudet, asiakkaiden mielipiteen selvittäminen ennen päätöksentekoa, kehittäjäasiakkaat ja kokemusasiantuntijat palvelujen suunnittelussa, asukkaiden, järjestöjen ja muiden oma-aloitteisen suunnittelun tukeminen -työttömien terveystarkastukset 4

Kulttuuri 2023

+ hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan sisältyy tavoitteita kulttuuritoiminnasta 99
+ kulttuuritoiminnan järjestäminen ryhmille 94
+ Rautalampi 87

-ohjelmien käsittely ja voimavarat, Kaavi ja Siilinjärvi
- luottamushenkilöhallinnossa 29 ja joryissa 55
- kulttuuritoiminnan järjestäminen sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä 4
- Tuusniemi 31

Liikunta 2024,

+keskustelutilaisuudet, raportointi toiminnasta
+eri ikäisten liikkuminen toimintasuunnitelmissa
+liikkumisryhmiä kattavasti
+liikuntapaikkojen käytön seuranta

-liikuntatilojen yhteiskäyttö yhdistysten kanssa
-liikuntaan osallistuvien seuranta sukupuolittain
-osallistava budjetointi

Perusopetus 2023,

+ johtaminen 80; monialaiset oppilashuoltotyöryhmät, poissaolojen seuranta, kouluympäristön terveell ja turvall tarkistukset.

-kouluruokailusuositukset 7
-huoltajien vaikutusmahdollisuudet 29

Johtopäätökset terveydenedistämisasiaktiivisuudesta ja HYTE-prosesseista

Terveydenedistämisasiaktiivisuudessa vahvinta on niin kunta kuin hyvinvointialueella hyvinvoinnin ja terveydentilan seuranta ja tarveanalyysi, hyvinvointikertomus ja -suunnitelmatyö ja raportointi. Tietoa HYTE-työn pohjaksi siis löytyy.

Vahvistettavaa on erityisesti hyvinvointialueella yhteneväisten käytäntöjen edistämisessä mm. liikuntaneuvonnan, MOVE-prosessissa, AUDIT-C ja tuen tarpeen selvityksessä terveystarkastuksista poisjääneille 8.lk osalta sekä elintapaneuvonnassa.

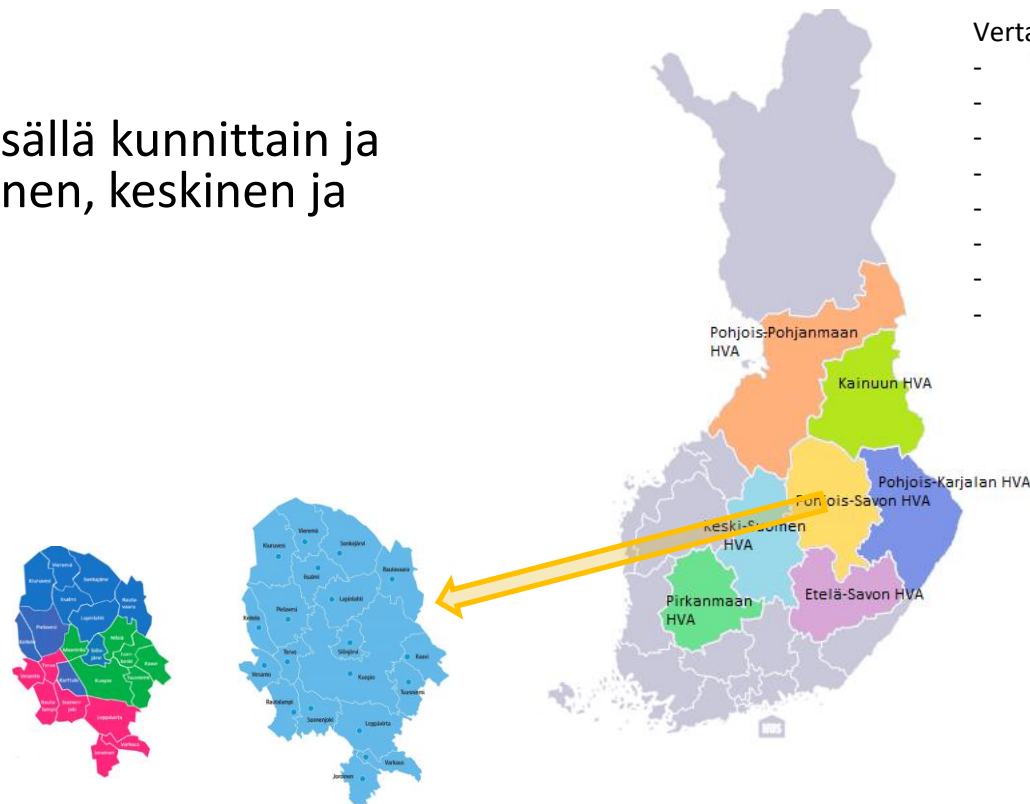
Pohjoissavolaisten hyvinvoinnin tila väestöryhmittäin ja toimintaympäristön osalta

[Hyvinvointi ja terveys - 1.0.4 – Power BI](#) (DigiFinland) ->
täältä osa tilastoista saatavilla visualisoituna

MITEN POHJOIS-SAVOLAISET VOIVAT?

Väestöryhmittäin verrattuna koko maahan ja vertailuhyvinvointialueisiin ja Pohjois-Savon sisällä kunnittain ja hyvinvointialueen aluejaon mukaisesti: pohjoinen, keskinen ja eteläinen

- Hyvää = paras suhteessa vertailualueisiin
- Huono = huonoin suhteessa vertailualueisiin

Vertailualueet:

- Pohjois-Savon HVA
- Koko maa
- Pohjois-Pohjanmaa
- Keski-Suomen HVA
- Pirkanmaan HVA
- Etelä-Savon HVA
- Pohjois-Karjalan HVA
- Kainuun HVA

Tunnistettu
terveyseroja:

- vertailuhyvinvointi-
alueittain
- ikäryhmittäin
- sukupuolittain
- koulutustasoiittain
- tulotasoiittain
- hyvinvointialueen sisällä
kunnittain/ sote-
keskusalueittain

Toimintaympäristö (elinvoima, väestö, aluetalous, työttömyys, koulutus, katuturvallisuus)

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Ollaan parhaita:

suhteessa vertailualueisiin (koko maa % suluissa)

Osallisuus

Asukkaiden osallistumiskeinot kuvattu kunnan verkkosivuilla 79% (78%). Tiedot toimittaneista alueen kunnista puuttuu Rautalampi, Sonkajärvi, Tervo ja Vieremä. (Sotkanet 2023)

Asuminen

Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus kaikista lapsiasuntokunnista on Pohjois-Savolta toiseksi pienin 25,1 % (Sotkanet 2023)

Kotitalouksien talous

- Toimeentulotukea saaneet 18-24v osuus vastaavan ikäisestä 17,6% (14%) ja
- Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus 8,3% (Sotkanet 2023)
- Taloudelliset haasteet (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024).

Sairastavuus

- Kansallisessa ikävakioidussa sairastavuusindeksin osalta olemme sairain alue 117,2 (100)
- Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi 134 (100) ja työkyvyttömyysindeksi 135 (100)
- Mielenterveysindeksi 140,1 (100) (Sotkanet 2022.)

Huono-osaisuus

- Huono-osaisuuden vaikutukset talouteen ovat suurimmat Pohjois-Savon hyvinvointialueella 120 (Diak, Huono-osaisuus Suomessa 2021)
- Huono-osaisuuden kokonaistulos Pohjois-Savon hyvinvointialueella 112 (Diak, Huono-osaisuus Suomessa 2021)

Sairausryhmäkohtaiset indeksit Pohjois-Savon HVA, ikävakioidut	2022
Aivoverisuonitauti-indeksi	101
Alkoholisairastavuusindeksi	121
Diabetesindeksi	112
Keuhkosairausindeksi	111
Mielenterveysindeksi	140
Muistisairausindeksi	112
Sairastavuusindeksi	117
Sepelvaltimotauti-indeksi	106
Syöpäindeksi	96
Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi	134
Työkyvyttömyysindeksi	135
© THL, Tulostaulukko - Sotkanet.fi , Tilasto- ja indikaattoripankki	

Lapset, varhaisnuoret (alle kouluikäiset ja 4. ja 5.lk)

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita:

suhteessa

vertailualueisiin (koko maa % suluissa)

Sosiaaliset tilanteet

- ♥ Esikouluikäisillä impulsiivista käytöstä 35,5 % (38,1 %), Pojat 42,9 % (FinLapset 2024)

Liikkuminen

- ♥ Vähintään tunnin päivässä liikkuvat 4.-5.luokkalaiset 45,5% (43%), pojat 50%, tytöt 41% Kaavi 23,3%, Suonenjoki 50,5% (Kouluterveyskysely 2023)

Rokotuskattavuus

- ♥ Tuhkarokko-, vihurirokko- ja sikotautirokotus-kattavuus eli MPR-rokotteen 1. annoksen kattavuus skaalattu HYTE kerroin indikaattori 100 (Sotkanet 2024)

Tapaturmat

- ♥ Tapaturmat liikuntatunnilla 24,5% (22,5%) ja välitunnilla lkv aikana 29,9% (29,8%) Kaavi 40% (Kouluterveyskysely 2023)
- ♥ Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 0 - 15-vuotiaat potilaat / 1 000 vastaavan ikäistä 7,8 (6%) ja 7 - 14-vuotiaat potilaat / 10 000 vastaavan ikäistä 68,5 (58,7%) (Sotkanet 2023)

Koulunkäynti

- ♥ Eniten koulu-uupumusta 17,5% (15,8%), Tuusniemi 28,6% ja vähiten koulu-innostusta 38,9% (40,8%), Rautalampi 23,1%
- ♥ Paljon vaikeuksia lukemisessa, laskemisessa tai kirjoittamisessa 4,0% (3,7%), tytöt 4,9%, pojat 3,1%, Leppävirta 0,7% (Kouluterveyskysely 2023)

Nukkuminen

- ♥ Kokee ettei nuku tarpeeksi 10,7% (10,5%), Varkaus 15% (Kouluterveyskysely 2023)

Terveys

- ♥ Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi 12,4% (11,3%), tytöt 14,6%, Pielavesi 23,2%
- ♥ Kipua ainakin kolmessa kehonosassa väh 1xvk 29,1% (27,6%) ja väh päivittäin 5,6% (5%). Tuusniemi 31% (Kouluterveyskysely 2023)

Kouluyhteisö

- ♥ Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista 55,1% (59,2%), Lapinlahti 49%
- ♥ Kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä 53,8% (56%) vähiten, tytöt 55,3%, pojat 52,3%. Keitele 35,5%, Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä 5% (4,5%) Tytöt 4,4%, pojat 5,6%. Sonkajärvellä 14,0% (Kouluterveyskysely 2023).

Sosiaaliset suhteet

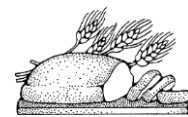
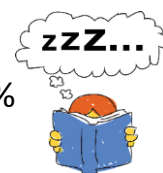
- ♥ Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa 55,6% (59,5%), Pielavesi 38,1 %
- ♥ Keskusteluvaiveuksia vanhempien kanssa 3% (2,9%). Tytöt. Lapinlahti 7,7 %
- ♥ Vuorovaikutus vanhemman kanssa on kanssa avointa 75,2 % (76,5 %). Kaavi 65,1 %.
- ♥ Sopii vähiten vanhempiensa kanssa kotiintuloajoista 58,9% (61,9%), Lapinlahti 43,3% (Kouluterveyskysely 2023).

Ruokatottumukset

- ♥ Koululounas on laadultaan hyvää 57,1% (58%), ja koululounasta on tarjolla riittävästi 81% (85,4%), huonoin tilanne (Kouluterveyskysely 2023).

Ollaan huonoimpia

(koko maa % suluissa)

Lapset, varhaisnuoret (alle kouluikäiset ja 4. ja 5.lk)

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa

vertailualueisiin
(koko maa %
suluissa)

Mielen hyvinvointi

- ♥ Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä 84% (85,1%) Tytöt. Sonkajärvi 76,9 %
- ♥ Matala itsetunnon taso 14,1% (13,3%), tytöt. Kiuruvesi 19%, Pielavesi 18,9% (Kouluterveyskysely 2023.)
18,8% 9,3 %
- ♥ Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 0-17 vuotiaat vastaavan ikäisestä väestöstä 2.6 % (1,7 %). Tytöt. (Sotkanet 2024)
- ♥ Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatrialla 0 - 12-vuotiasta kohden 479,2, (270,1) (Sotkanet 2023)

Väkivalta, syrjintä ja häirintä

- ♥ Koulukiusattuna tai osallistunut koulukiusaamiseen lv aikana 45,7% (43,4%), Keitele 59,4%
- ♥ Kokenut seksuaalista koskettelua tai painostamista koskettamaan vuoden aikana, tytöissä 3,9%
- ♥ Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana 26,2% (27,7%), tytöt 28,9%, Leppävirta 38,8% (Kouluterveyskysely 2023.)
- ♥ Rikoksista syylliseksi epäillyt 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä kohden vuonna 2023 eniten tyttöjen osalta Pohjois-Savossa 10.3 vertailualueiden korkein (pojat 25.5), Sonkajärvellä 24,8 (Kouluterveyskysely 2023.)

Päihteet ja riippuvuudet

(Kouluterveyskysely 2023)

- ♥ Ei ole syönyt tai nukkunut netin takia 7,2% (6,4%), Leppävirta 12,7 %
- ♥ Tuntee olonsa usein hermostuneeksi, kun ei ole päässyt nettiin 16,3% (16,3%). Rautalampi 41 %.
- ♥ Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta 6 % (4,4 %) Pojat. Leppävirta 12,1 %

3% 9 %

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Palvelut

- ♥ Lastensuojelun avohuollon asiakkaita 0 - 6-v. vastaavasta väestöstä 3,9 % (2,9 %), Tuusniemi 9,7 % (Sotkanet 2023.)
- ♥ Huostassa 7-12 vuotiaita 1,4 % (0,9 %), Pielavesi (3,4 %) (Sotkanet 2023.)
- ♥ Peruskoulun 4. ja 5. lk, %, kokevat, että terveystarkastus toteutuu laadukkaasti 51,7 % (52 %). Pojat (55,3 %) kokevat toteutuneen laadukkaammin kuin tytöt (48,4 %) (Kouluterveyskysely 2023.)

8. ja 9.lk nuoret

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin
(koko maa % suluissa)

Koulunkäynti:

- ♥ Riittämättömyyden tunne opiskelijana 24% (26,3%) vähiten
- ♥ Kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä 53,3% (52,2%), tytöt 43,7%, pojat 63,0%. Tuusniemi 59,6%, Vieremä 38,0%.

Opiskeluhuollon palvelut ja avunsaanti:

- ♥ Ei ole saanut tukea ja apua hyvinvointiin koululääkäriltä 20,1% (25,9%), kouluterveydenhoitajalta 13,3% (17,3%) lkv aikana, vaikka olisi tarvinnut
- ♥ Ei päässyt koulun lääkärille 1,2% (1,5%) , koulun terveydenhoitajalle 1,6% (2,3%), koulupsykologille 1,9% (2,2%) yrittämisestä huolimatta
- ♥ Hyvinvointiinsa tukea saaneet; koululääkäri 79,9% (74,1%) ja kouluterveydenhoitaja 86,7% (82,7%)
- ♥ Terveystarkastuksessa nuoresta tuntuu turvalliselta kertoa asioistaan 69% (66%) ja puhutaan perheeseen liittyvistä asioista 82,9% (80%)

02/2025

Koulunkäynti

- ♥ poissaoloja sairauden vuoksi väh kuukausittain 39,1% (38,1%), lisämi 49%
- ♥ Kokee vähiten kouluinnostusta 14,8% (15%), Lapinlahti 9,5%
- ♥ Vaikeuksia oppimistaidoissa 43,5% (42,7%) tytöt 54,4%, pojat 32,2%, Varkaus 37,8%, Rautalampi 60,9%
(Kouluterveyskysely 2023)

54,4% 32,2%

Koulun fyysiset työolot ja koulutapaturmat

- ♥ Tapaturma muulla tunnilla (kuin liikunta) 5,4% (5%) ja tapaturma välitunnilla 6,9% (6,2%) lv aikana (Kouluterveyskysely 2023)

Yhteisö

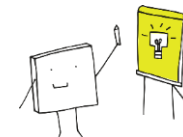
- ♥ Osallistuu yhdistyksen, järjestön tai vapaaehtoistoimintaan väh kk 16,8% (19,7%)
- ♥ Hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa 9,2% (11%), Lapinlahti 5,2%
- ♥ Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa 43,3 % (47,2 %). (Kouluterveyskysely 2023)

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Terveys

- ♥ Paljon vaikeuksia muistaa asioita 17,9% (17,9%)
(Kouluterveyskysely 2023)

Palvelut

- ♥ Helppo päästä koulun kuraattorin vastaanotolle 60,3% (61,5%)
(Kouluterveyskysely 2023)
- ♥ Lastensuojelun avohuollon asiakkaita 13-17- v. 6,2 % (5 %), Tuusniemi (14,6 %)
- ♥ Huostassa 13- 17 vuotiaita 2,2 % (1,8 %), Tuusniemi 6,8 % (Sotkanet 2024)

8. ja 9.lk nuoret

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin (koko maa % suluissa)

Liikunta ja nukkuminen:

- ♥ Vähintään tunnin päivässä liikkuvat 25,5% (25,4%), pojat 30,1%, tytöt 21,1%, Sonkajärvi 28,8%, Suonenjoki 50,5% (Kouluterveyskysely 2023)

Mielen hyvinvointi:

- ♥ Mielialaan liittyviin huoliin tukea tarvinneista apua saaneet: omat vanhemmat 85% (80,3%)
- ♥ Vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilua 24,1 % (25,5 %), Tuusniemi 15,8 % (Kouluterveyskysely 2023)

Päihteet ja riippuvuudet:

- ♥ Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa 7,4 % (8,8 %), Siilinjärvi 4,6 %. Käyttää sähkösavuketta päivittäin 4,3 % (6,6 %), Siilinjärvi 2 %
- ♥ Vähiten käyttänyt jotain huumavaa ainetta viimeisen 30pv aikana 2,8% (3,5%), Iisalmi 1%
- ♥ Pelaa rahapelejä viikoittain 4,5% (5,2%). Pojat. Joroinen (1,3%)
- ♥ Alaikäisten alkoholinostot vähittäismyynnistä 5,9 % (7,2 %). Pojat 10%.
- ♥ Alaikäisten savukeostot vähittäismyynnistä 4 % (7 %). Pojat 6,9%. (Kouluterveyskysely 2023)

Sosiaaliset suhteet:

- ♥ Ei yhtään läheistä ystävää 9,7% (10,5%), vähiten. Pojat 11,3%, tytöt 8,1%. Joroinen 2,5%, Kiuruvesi 14%. (Kouluterveyskysely 2023)

Terveys:

- ♥ Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi 24,7% (26,6%), Vesanto 18,8%, Vieremä 42%, tytöt 33,5%, pojat 15,7% (Kouluterveyskysely 2023)

Väkivalta, syrjintä ja häirintä:

- ♥ Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla 30,2% (33,1%)
- ♥ Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa v. aikana 9,8% (12,3%) vähiten (Kouluterveyskysely 2023)

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Ruokatottumukset:

- ♥ Ei syö aamupalaa joka arkipäivä 42,1% (42,1%), tytöt 46,7%, Sonkajärvi 63%,
- ♥ Energiajuomaa juo lähes päivittäin 7,3% (6,6%). Tytöt 6,9%, pojat 7,6%
- ♥ Ei syö koululounasta päivittäin 40,6% (38%), Suonenjoki 48,9 (Kouluterveyskysely 2023) 47%

Nukkuminen:

- ♥ Nukahtamisvaikeuksia päivittäin 20,3% (20,1%), Kiuruvesi 28,7% (Kouluterveyskysely 2023) 25,9%

Väkivalta, syrjintä ja häirintä:

- ♥ Muu koulun aikuinen on kiusannut koulussa tämän lkv aikana 3,5% (2,9%) (Kouluterveyskysely 2023)

Päihteet ja riippuvuudet:

- ♥ Käyttää nikotiinipusseja silloin tällöin tai päivittäin 8,4% (6,8%), Kiuruvesi 17,1% (Kouluterveyskysely 2023)

Mielen hyvinvointi:

- ♥ Depressiolääkkeistä korvausta saaneita 13-17v tytöt 12% (8,1%) (Sotkanet 2023).
- ♥ Kokee vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen 2vk aikana 21,5% (22,5%) %. Tytöt. Kiuruvesi 8,8 % (Kouluterveyskysely 2023)

Lukiolaiset

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin
(koko maa % suluissa)

Koulun fyysiset työolot ja koulutapaturmat:

- ♥ Vähiten tapaturmia kotimatalla lkv aikana 1,9% (2,7%)

Väkivalta, syrjintä ja häirintä

- ♥ kiusattu tai muita kiusannut kertonut koulukiusaamisesta koulun aikuiselle: kiusaaminen jatkunut tai pahentunut 29% (32%) kiusaaminen loppunut tai vähentynyt 48,4% (39,2%)
- ♥ vähiten koulukiusaamistilanteita, jossa lyömistä, potkimista tai tönimistä 0,4% (1,0%)

Päihteet

- ♥ Kokeillut kannabista ainakin kerran 7,3% (11,5 %). Tytöt. Siilinjärvi 8,8 %
- ♥ Pelaa rahapelejä viikoittain 2,1 % (4,3 %). Tytöt. Kuopio 2,2 %
(Kouluterveyskysely 2023)

02/2025

Kouluyhteisö ja sosiaaliset suhteet:

- ♥ Mahdollisuuksia keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista 52,8% (53,7%)
- ♥ Eniten lukiolaisia, jotka hoitaa väh. viikoittain perheenjäsentä tai muuta läheistä ihmistä 5,1% (4,1%)
(Kouluterveyskysely 2023)

Koulunkäynti:

- ♥ Eniten poissaoloja sairauden vuoksi 29,4% (27,6%), muista syistä väh kuukausittain 22,7% (14,5%), Kuopio 32,25 ja viikoittain 2,7% (2,5%) (Kouluterveyskysely 2023)

Osallisuus:

- ♥ Vähiten niitä, jotka kokee saavansa myönteistä palautetta tekemisistä 63,9% (65,1%) (Kouluterveyskysely 2023)

Päihteet ja riippuvuudet:

- ♥ Raittius 41,1% (41,9%). Tytöt. Rautalampi 30,6%
- ♥ Käyttää alkoholia viikoittain 4,7% (4,5%). Kuopio 4,3 %
- ♥ Vanhemman liiallinen alkoholin käyttö on aiheuttanut haittaa 6,7% (5,7%). Tytöt. Siilinjärvi 69,9 % (Kouluterveyskysely 2023)

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Opiskeluhuollon palvelut ja avunsaanti

- ♥ Vähiten niitä, jotka kokee, että on helppo päästä koulupsykologin vastaanotolle 47,4% (52,9%)
- ♥ Vähiten niitä, jotka kokee, että terveystarkastuksessa puhutaan perheeseen liittyvistä asioista 84,1% (84,8%) (Kouluterveyskysely 2023)

Ruokatottumukset

- ♥ Juo sokeritonta limsaa tai mehua lähes päivittäin 6,3% (5,2%), Pielavesi 11,9%
- ♥ Energiajuomaa juo lähes päivittäin 6,1% (5,7%). Tytöt 6,2%, pojat 5,8% (Kouluterveyskysely 2023)

Mielen hyvinvointi:

- ♥ Eniten heitä, jotka olleet huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kk aikana 45,5% (43%), erityisesti tytöt 59,9%. Rautalampi 60 %.
- ♥ Riski syömishäiriölle 21,1% (19,6%), Kiuruvesi 35,8% (Kouluterveyskysely 2023)

Terveys:

- ♥ Nukahtamisvaikeuksia päivittäin 20,2% (18,2%), tytöt 22,5%, pojat 16,7%. Kiuruvesi 27,3%
- ♥ Eniten heitä, joilla kipua ainakin kolmessa kehonosassa väh 1xvk 39,8% (38,6%)
- ♥ Lääkärin toteama pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma 26,1% (21,6%) (Kouluterveyskysely 2023)

Ammattioppilaitoksen nuoret

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin (koko maa % suluissa)

Tapaturmat

- ♥ Tapaturma kotimatalla 2,9% (3,7%), työelämäjaksolla 3,1% (3,7%)
lkv (Kouluterveyskysely 2023)

Opiskeluhuollon palvelut ja avunsaanti

- ♥ Helppo päästä koulun terveydenhoitajan vo:lle 76,7% (73%),
koulupsykologin vo:lle 65,2% (61%) (Kouluterveyskysely 2023)

Päihteet ja riippuvuudet

- ♥ Alaikäisten perhepiiristä hankkima alkoholi 24,9% (30,8%). Tytöt.
Varkaus 19,7 %
- ♥ Ei ole usein syönyt tai nukkunut netin takia 10,1% (14,2%). Kuopio
9,7 %
- ♥ Huomannut usein olevansa netissä vaikka ei ole huvittanut 28,7%
(34,7%), Varkaus 25,3 %
- ♥ Käyttää sähkösavukkeita päivittäin 3,6% (6,5%), lisalmi 2,7 %
- ♥ Tuntee olonsa usein hermostuneeksi, kun ei ole päässyt nettiin
13,4% (18,1%). Tytöt. Varkaus 11,7 %
- ♥ Yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole
onnistunut 21,7% (26,5%). Tytöt. Varkaus 14% (Kouluterveyskysely 2023)

Ruokatottumukset ja kouluruokailu

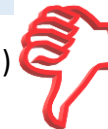
- ♥ Ei syö koululounasta päivittäin 32,1% (38,8%). Tytöt 37,3%, pojat
28,5%, (Kouluterveyskysely 2023)

Mielenhyvinvointi

- ♥ Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus 14,6 % (18 %). Tytöt, lisalmi
11%.
- ♥ Väh. 2vk kestänyt masennusoireilu 18,7 % (22,1 %). Tytöt. Siilinjärvi
15,2 %. (Kouluterveyskysely 2023)

02/2025

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Liikunta ja nukkuminen

- ♥ Harrastaa liikuntaa ohjatusti vapaa-ajalla väh.
viikoittain 18,4% (24,1%), tytöt 14,7%, pojat
20,3% (Kouluterveyskysely 2023)

Palvelut

- ♥ Huostassa 16 - 17 vuotiaita 2,6 % (2,1 %)
Tuusniemi 9,4 % (Sotkanet 2024)

Päihteet ja riippuvuudet:

- ♥ Käyttää nikotiinipusseja silloin tällöin tai päivittäin 19,4% (15,2%).
Siilinjärvi 22,7 % (Kouluterveyskysely 2023)

9,6% 24,4 %

- ♥ Pelaa rahapelejä viikoittain 7,4% (6,7%). Pojat. Kuopio 8,3 %

1,8% 10,2 %

- ♥ Tosi humalassa väh 1xkk 22,8% (21,8%) Eniten Kuopiossa (25,3 %).
(Kouluterveyskysely 2023.)

- ♥ Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet 15- 24v. 2,5 % (1,1 %). (Sotkanet
2023)

Ammattioppilaitoksen nuoret

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa
vertailualueisiin
(koko maa % suluissa)

Väkivalta, syrjintä ja häirintä

- ♥ Eniten heitä, joita ei ole kiusattu lainkaan lkv aikana 89,2% (84,8%), eikä ole osallistunut muiden oppilaiden kiusaamiseen 95,4% (92,3%), vähiten koulukiusattuna väh 1xvk 2,1% (4%)
- ♥ Vähiten kokenut fyysistä uhkaa v. aikana 9,4% (14,1%) häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua 19,9% (26,2%), seksuaalista häirintää julkisessa tilassa 9,1% (13,2%) puhelimesta tai internetissä 17,3% (21,6%), seksuaaliväkivaltaa v. aikana 7,6% (10,2%)
- ♥ Vähiten syrjintää koulussa/ vapaa-ajalla 16,2% (23%)
- ♥ Vähiten vanhempien/ muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa v. aikana 3,9% (6,9%)
- ♥ Vähiten kiusaamistilanteita, jossa lyömistä, potkimista tai tönimistä 1,6% (2,9%), rahan tai tavarain viemistä tai tavaroiden rikkomista 1,5% (2,4%), uhkailemista tai pakottamista tekemään asioita vastentahtoisesti 1,5% (2,4%)
- ♥ Vähiten koulun aikuinen 5,9% (10,1%), opettaja 4,4% (8,1%) muu koulun aikuinen 0,7% (1,5%) kiusannut koulussa tämän lkv aikana (Kouluterveyskysely 2023.)
- ♥ Lapset ja nuoret kokevat eniten tyytyväisyyttä siitä, että voivat viettää halutessaan aikaa hänelle mieluisten ystävien kanssa 7,7 (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)

02/2025

Terveys:

- ♥ Eniten ylipainoisia 28,4% (26,9%) 25,7% 29,6 %
- ♥ Poissaoloja sairauden vuoksi väh kk 34,5% (30,3%)
(Kouluterveyskysely 2023)

Tapaturmat ja vammat:

- ♥ Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 16 - 24-vuotiaat potilaat / 1 000 vastaavan ikäistä 7,4 (5,5%) (Sotkanet 2023)

Vapaa-aika

- ♥ Vähiten osallistuu yhdistyksen tai järjestön / vapaaehtoistoimintaan väh kk 10,7% (13,5%) (Kouluterveyskysely 2023)
- ♥ Luottavat asuinseutunsa poliittisiin päätöksentekijöihin 6,3 ja kokevat voivansa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin 5,4 (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)

Syrjintä, yksinäisyys

- ♥ Lapset ja nuoret kokevat syrjintää erityisesti mielipiteen 79,2% ja terveydentilan vuoksi 25% (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)
- ♥ Lapsista ja nuorista 23% kokee yksinäisyyttä melko usein tai jatkuvasti 23% (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)
- ♥ Lapset ja nuoret ovat työkäisiä ja ikäihmisiä vähemmän tyytyväisiä päivittäiseen pärjäämiseensä 7,27 ja itsetuntoonsa 6,3 (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Työikäiset

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin (koko maa % suluissa)

Osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet

- ♥ Vähiten erittäin heikkoa osallisuuden kokemusta:
 - 20 v. täyttäneet 7,5% (9,6%), naiset 6,6%, miehet 8,3%.
 - 20-64 v. 7,6% (10,0%), naiset 5,9%, miehet 9,1%
 - korkeasti koulutetut 4,0% (7,6%) (Sotkanet 2022)
- ♥ Sai osallistua omaa hoitoa ja tutkimuksia koskeviin päätöksiin viimeisimmällä käynnillä 69,4% (67,0%) (Sotkanet 2022).

Onnellisuus

- ♥ Onnelliseksi kokee itsensä 20-64v. 51 % (46,5%) (Terve Suomi 2022)

Mielenhyvinvointi

- ♥ Positiivisen mielenterveyden kokemus 20- 64v 23,5 % (23,3 %) (Terve Suomi 2022)

02/2025

Syrjintä ja turvallisuus

- ♥ Työikäiset kokevat syrjintää erityisesti mielipiteiden 33% ja terveydentilan 30% ja iän 29,4% vuoksi. (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)
- ♥ Aikuiset kokevat päivittäisen elämänsä turvattomaksi 5,4% (4,2%), miehet 6,2% (4,3%) (TerveSuomi 2022).

Päihteet ja riippuvuudet

Alkoholi

- ♥ Alkoholia liikaa käyttävien osuus 20 – 64v. 32,3 (29 %), erit miehet. (Terve Suomi 2022)

26,2% 32,3 %

- ♥ Alkoholia vähintään kuukausittain humalahakuisesti käyttävät, osuus väestöstä 20-64v. 24,4 % (23,7 %), erit. miehet (Terve Suomi 2022)
- ♥ Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1 000 1,7 (1,2) (Sotkanet 2023)
- ♥ Alkoholikuolemat, menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 25-80 vuotta /100 000 vastaavan ikäistä 1024 (835), Miehet. (Sotkanet 2022).

Nikotiinituotteet

- ♥ Raskauden aikana tupakoivia 14,5 % (7,1 %) (Sotkanet 2023)
- ♥ Nikotiinipusseja nykyisin käyttävien osuus 20-64v 5,5 % (5 %), Miehet. (TerveSuomi 2022.)

Huumeet

- ♥ Kannabista 12 kk aikana käyttäneiden 20-64v. osuus 5,6% (5,1%), miehet. (Terve Suomi 2022)

Rahapelaaminen

- ♥ Huolta aiheuttava, ei suurin: Rahapelaamista vähintään kerran viikossa 20- 64v. 27,5 % (21,8 %) (Sotkanet 2022)

Ollaan huonoimpia (koko maa % suluissa)

Avun saanti ja palvelut

- ♥ Apua riittämättömästi saavien 55-64v osuus väestöstä, %, 5,3% (4,9%) erityisesti keskitason koulutuksen omaavat 8,4% (TerveSuomi 2023)
- ♥ Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 3,5% (8,3%) (Sotkanet 2023.).

Ylipaino

- ♥ Lihavien osuus, % korkein 25,3% keskitason koulutuksen omaavilla (22,7%) (Sotkanet2022.)

Ruokatottumukset

- ♥ Kalaa kaksi kertaa viikossa syö 22,3% (25,8%), naiset 22%, miehet 22,5% (Terve Suomi 2022.)

Yksinäisyys

- ♥ Esikouluikäisten vanhemmista 12% (9,6%) tuntee itsensä yksinäiseksi, naiset 13,6% (FinLapset 2024)

Työikäiset

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin (koko maa % suluissa)

Syrjintä

- ♥ Syrjintää työssä tai työnhaussa, (%) työssä olleista tai työtä hakeneista, 20 - 64-v. 9,6% (14,5%) (TerveSuomi 2022.)

Ruokatottumukset

- ♥ Useita kertoja päivässä kasviksia, hedelmiä ja marjoja syöviä 20-64v. 28,1% (26,6%), miehet 16,4%, naiset 41,1% (Terve Suomi 2022)

Parisuhde ja tuki

- ♥ Esikouluikäisten lasten vanhemmista 56,3 %, (51,2 %) on tyytyväinen parisuhteeseensa ja he ovat tarvinneet ammattilaisen tukea vähiten 20,8 % (23,1 %) (FinLapset 2024)
- ♥ Esikouluikäisten vanhemmat saivat tukea ammattilaisilta parisuhteeseen riittävästi 58,1 % (65,2 %) ja saaneet riittävästi mielenterveyspalveluita 40,2 % (58,3 %) (FinLapset 2024)
- ♥ Neurolassa 86,2 % (83,5 %) on vanhempi uskaltanut kertoa rehellisesti asioistaan lastenneurolassa 86,2% (83,5%) (FinLapset2024)
- ♥ Esikouluikäisten vanhemmista tukea omaan jaksamiseen riittämättömästi saaneita (kun tukea olisi tarvinnut) 48,3 % (59,7 %). Äidit. (FinLapset2024)

Raskaudenkeskeytykset ja seulonnat

- ♥ Raskaudenkeskeytykset /1000 15-24v 9,2 (8,8), ja 15-49v 6,9 (6,1).
- ♥ Kohdunkaulansyövän seulonnat 66,4% (71,8%). Keitele 45,4%, lisalmi 82,3% (Sotkanet 2023)

Liikunta

- ♥ Terveysliikuntasuositusten mukaan liian vähän liikkuvat 20-64v. 54,3% (56%) erityisesti keskitason koulutus 57,8% ja erityisesti naiset 20-64v (Sotkanet 2023)

62,2 % 46,7%

Nukkuminen

- ♥ Riittämättömästi nukkuvien osuus 20-64v. 25% (24,2%), erityisesti miehet 26,6% ja matala koulutus 22,1% (TerveSuomi 2022)

Toimintakyky ja tapaturmat ja väkivalta

- ♥ Ikävakioitu tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi 134,2 (100)
- ♥ Toimintarajoitteita terveysongelman takia 39,2% (35,2%) erit. naiset 37% (Sotkanet 2023)
- ♥ Työkyvyttömyysindeksi 135,2 (100) (Sotkanet 2023)
- ♥ Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokaksot / 10 000 asukasta, naisten osalta huonoin 137.9 (Sotkanet 2023)

Vaikutusmahdollisuudet

- ♥ Kokevat voivansa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin asuinseudullansa 4,5 ja luottamus poliittisiin päätöksentekijöihin 4,8 (skaala 0-10) (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)

Itsemurhat

- ♥ Itsemurhakuolleisuus 20-34v./ 100 000 vastaavanikäistä kohden 25,9 (18,7). (Sotkanet 2022)

Mielenhyvinvointi:

- ♥ Esikouluikäisten vanhemmista on tarvinnut tukea mielenterveyteensä ammattilaisilta 27,3 % (25,2 %)
- ♥ Esikouluikäisten vanhemmista kokenut ahdistusta viimeisen viikon aikana 15 % (14,2 %). Äidit. (FinLapset 2024)
- ♥ Depressiolääkkeistä korvausta saa 25-64v. 12,8 % (10,2 %). Naiset. Tuusniemi 17,3 %. (Sotkanet 2023)
- ♥ Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, psykiatria / 1000, 18v. täyttäneillä on 364,7 (244,7). Naiset (Sotkanet 2023)

Sairauspäiväraha ja työkyvyttömyyseläkkeet

- ♥ Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneita 18-24v. 41,3 (27,9), erit. naiset 55,1%, miehet 27,8% , tasaisesti kasvussa (Sotkanet 2023)
- ♥ Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneita 25-64v. 40,2 % (32,3 %), Naiset 58,2 %, miehet 23,1%) Pientä kasvua, eniten Suonenjoki (49 %) (Sotkanet 2022)
- ♥ Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi 16-64v työkyvyttömyyseläkettä saaneet 4,4 % (2,9 %). Eniten Leppävirta 2,9 % (Sotkanet 2022)

Ikäihmiset

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin
(koko maa % suluissa)

Päihteet ja riippuvuudet

- ♥ Vähiten alkoholia liikaa käyttäviä 65v. 27,2 % (32 %) ,erit. naiset 12,5% (Sotkanet 2022)
- ♥ Alkoholikuolleisuus 65 v/100 000 37,7 (57,2) (Sotkanet 2022)
- ♥ Rahapelaaminen aiheuttanut ongelmia 12 kk aikana 65 v. 5,6 % (7,1 %) (Sotkanet 2022)
- ♥ Päivittäin tupakoivia 75v 2,1% (3%) (Sotkanet 2022)
- ♥ Rahapelaaminen aiheuttanut ongelmia 12 kk aikana yli 65v. 5,6 % (7,1%). Miehet. (Sotkanet 2022)

Osallisuus

- ♥ Vähiten erittäin heikkoa osallisuuden kokemusta 7,1% (8,6%) 65v, naiset 7,8% ja miehet 6,3%. (Sotkanet 2022)

Liikunta ja ruokatottumukset

- ♥ Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus yli 65v. 59,6% (64,3%). Naiset 63,5%, miehet 54,6%. (Sotkanet 2023)
- ♥ Niukasti kasviksia, hedelmiä ja marjoja syö yli 65v. 3,5% (4,5%). Miehet 5,2%, naiset 2,1%. (Terve Suomi 2022)
- ♥ Kalaa kaksi kertaa viikossa syövät miehet +75v 53,2 % (49,1%), naiset 40,4% (Terve Suomi 2022)

Palvelut

- ♥ Koki palvelun sujuvaksi, (%) sosiaalipalveluita käyttäneistä, 65v. 57,5% (49,6%) ja 75v. täyttäneistä 59,5% (48,5%) (TerveSuomi 2022.)

Syrjintä

- ♥ Syrjintää sote-palveluissa kokeneet, (%) palveluita käyttäneistä, 65v. vähiten 1,9% (2,9%) (Sotkanet 2022.)

Asuminen

- ♥ Kotona asuvia 65v on 96,1% vastaavanikäisestä väestöstä, tasaisesti nouseva (Sotkanet 2023.)

02/2025

Kaatumiset

- ♥ Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta vuonna 2023.
Huonoin pohjoissavolaiset naiset 139,7/ 10 000 asukasta (117,3) (Sotkanet 2023)

Syrjintä ja kaltoinkohtelu

- ♥ Kaltoinkohtelua on havaittu, % kotihoidon toimintayksiköistä eniten 62,1% (47,8%)
Kaltoinkohtelu sisältää omaisen, henkilöstön tai asiakkaan taholta havaittua kaltoinkohtelua. (Sotkanet 2023.)
- ♥ Ikäihmiset kokevat syrjintää erityisesti iän 64,7% ja terveydentilan 34,9% vuoksi (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024).

Toimintarajoitteet

- ♥ Toimintarajoitteita terveysongelman takia 65 v täyttäneet 51,8% (46,5%), naiset 37%, miehet 30,3% (Sotkanet 2023)
- ♥ Toimintarajoitteita terveysongelman takia 75 v täyttäneet 56,9% (51,3%), naiset 56,6%, miehet 57,4% , ei kuntatietoja (Sotkanet 2023)

Vammat

- ♥ Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 - 74-vuotiaat potilaat / 10 000 vastaavan ikäistä 129,2 (109,6) (Sotkanet 2023)

Päihteet

- ♥ Päihdesairauksien vuodeosastohoito-jaksot 65 v. täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä (vuoden aikana alkoholi, huumausaine, lääkeaine tai korvikkeet päädiagnooseilla hoidossa olleet) 3,7 (3,4), erityisesti miehet 6,4 (Sotkanet 2023.)

Itsemurhat

- ♥ Yli 65v. Itsemurhakuolleisuus/ 100 000 27,3 (14,1) vahvasti nousussa (Sotkanet 2022)

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Pohjois-Savon hyvinvointivajeita aluejaoittain tilastojen valossa

Pohjoisen alueen haasteita (alue % / koko Pohjois-Savo %)

- Harrastaa hengästyttävää liikuntaa korkeintaan 1h/vk 8. ja 9.lk 32%/27,5% ja ammatillinen 50%/39,1% (2023)
- Kokee terveydentilansa keskinert. tai huonoksi, % 8. ja 9.lk 30%/24,7% (2023)
- Ylipaino, %, 8. ja 9.lk 20%/17,4% (2023)
- Tupakoi päivittäin 8. ja 9.lk 10%/ 6% (2023)
- Koulukiusaamista vähintään 1xvk 8. ja 9.lk 8%/6,6 (2023)
- Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa 25-64v /1000 on 6/ 3,8 (2023)
- Aikuisten mielenterv. avohoitokäynnit 1000 18v 733/665,7 (2023)

Eteläisen alueen haasteita (alue % / koko Pohjois-Savo %)

- Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut / 10 000 asukasta 129/111,1 (2023)
- Syrjäytymisriskissä 18-24v 26%/17,1% (2023)
- Tosi humalassa väh kerran kk 8. ja 9.lk 10%/7,4% (2023)
- Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9.lk 5%/4,4% (2023)
- Osallistunut koulukiusaamiseen 1xvk 8. ja 9.lk 5%/3,3% (2023)
- Kuntoutusrahaa saavat 16-19v/1000 134/112,7 (2023)
- Ylipaino ammatil. Oppilaitoksen 1. ja 2.v opisk. 33%/28,4% (2023)
- Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot /10 000 asukasta 183/140,6 (2023)
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta 151/118,5 (2023)

Kaikki toimialat yhdessä

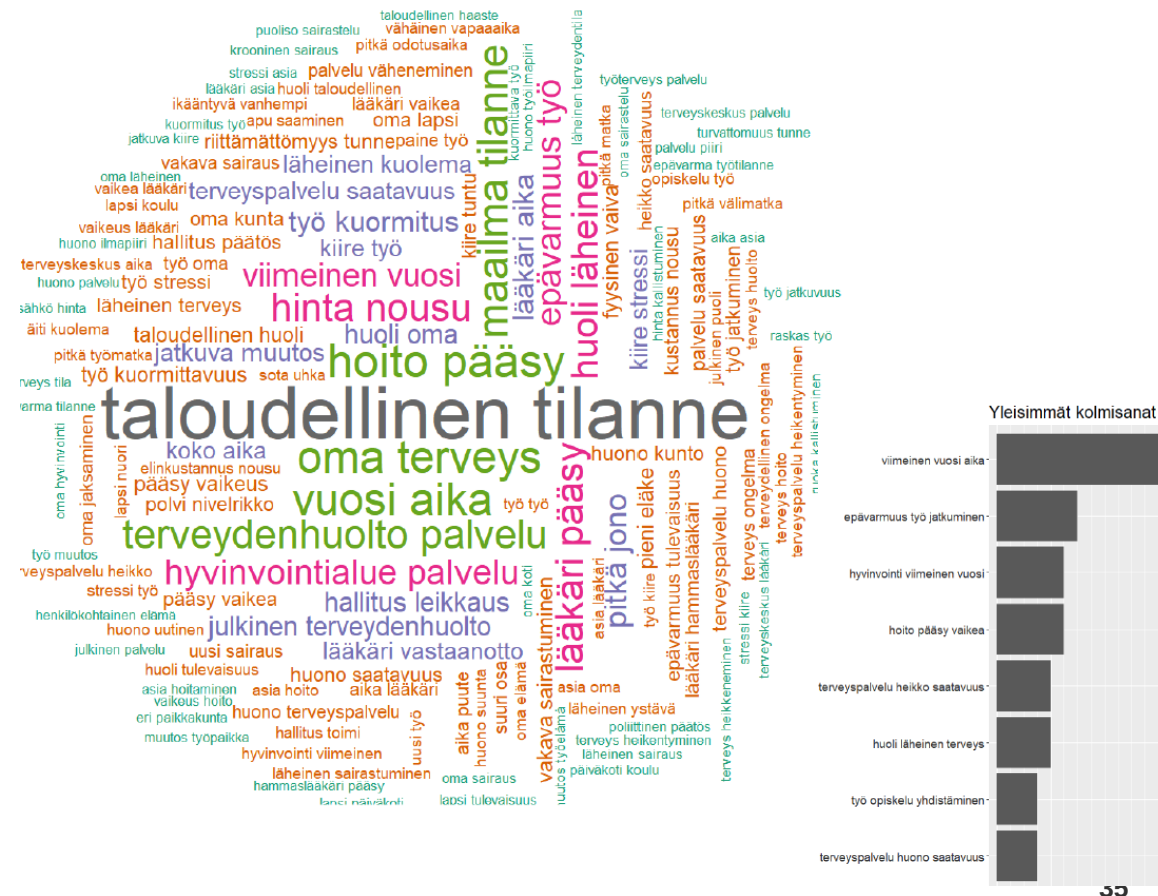
Keskisen alueen haasteita (alue % / koko Pohjois-Savo %)

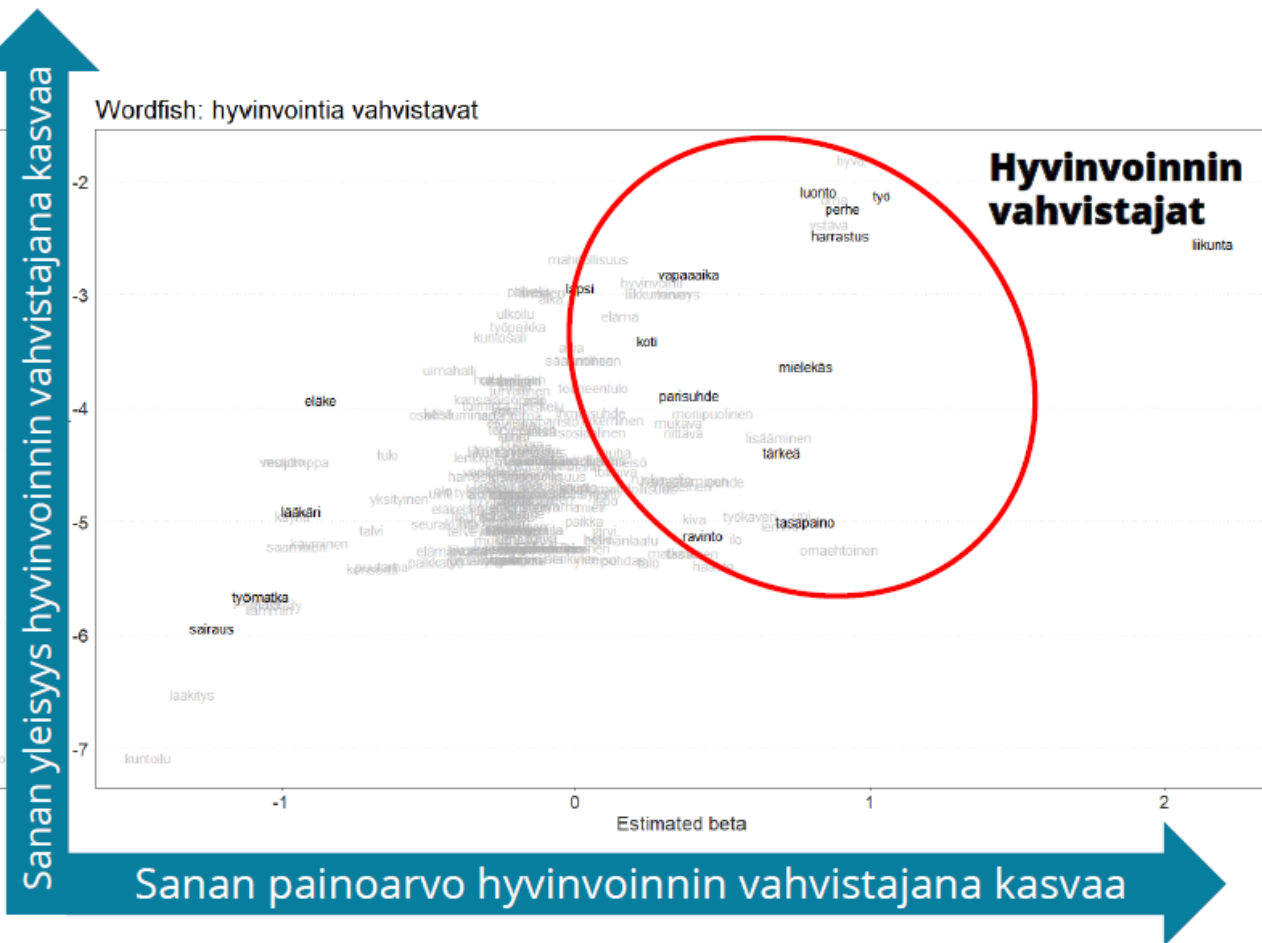
- Toimeentulotukea pitkäaik saavia 25-64v, % vast.ikäisestä 3%/2,3% (2023)
- Työttömien terveystarkastukset, % 0%/3,5% (2023)
- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset 1000/asukasta 8/7,2 (2023), omaisuusrikokset 50/42,1 (2023)
- Huumausainerikokset 1000/asukasta 6/4,1 (2023)
- Alkoholia liikaa käyttävien osuus, % 65v. 32%/27,2% (2022)

PSHVA/perhe-vammaisp./Pohj.
PSHVA/perhe-vammaisp./Kesk.
PSHVA/perhe-vammaisp./Etel.
PSHVA/pelastusp./Pohj.
PSHVA/pelastusp./Kesk.
PSHVA/pelastusp./Etel.
PSHVA/ikäntyneiden p./Pohj.
PSHVA/ikäntyneiden p./Kesk.
PSHVA/ikäntyneiden p./Etel.
PSHVA/perusp./Pohj.
PSHVA/perusp./Kesk.
PSHVA/perusp./Etel.

Pohjois-Savon
hyvinvointialue

Hyvinvointia vahvistavat tekijät v.2024

Hyvinvointia vahvistavat sanat Pohjois- Savossa kunnittain

Kuva perustuu 10
yleisimpään sanaan
jokaisesta kunnasta.

UEF// University of Eastern Finland

Kiuruvesi

liikkuminen mahdollisuus
liikunta
elämä
lapsi
hyvä työ
perhe luonto
ystävä

Vieremä

vapaa#aika
läheinen hyvä kunta
työ liikunta
luonto perhe
harrastus hyvin#vointi

Iisalmi

vapaa#aika
uima#halli harrastus
luonto hyvä
liikunta oma
työ ystävä
perhe

Sonkajärvi

perhe asia
aika liikunta
mahdollisuus
oma uusi
kunto#sali harrastus
hoito

Keitele

luonto ystävä
elämä harrastus
oma hyvä työ
liikunta perhe
toiminta

Pielavesi

perhe mahdollisuus
ystävä liikunta
oma hyvä työ
luonto aika
liikkuminen

Siilinjärvi

palvelu
ystävä hyvä luonto
liikunta työ
perhe oma
harrastus
vapaa#aika

Lapinlahti

perhe liikkuminen
työ liikunta
luonto oma
ystävä hyvä
harrastus terveys

Rautavaara

liikkuminen
liikunta hyvä
aika luonto hoito
työ oma
puhdas
asuin#ympäristö

Vesanto

terveys ystävä
liikunta työ
luonto hyvä
oma perhe
harrastus
liikkuminen

Tervo

luonto palvelu
ystävä perhe luonto,
harrastus
hyvä liikunta
oma rauhallinen

Kuopio

lapsi harrastus
liikunta perhe
työ hyvä
luonto oma
ystävä mahdollisuus

Tuusniemi

ulkoilu mahdollisuus
lapsi
työ hyvä ystävä
luonto perhe
rauhallinen
terveys#palvelu

Kaavi

läheinen luonto
kunta liikunta työ
elämä oma hyvä
mahdollisuus
asuminen

Rautalampi

terveys
ystävä harrastus
työ hyvä perhe
oma hyvin#vointi
palvelu liikunta

Suonenjoki

vapaa#aika kunto#sali
liikunta perhe
työ hyvä
oma luonto
ystävä läheinen

Leppävirta

liikkuminen mahdollisuus
perhe luonto
työ liikunta
hyvä oma
kunto#sali harrastus

Joroinen

hyvin#vointi
perhe liikunta
aika hyvä työ
oma luonto
elin#ympäristö harrastus

Varkaus

aika
ystävä hyvä luonto
oma liikunta työ
perhe harrastus
vapaa#aika

Hyvinvointia heikentävät sanat Pohjois- Savossa kunnittain

Kuva perustuu 10
yleisimpään sanaan
jokaisesta kunnasta.

UEF// University of Eastern Finland

Kiuruvesi

terveys#palvelu
hoito terveys alue
työ palvelu apu
tilanne haaste
huono

Vieremä

palvelu
huoli terveys apu
terveys#palvelu
hoito työ oma
epä#varmuus hammas#lääkäri

Iisalmi

läheinen
palvelu asia
aika työ huoli
huono lääkäri
sairaus terveys

Sonkajärvi

sairaus julkinen
terveys lääkäri
pitkä aika heikko
oma huoli
terveys#palvelu

Keitele

paikka#kunta
huono lääkäri
pitkä palvelu mies
asia terveys
hammas#lääkäri
terveys#palvelu

Pielavesi

kunta lääkäri
huoli huono
palvelu työ
terveys
huolto
hyvin#vointi#alue hoito

Siilinjärvi

läheinen
huoli sairaus
aika työ asia
tilanne oma
palvelu epä#varmuus

Lapinlahti

sairaus
epä#varmuus aika
kiire työ oma
kunta palvelu
pelko huono

Rautavaara

mahdollinen paikka
palvelu pelko
oma lääkäri
kaivos läheinen
hyvin#vointi#alue
kaivos#hanke

Vesanto

sairastelu
palvelu lääkäri
kiire oma huoli
huono terveys
läheinen työ

Tervo

ikäntyminen
huono palvelu
aika työ huoli
kiire jatkuva oma
hammas#lääkäri

Kuopio

terveys
asia lääkäri
aika työ huoli
huono oma
palvelu stressi

Tuusniemi

tuleva
raha lääkäri tieto
epä#varmuus
hyvin#vointi#alue työ
diabetes vuosi
terveys#ongelma

Kaavi

tilanne terveys
työ hyvin#vointi#alue
hoito palvelu aika
sairaus oma
hammas#lääkäri

Rautalampi

hyvin#vointi
hammas#lääkäri
huoli hyvin#vointi#alue
palvelu
vuosi aika kunta
viimeinen epä#varmuus

Suonenjoki

lapsi hyvin#vointi
palvelu
hoito lääkäri asia
oma vuosi
terveys#palvelu
pääsy

Leppävirta

lääkäri
pääsy tilanne
aika asia oma
sairaus palvelu
sairastelu lapsi

Joroinen

erityö huoli
aika
tilanne apu
terveys vuosi
hoito hankala

Varkaus

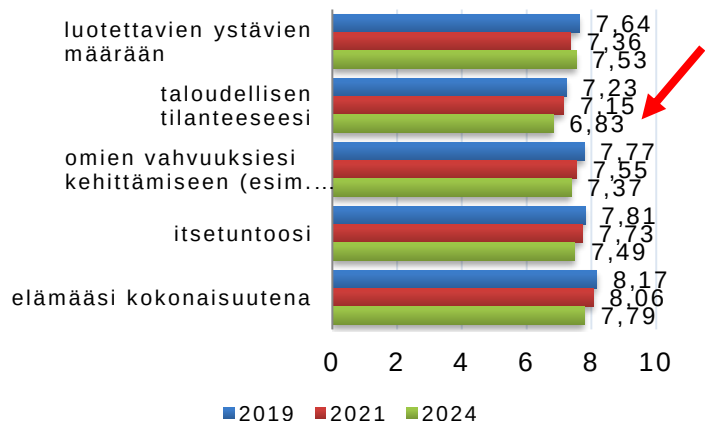
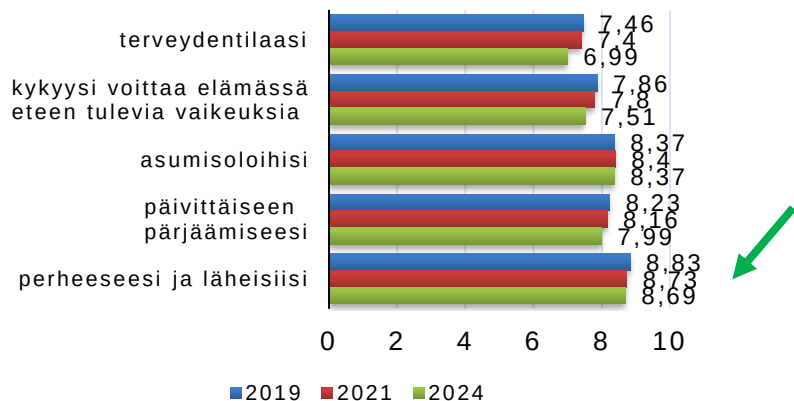
pääsy
aika huono
oma lääkäri asia
hoito työ sairaus
palvelu

Pohjoissavolaisten koettu hyvinvointi

(v. 2019 N= 3043, v. 2021 N=2494, v. 2024 N=2964)

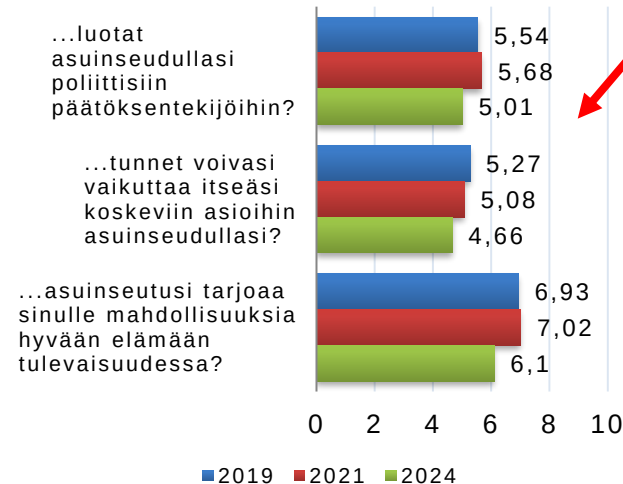
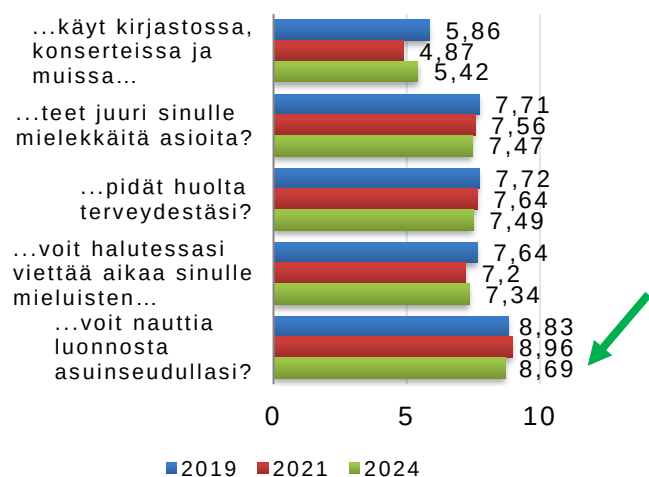
ELÄMÄNTILANNE

Kun ajattelet nykyhetkeä, niin **kuinka tyytyväinen** olet seuraaviin asioihin (0 Erittäin tyytymätön - 10 Erittäin tyytyväinen)

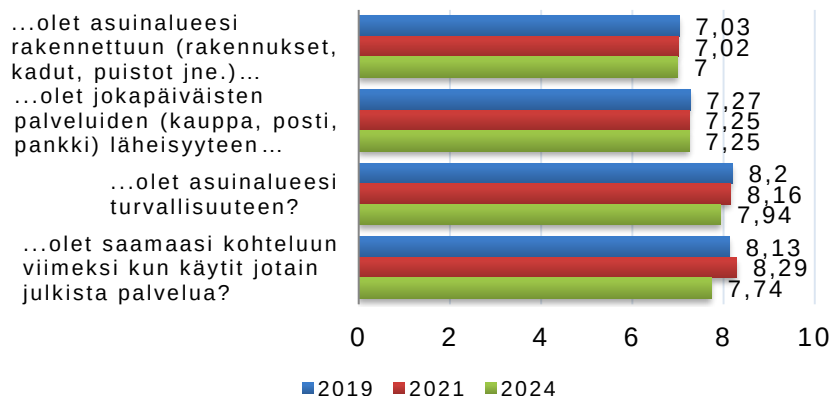

ASUINSEUDUN TUOTTAMA HYVINVOINTI

Kuinka paljon (0 Ei lainkaan - 10 Erittäin paljon)

Kuinka tyytyväinen... (0 Ei lainkaan – 10 Erittäin tyytyväinen)

Lähde: Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2019, 2021 ja 2024

Lisätietoja [Suunta - HYTE - Pohjois-Savo](#)

Asukkaiden näkemyksiä Pohjois-Savon päihdetilanteesta

Päihdetilannekyselyllä kartoitettiin asukkaiden (N=5044) näkemyksiä paikallisesta päihdetilanteesta eli alkoholista, huumausaineista, tupakka- ja nikotiinituotteista, imppaamisesta ja rahapelaamisesta sekä niistä aiheutuvien haittojen ehkäisystä alkuvuodesta v.2025. Kysely on osa Pakka – toimintamallia.

Nuorten (13-18v) näkemyksiä (n= 2488)

- Noin kolmasosan mielestä asuinalueellansa käytetään liikaa päihteitä ja nuoret olivat nähneet eniten tupakan ja sähkötupakan käyttöä.
- Nuoret olivat harvoin (n. 5%) nähneet kaupassa alaikäisille päihteiden myyntiä, mutta lähes joka kolmas oli nähnyt alkoholin välittämistä alaikäiselle.
- Joka kymmenes nuoresta oli kokenut pelkoa päihtyneiden henkilöiden vuoksi. Päihtynyt henkilö oli ahdistelut tai häirinnyt 6% nuorta.
- Läheisen päihteidenkäytöstä oli huolissaan 10 % nuorista.
- Kodin ulkopuolinen aikuinen on kysynyt päihteiden käytöstä noin puolelta (50,8 %) nuorista ja vanhemmat hieman harvemmin (43,6 %) viimeisen vuoden aikana. Nuoret kokivat saavansa netistä luotettavaa tietoa päihteistä.
- Päihteisiin ja rahapelaamiseen liittyvistä avun ja tuen paikoista ei tiennyt 27,2 % alaikäisistä nuorista.
- Jotta lapset ja nuoret eivät kokeilisi tai alkaisi käyttää päihteitä, nuorten mielestä siihen auttaisi mm. seuraavat asiat:
 - Kurinpito ja tarkempi valvonta,
 - päihteiden haitoista kertominen,
 - harrastusten ja mielekkään tekemisen järjestäminen,
 - päihteiden saatavuuden vähentäminen,
 - päihteiden välittäminen estäminen ja
 - aikuisten pitäisi vähentää omaa päihteiden käyttöä ja olla esimerkkinä.

Asukkaiden näkemyksiä Pohjois-Savon päihdetilanteesta

Täysi-ikäiset (n=2556)

- Aikuisista puolet kokee, että päihteitä käytetään liikaa omalla asuinalueellaan. Noin joka kolmas on huolissaan läheisen alkoholin käytöstä ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käytöstä
- Aikuisista yli puolet on havainnut erityisesti alaikäisten päihteiden käyttöä. Imppaamista oli havainnut 7% ja huumeiden käyttöä joka viides. Päihteiden välittämistä alaikäisille oli havainnut noin joka neljännes vastaajista.
- Tilanteita, jossa myyjä ei ole tarkastanut nuorelta näyttävän päihteiden ostajan ikää, oli havainnut 15% aikuisista alkoholiostoissa ja tupakka- ja nikotiinituotteiden ostoissa 14% aikuisista.
- Joka kolmas aikuisista oli sitä mieltä, että työpaikoilla eri riittävästi puututa alkoholihaittoihin ja – ongelmiin.
- Vastaajista 23% oli pelännyt julkisella paikalla kohtaamiaan päihtyneitä henkilöitä ja 17 % oli kokenut päihtyneen henkilön toimesta ahdistelua tai häirintää.
- Puolet haluaisi kertoa mielipiteensä kodin välittömässä läheisyydessä avattavasta ravintolasta. Asukkaiden mielestä ravintoloissa (62,4 %) sekä kaupoissa, huoltamoilla ja kioskeissa (63,5 %) tulee selvästi humaltuneelle myyntiin suhtautua tiukemmin.
- Vajaa puolet vastaajista kertoi, että heiltä on kysytty sote-vastaanotolla alkoholin käytöstä ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käytöstä. Huumeista ja rahapelaamisesta kysyminen on harvinaisempaa.
- Asukkaista 40% oli sitä mieltä, että sosiaali- ja terveyspalveluista saa helposti tietoa tupakka- ja nikotiinituotteiden ja alkoholin käytön vähentämiseen ja lopettamiseen ja hieman harvemman, 30%, mielestä tietoa saa rahapelaamisen, lääkkeiden huumausaineiden käytön vähentämiseen ja lopettamiseen.

Johtopäätökset pohjoissavolaisten hyvinvoinnin tilasta 1/3

Taloudellinen tilanne haastaa yhä useampaa pohjoissavolaisten tilannetta. Lisäksi olemme edelleen koko maan sairainta väestöä. Lapsiperheet asuvat kuitenkin muita alueita väljemmin. Asukkaille on tarjolla tietoa osallistumismahdollisuuksista verkkosivuilla. Hieman enemmän erityisesti korkeasti koulutetut miehet kokevat osallisuutta, myös ikääntyneissä pohjoissavolaisissa miehet. Perhe ja ystävät vahvistavat hyvinvointia kaikenikäisillä. Hyvä parisuhde lisää hyvinvointia. Parisuhteeseen on saatu tukea ja aikuiset kokevat saaneensa mielenterveyspalveluja. Harrastusten, mielekkään työn ja vapaa-ajan tasapaino vahvistavat hyvinvointia. Ikääntyneet ovat kokeneet sosiaalipalvelut sujuvaksi.

Lasten hyvinvoinnin osalta rokotuskattavuus on hyvä ja lapset (4. ja 5lk.) liikkuvat päivittäin. Hyvinvoinnin osalta tilanne on parantunut erityisesti yläkoululaisten osalta ja aikaisemmin heillä havaitut haasteet ilmenevät nykyisin alakoululaisilla (4. ja 5.lk). Yläkoululaiset kokevat aikaisempaa enemmän yhteisöllisyyttä, keskimääräistä paremmin pääsevät ja ovat saaneet tukea hyvinvointiinsa opiskeluhuollon palveluissa. Terveystarkastukset toteutuvat nuorten mielestä laadukkaasti, mutta 8.lk terveystarkastuksesta poisjääneiden tuen tarpeen selvitykset tai niiden kirjaukset vaativat huomiota.

Yläkoululaiset liikkuvat päivittäin enemmän kuin muilla alueilla. Luonnossa liikkuminen vahvistaa hyvinvointia kaikenikäisillä. Terveysliikuntasuosittelun mukaista liikuntaa tulisi lisätä arkeen erityisesti ammatillisen opiskelijoiden poikien, työikäisten naisten, keskitason koulutuksen omaavien ja ikäihmisten parissa, joilla on toimintarajoitteita.

Johtopäätökset pohjoissavolaisten hyvinvoinnin tilasta 2/3

Toisen asteen ammatillisen opiskelijat syövät koululounasta päivittäin useammin kuin muilla vertailualueilla ja kasviksia ja hedelmiä syödään ahkerammin työikäisten parissa. Kalaa syödään ikäihmisten parissa enempi kuin muilla alueilla. Ruokasuositusten jalkauttamisessa on työtä edelleen erityisesti yläkoululaisten, varsinkin tyttöjen ja työikäisten parissa.

Kehitettävää on edelleen riittävän unen ja palautumisen ja aivoterveysten edistämisessä. Palautumisessa on haasteita erityisesti matalan koulutustason omaavilla työikäisillä, varsinkin miehillä sekä yläkoulun ja lukioikäisten tyttöjen osalta. Myös suun terveyden ennaltaehkäisevät toimet vaativat paneutumista.

Toisen asteen nuoret kokevat ahdistusta ja kahden viikon ajan kestäviä masennusoireita vähemmän kuin vertailualueilla. Työikäiset kokevat itsensä onnellisiksi ja heillä on positiivisen mielenterveyden kokemuksia.

Lukiolaisten päihdekokeilujen osalta tilanne on meillä parempi kuin vertailualueilla ja perheissä välitetään vähemmän alkoholia alaikäisille. Myös rahapelaamista ja netin haitallista käyttöä on toisen asteen ammatillisen opiskelijoilla vähemmän kuin vertailualueilla. Ikäihmiset tupakoivat vähemmän. Tehtävää kuitenkin riittää edelleen alkoholin käytön ja haittojen vähentämisessä erityisesti toisen asteen ammatillisen nuorten, työikäisten miesten ja ikäihmisten parissa. Rahapelaamisen haittojen vähentämiseksi tulee tehdä toimia ammatillisen nuorten ja työikäisten kohdalla. Raskaana olevat ja työikäisten osalta tulisi paneutua tupakoinnin vähentämiseen ja sähkötupakan vähentämisen toimet tulee kohdistua peruskoululaisiin ja

työikäisiin.

Johtopäätökset pohjoissavolaisten hyvinvoinnin tilasta 3/3

Työikäiset miehet käyttävät edelleen runsaasti nikotiinituotteita. Korkeasti koulutetut miesten haasteena on huumeiden käyttö. Alakouluikäiset kaipaavat tukea netin haitallisen käytön vähentämiseen.

Tapaturmia ja kiusaamista toisen asteen nuorilla on vähemmän kuin vertailualueilla kuten myös erilaista väkivaltaa. Alakoululaiset tarvitsevat kuitenkin edelleen tukea kiusaamisen ehkäisemisessä ja väkivaltaa ilmenee vanhempien toimesta lapsia kohtaan. Seksuaalista häirintää ja väkivaltaan puuttumista ja ennaltaehkäisytyötä tulee edelleen vahvistaa.

Työelämässä on vähemmän syrjintää ja ikäihmiset kokevat sotepalveluissa vähemmän syrjintää kuin muilla alueilla. Syrjintää koetaan kuitenkin edelleen tapahtuvan erityisesti iän ja terveydentilan sekä mielipiteiden osalta kaikenikäisten parissa. Ikäihmiset kokevat kotihoidossa kaltoinkohtelua joko omaisen, toisten asiakkaiden tai henkilökunnan toimesta.

Kaatumistapaturmien ehkäisytoimenpiteitä tulee myös vahvistaa erityisesti ikääntyneiden parissa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tiedolla johtaminen vaatii kehittämistä, erityisesti hyvinvointialueen HYTE-mittareiden luomista, HYTE-toimenpiteiden kirjaamiseen huomion kiinnittämistä varsinkin HYTE-kertoimeen vaikuttavissa asioissa. HYTE:n jalkauttamista hyvinvointialueen toimialoille vaatii vahvistamista. HYTE tulee saada myös yhä vahvemmin osaksi kunkin hyvinvointialueen toimialan käyttösuunnitelmia.

HYTE-KERTOIMET

Pohjois-Savon hyvinvointialueella ja
Pohjois-Savon kuntien tilanne

HYTE-kerroin – rahallinen kannuste hyvinvointialueilla

Valtion rahoitus hyvinvointialueille (Laki hyvinvointialueen rahoituksesta 617/2021)

Hyvinvointialueille valtion rahoitusta hyvinvointialueen asukasmäärän, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden, asukastiheyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, saamenkielisyyden sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien perusteella

Hyvinvointialueiden HYTE-kertoimen perusteella määräytyvä rahoitusosuus 1%/ **1UUSIN LAKIESITYS HYTE-kertoimen osuus 1,5% LAUSUNNOLLA**, sovelletaan v.2026 lähtien

Kunnilla myös HYTE-kertoimen perusteella jaettavaa rahoitusta, 3%

Hyvinvointialueen HYTE-kerroin muodostuu prosessi- ja tulosindikaattoreista

Prosessi-indikaattorit

- ❖ Lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksesta poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen
- ❖ Kouluterveydenhuollon 8.-luokkalaisten terveystarkastuksesta poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen
- ❖ Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito-suositusten mukaisesti
- ❖ Lasten tuhkarokko-vihurirokko-sikotauti (MPR) rokotekattavuus, %
- ❖ Alkoholin mini-intervention toteutuminen, kun juomiseen liittyy haitta tai haittariski
- ❖ Työttömien toteutuneiden terveystarkastusten osuus suhteessa työttömien kokonaismäärään

Tulosindikaattorit

- Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat/ 1000 asukasta
- Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, %
- Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 18-24-vuotiaat (NEET), %
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, %
- Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18-34-vuotiaat

Koulukuraattoreita ja koulupsykologeja koskevat indikaattorit poistettiin vuoden 2025 asetuksessa

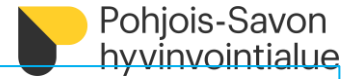
Pohjois-Savo ja vertailuhyvinvointialueiden HYTE-kerroin v. 2024

			Hyvinvointialueiden HYTE- kerroin, 0 - 100 info ind. 3815	Hyvinvointialueiden HYTE- kerroin, 1 000 euroa info ind. 3817	Hyvinvointialueiden HYTE- kerroin, euroa/asukas info ind. 3816	Hyvinvointialueiden prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE- kerroin) info ind. 3813	Hyvinvointialueiden tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE- kerroin) info ind. 3814
2024	Etelä-Savon hyvinvointialue	yhteensä	41	5 957,1	45,9	36	45
	Kainuun hyvinvointialue		51	3 217,3	45,9	51	52
	Keski-Suomen hyvinvointialue		35	12 530,5	45,9	17	54
	Pirkanmaan hyvinvointialue		43	24 729,4	45,9	25	61
	Pohjois-Karjalan hyvinvointialue		41	7 443,1	45,9	30	53
	Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue		37	19 176,3	45,9	17	56
	Pohjois-Savon hyvinvointialue		35	11 380,5	45,9	20	50

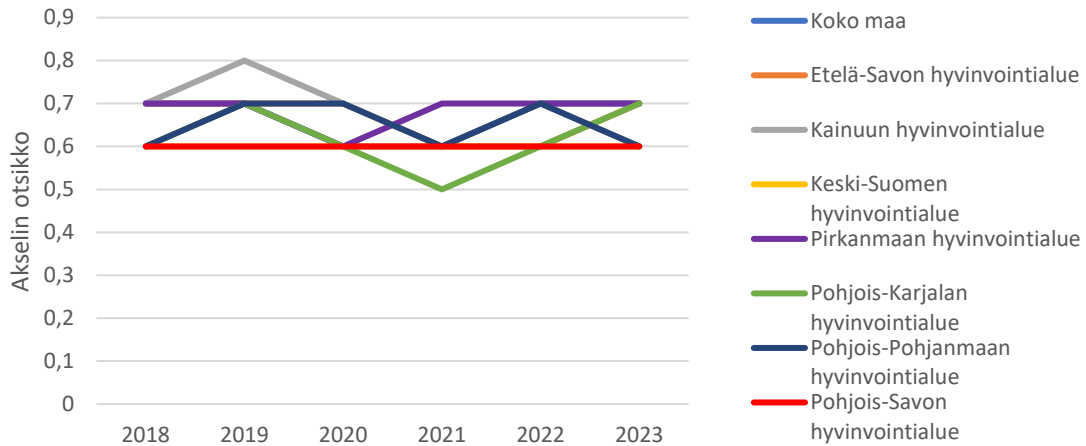
Pohjois-Savo hyvinvointialueen HYTE-kerroin v. 2022-2024

			2022	2023	2024
Pohjois-Savon hyvinvointialue	Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 3815	yhteensä	50	58	35
	Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 3817		9 785,6	10 413,6	11 380,5
	Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin, euroa/asukas info ind. 3816		39,4	42,0	45,9
	Hyvinvointialueiden prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 3813		50	58	20
	Hyvinvointialueiden tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 3814		51	59	50

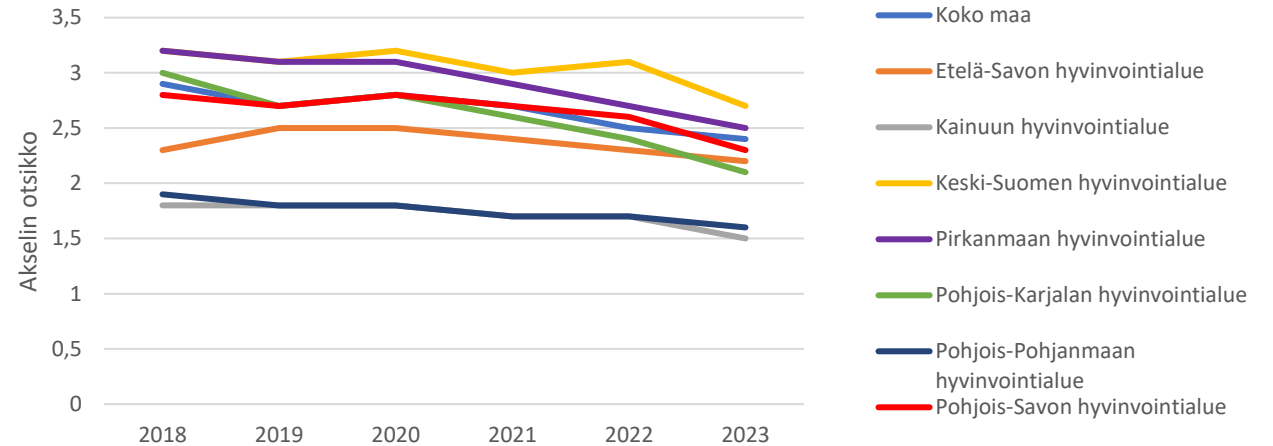
Tulosindikaattorit 1/2 (ne, joista saatavilla tieto)

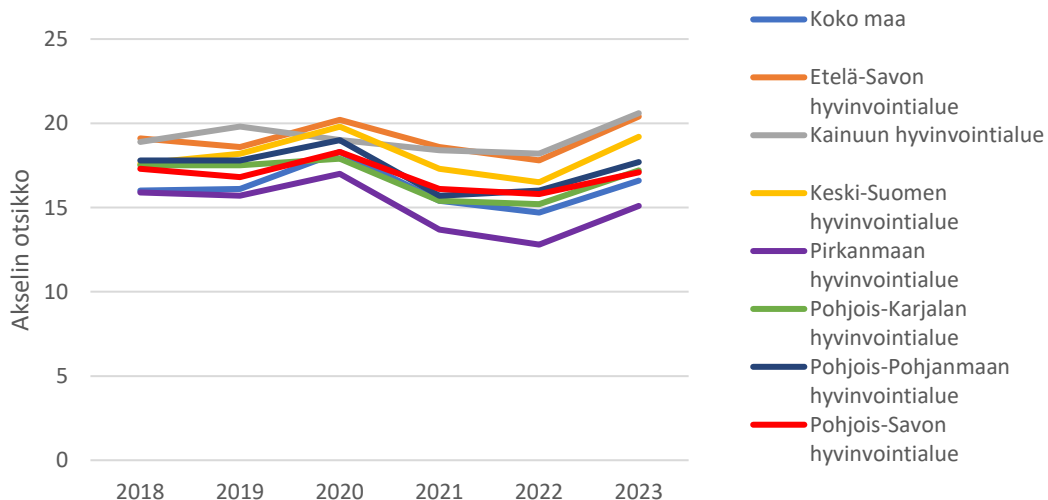
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

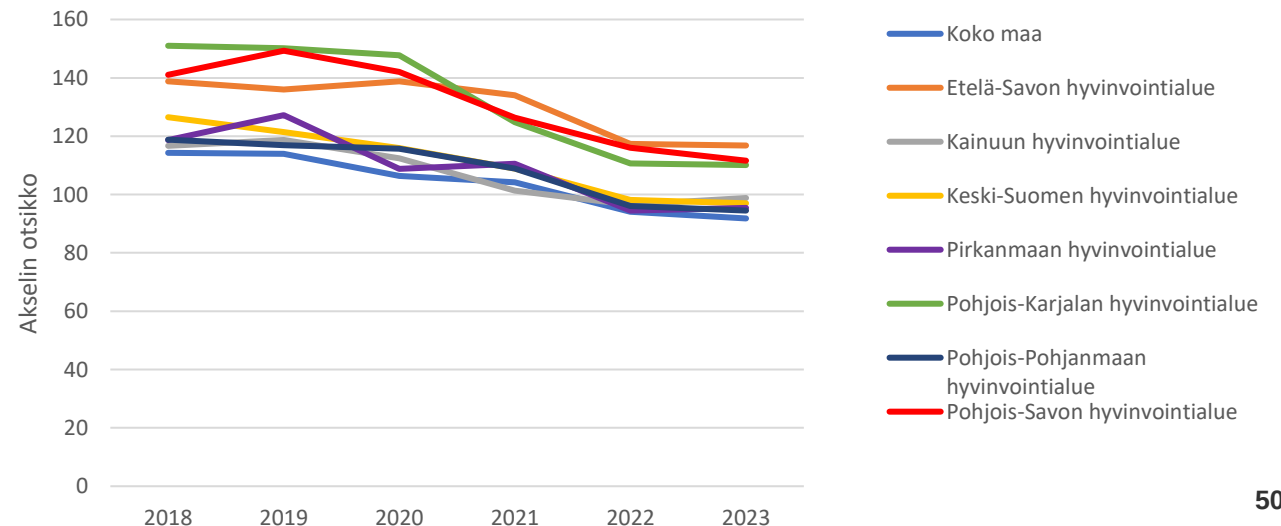
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

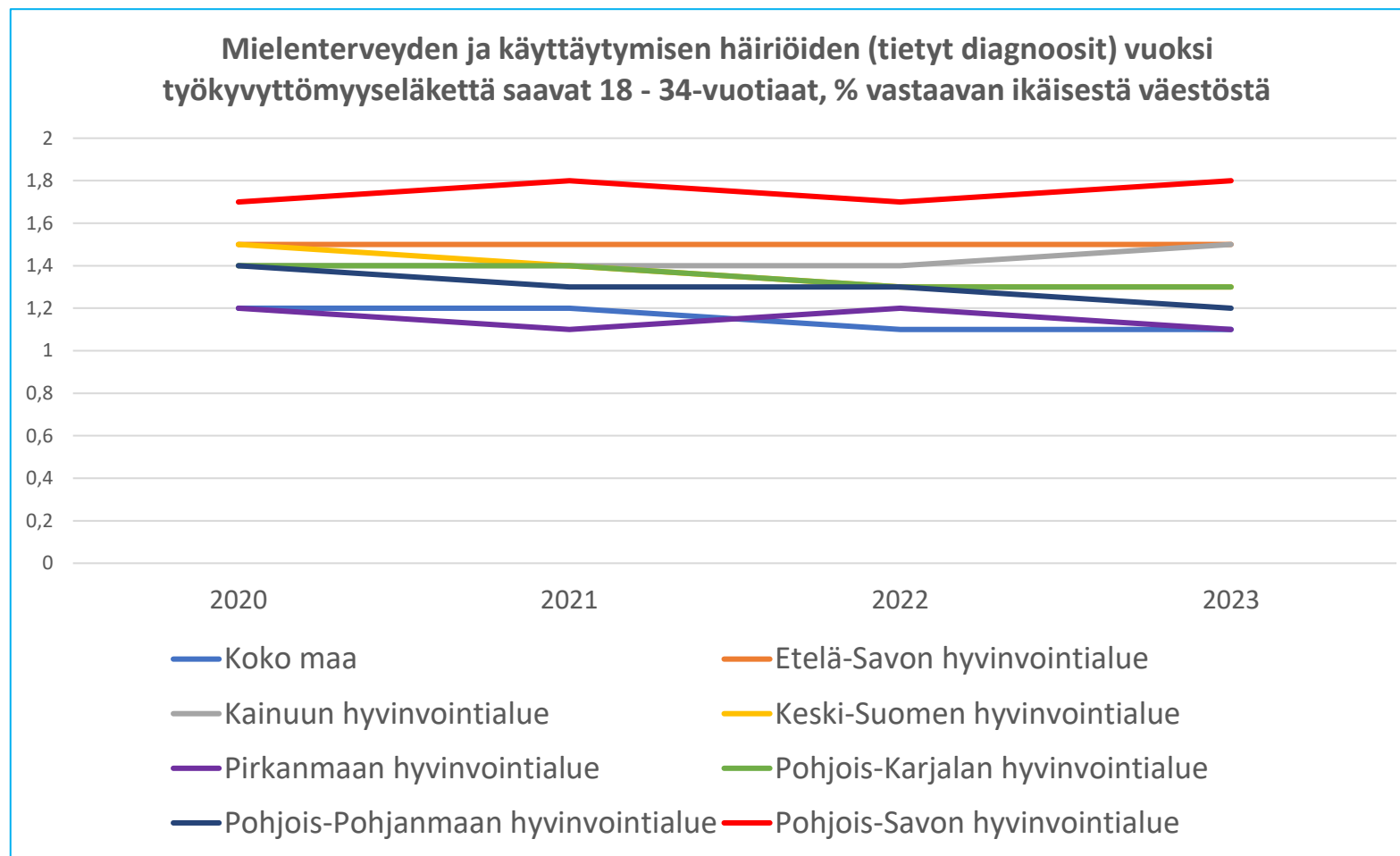
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta

Tulosindikaattorit 2/2 (joista saatavilla tieto)

Skaalattu HYTE-kerroin, tulosindikaattorit, v.2024

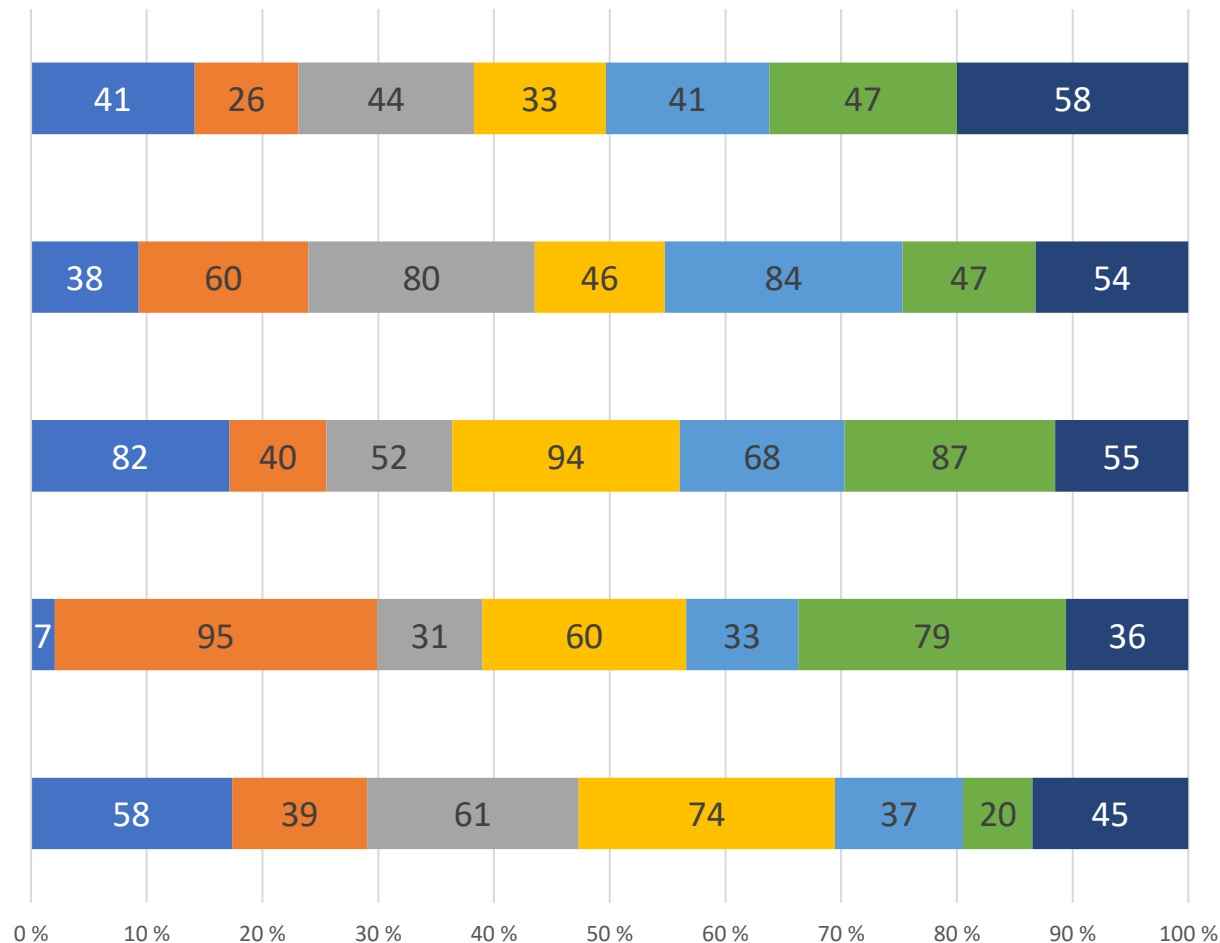
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Mielenterveyden ja käyttäytymishäiriöiden (tietyt diagnoosit) vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18 - 34-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 18–24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

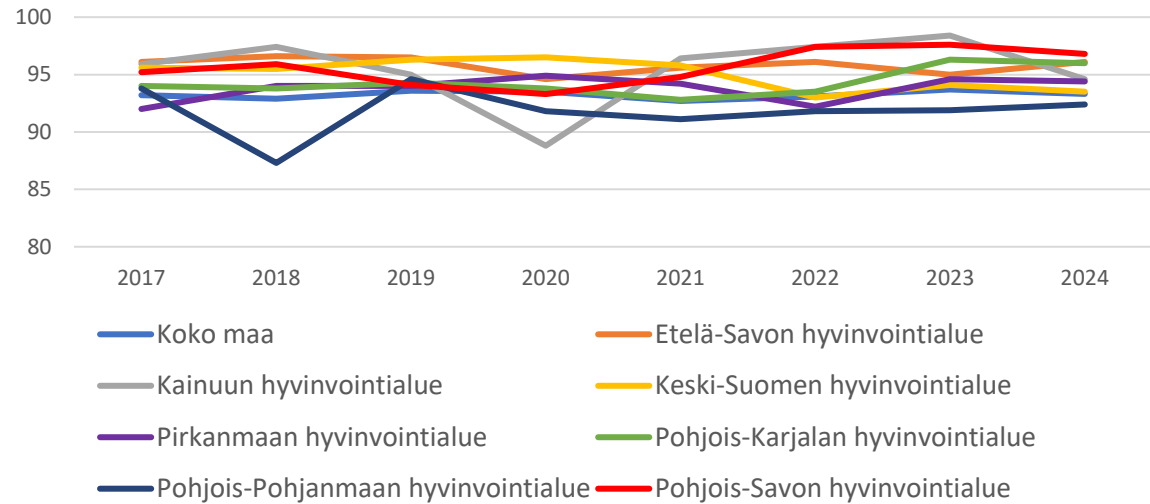
■ Etelä-Savon hyvinvointialue
■ Pirkanmaan hyvinvointialue
■ Pohjois-Savon hyvinvointialue

■ Kainuun hyvinvointialue
■ Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
■ Keski-Suomen hyvinvointialue
■ Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

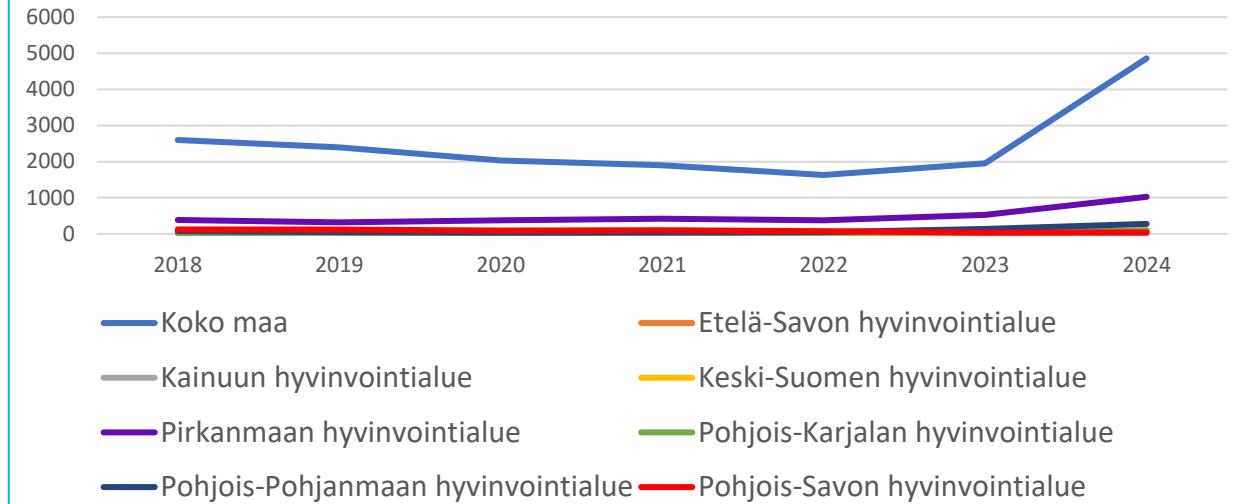
Jokaisen tulosindikaattorin kohdalla kaikkien hyvinvointialueiden suurimmasta erotuksesta tulee arvo, jolla tulosindikaattorista saa sata pistettä ja kaikkien hyvinvointialueiden pienimmästä erotuksesta arvo, jolla tulosindikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan erotusten vaihteluväliä hyvinvointialueen erotus osuu. Jos osuus on 5 prosenttia tai alle, muutosta ei enää edellytetä, vaan hyvinvointialue saa tästä indikaattorista 100 pistettä.

Prosessi-indikaattorit 1/2 (ne, joista saatavilla tieto)

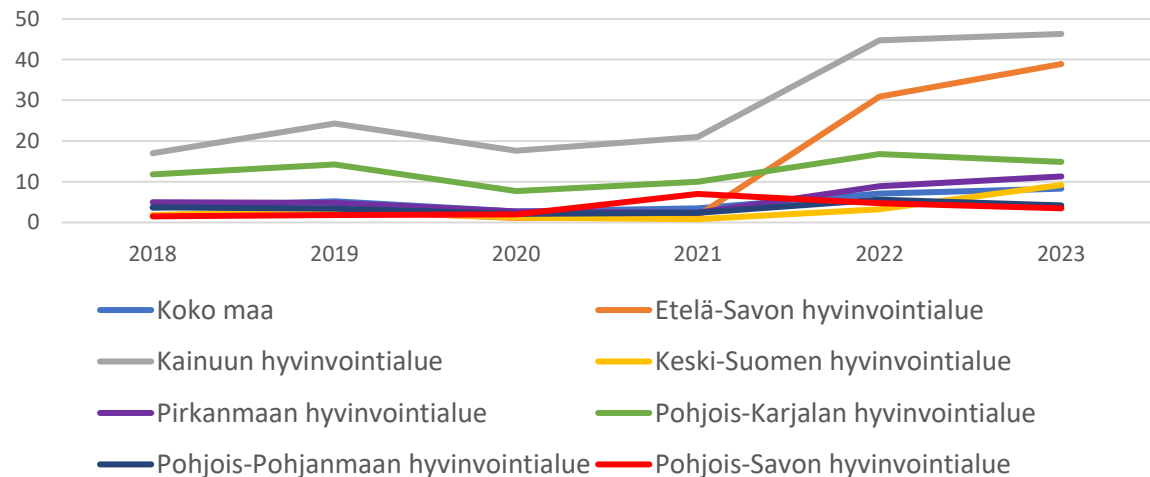
Tuhkarokko-, vihurirokko- ja sikotautirokotuskattavuus eli MPR-rokotteen 1. annoksen kattavuus

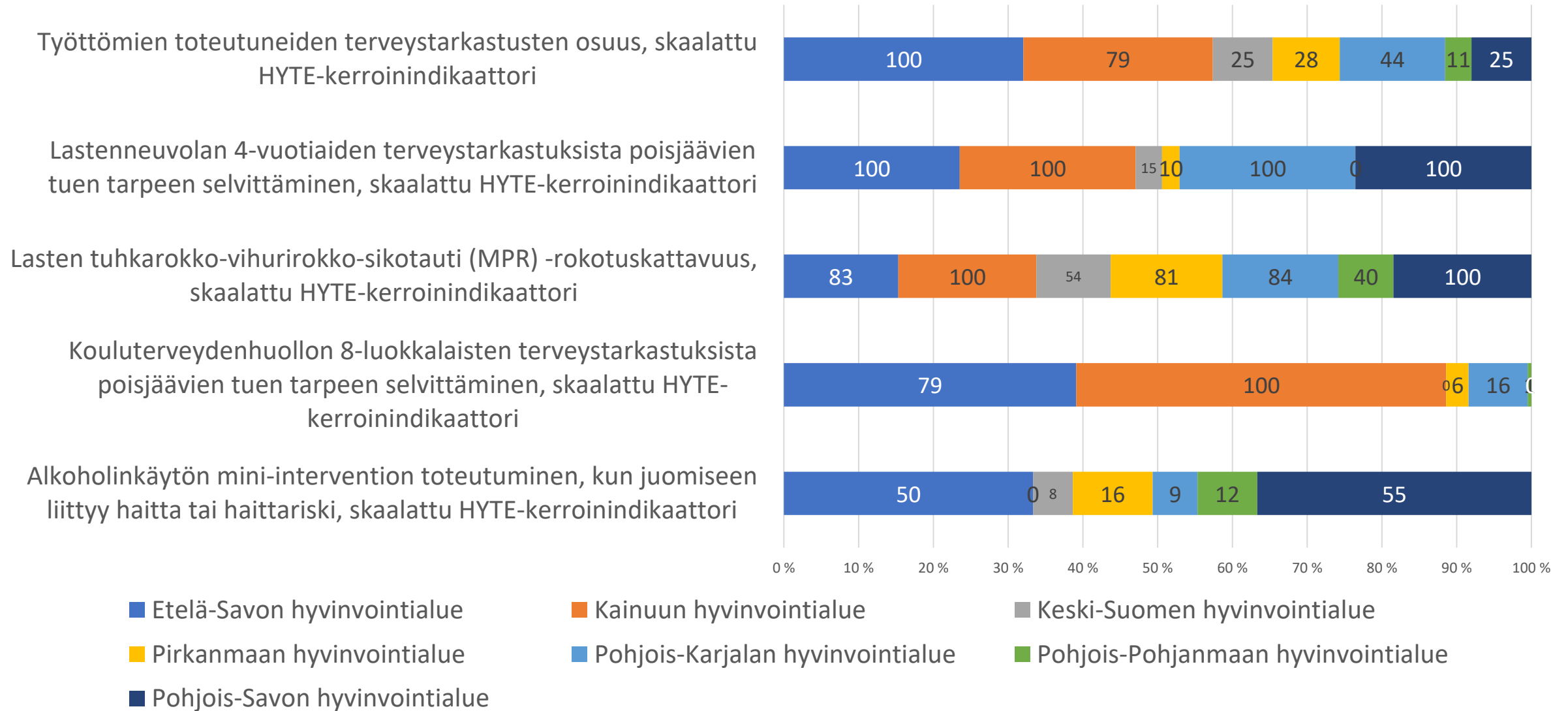
Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito -suosituksen mukaisesti

Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä

Skaalattu HYTE-kerroin, prosessi-indikaattorit v.2024

Jokaisen prosessi-indikaattorin kohdalla kaikkien hyvinvointialueiden parhaasta tuloksesta tulee arvo, jolla indikaattorista saa sata pistettä ja kaikkien hyvinvointialueiden heikoimmasta tuloksesta arvo, jolla indikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan vaihteluväliä hyvinvointialueen tulos osuu.

Prosessi-indikaattorit, Pohjois-Savon hyvinvointialue

(ne, jotka saatavilla)

Indikaattori	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito -suosituksen mukaisesti	115	95	96	73	33	40
Tuhkarokko-, vihurirokko- ja sikotautirokotuskattavuus eli MPR-rokotteen 1. annoksen kattavuus	94,1	93,3	94,8	97,4	97,6	96,6
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä	1,8	2	7	4,7	3,5	
Alkoholin käytön mini-intervention toteutuminen AUDIT- tai AUDIT-C –testin riskipistemäärän ylittäneillä						14

Tulosindikaattorit, Pohjois-Savon hyvinvointialue (ne, jotka saatavilla)

Indikaattori	2019	2020	2021	2022	2023
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden (tietyt diagnoosit) vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18 - 34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä		1,7	1,8	1,7	1,8
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä	16,8	18,3	16,1	15,8	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	2,7	2,8	2,7	2,6	2,3
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta	149,3	142	126,3	116	111,6

Kuntien HYTE-kerroin

Prosessi-indikaattorit

Kunnan toiminta väestön hyvinvoinnin
ja terveyden edistämiseksi

Liikunta
(5)

Kuntajohto (5)

Peruskoulut (4)

Kulttuuri
(1)

Tulosindikaattorit

Kunnan väestön terveys ja
hyvinvointi

Ylipaino

Koettu terveys

Koulu-
pudokkaat

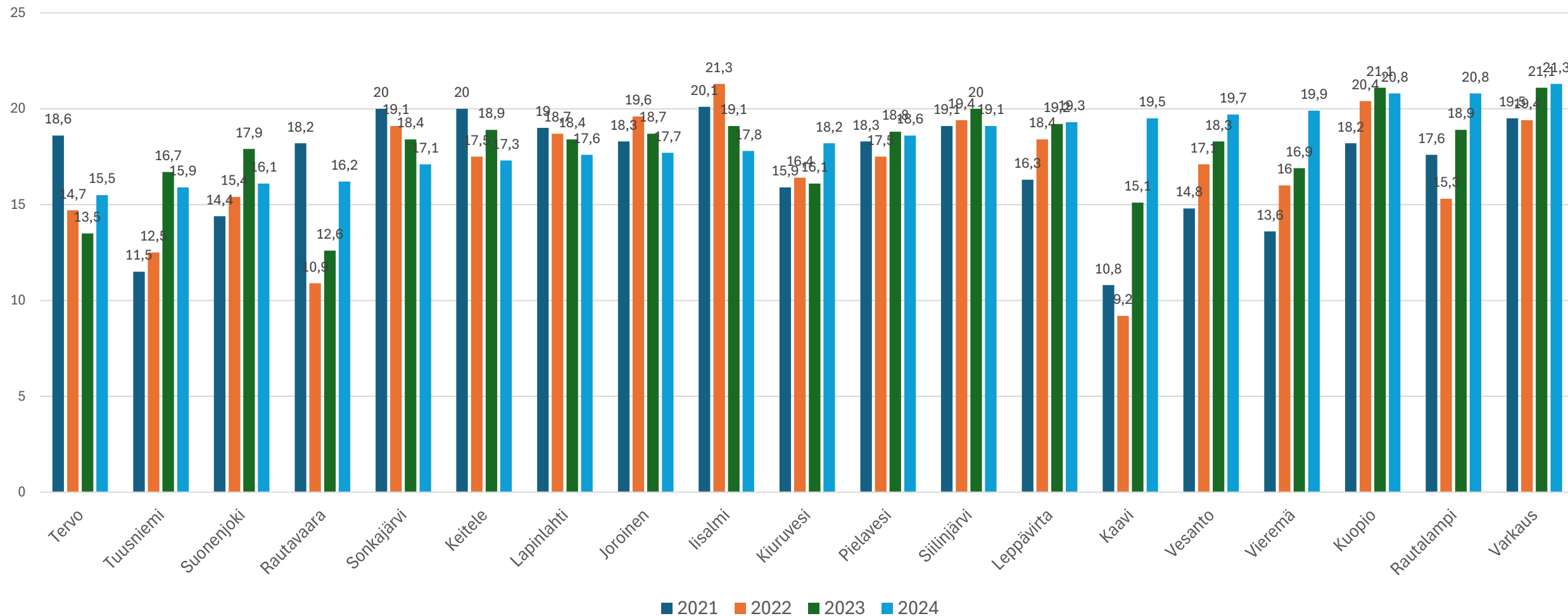
Työkyvyttö-
myyseläke

Kaatumis-
hoitajaksot

Toimeen-
tulotuki

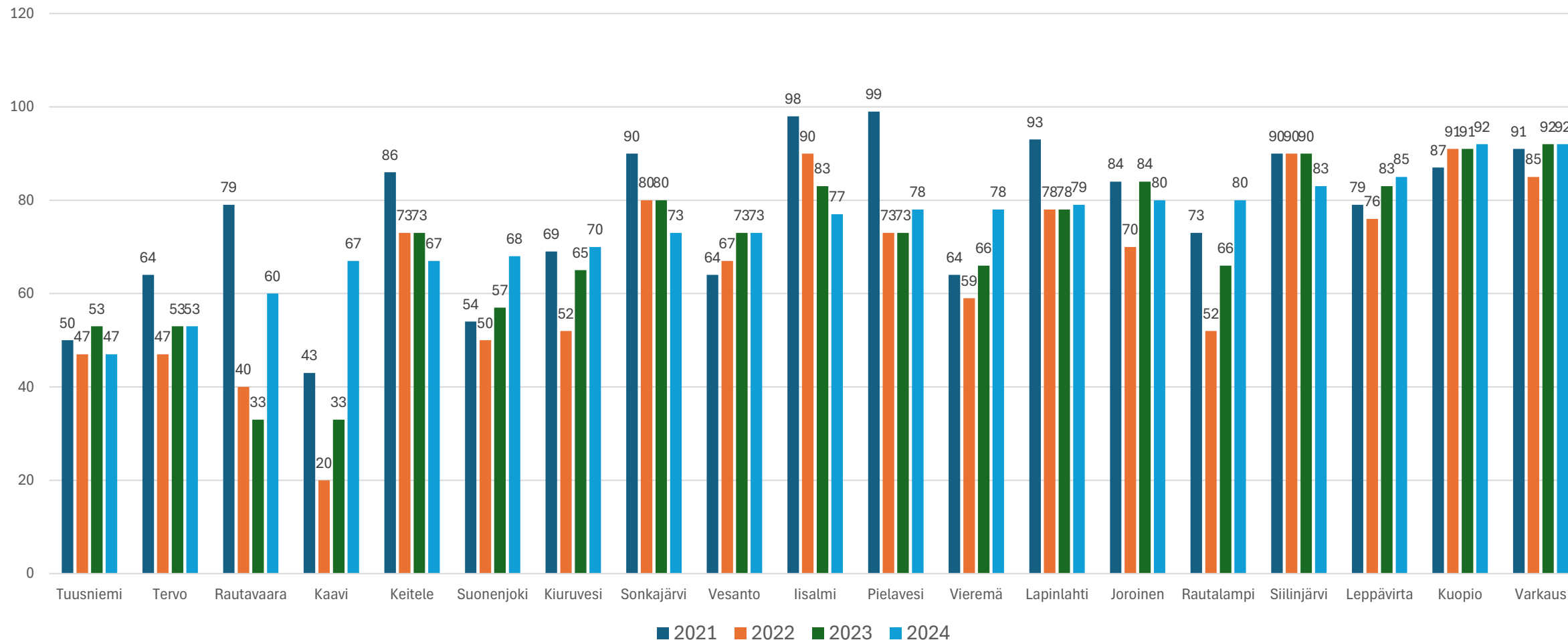
HYTE-kerroin Pohjois-Savon kunnissa

HYTE-kerroin euroa / asukas (id:5341)

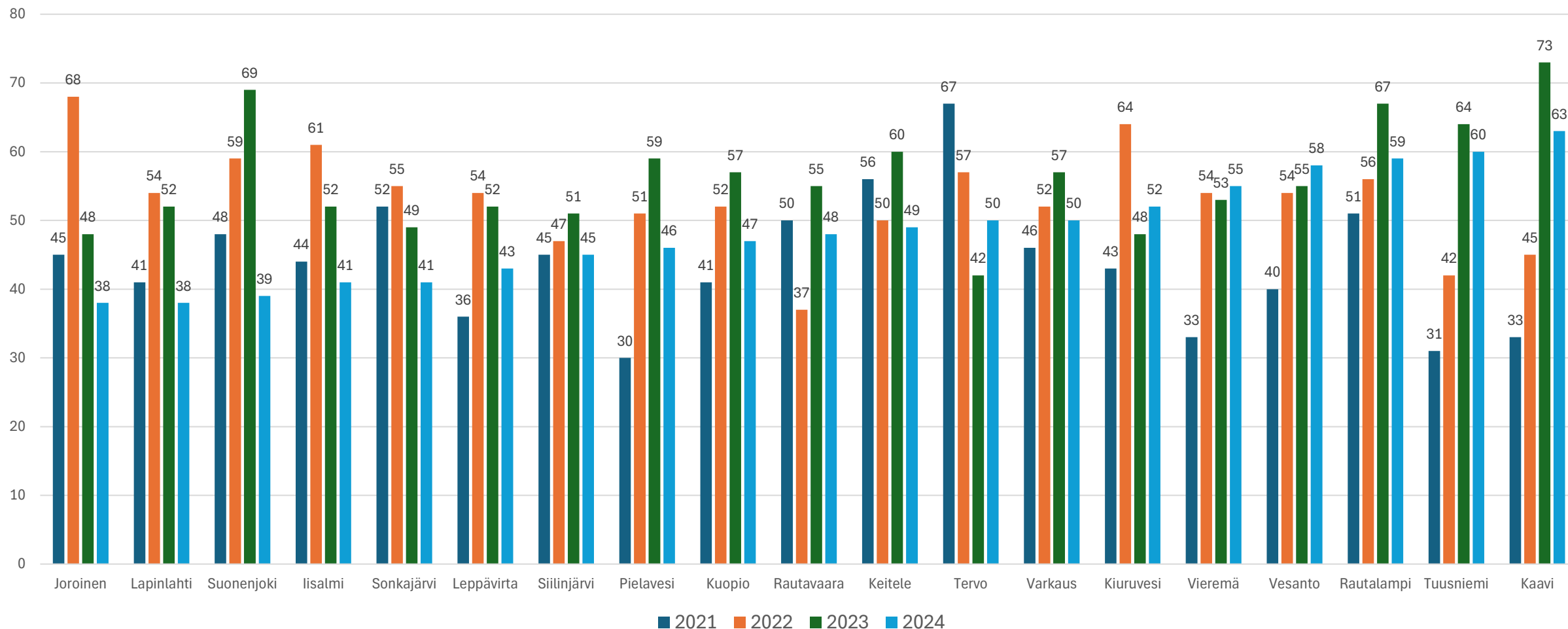
HYTE-kerroin Pohjois-Savon kunnissa

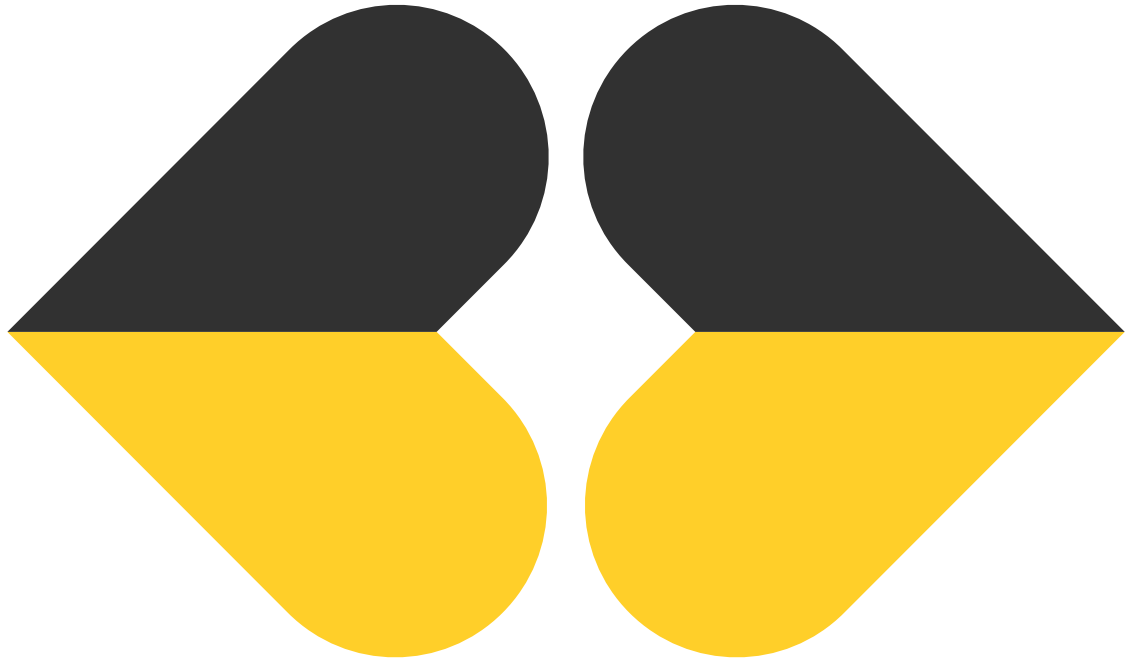
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) (id:5339)

HYTE-kerroin Pohjois-Savon kunnissa

Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) (id:5338)

Vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointia; mitä on tehty ja miten on edetty tilastojen valossa

Pohjois-Savon laaja hyvinvointikertomus ja -
suunnitelma 2021-2025

OSA1: Hyvinvointikertomus

[Hyvinvointikertomus](#)

OSA 2: Hyvinvointisuunnitelma

[Hyvinvointisuunnitelma](#)

Pohjois-Savon hyvinvointitavoitteet 2021-2025

I Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen

- ❖ Lapset ja nuoret kokevat olevansa osa yhteisöjään
- ❖ Kuntalaisia osallistavat ja vaikutusmahdollisuuksia lisäävät toimintatavat ovat käytössä
- ❖ Kukaan ei koe itseään yksinäiseksi

II Vanhemmuus vahvistuu

- ❖ Toimiva parisuhde
- ❖ Vanhemmuustaidot vahvistuvat
- ❖ Vanhempien oma jaksaminen vahvistuu

III Itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen

- ❖ Ruokasuositusten mukaiset ruokatottumukset toteutuvat
- ❖ Tervehampaiset lapset ja nuoret
- ❖ Nuoret nukkuvat riittävästi
- ❖ Terveysttä edistävä liikunta lisääntyy (erit. 2.aste, matalan koulutustason naiset, ikäihmiset)
- ❖ Oppimistaidot vahvistuvat
- ❖ Yhä useampi osallistuu kohdunkaulan syövän seulontoihin
- ❖ Raskaudenkeskeytykset vähenevät

IV Mielen hyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäisy

- ❖ Mielenterveys vahvistuu (erit. lapset ja nuoret)
- ❖ Alaikäiset nuoret ovat päihteettömiä
- ❖ Nuorten huumekokeilujen ja -käytön ehkäisy (erit. 2. asteen nuoret)
- ❖ Työikäisten ja ikäihmisten päihteiden käyttö ja riippuvuuksien aiheuttamat haitat vähenevät
- ❖ Netin haitallinen käyttö vähenee (erit. nuoret)

V Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen

- ❖ Ketään ei kiusata
- ❖ Kukaan ei koe seksuaalista häirintää tai ahdistelua
- ❖ Väkivaltaa tai sillä uhkailua ei sallita
- ❖ Nuorten tekemät rikokset vähenevät
- ❖ Liikenneonnettomuudet vähenevät
- ❖ Kaatumistapaturmat vähenevät

VI Hyte- resurssien, rakenteiden ja prosessien vahvistuminen

- ❖ HYTE-resurssit ja rakenteet vahvistuvat
- ❖ HYTE-prosessit vahvistuvat
- ❖ Ennakkoarviointi päätöksenteossa

Vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman arviointi

Pohjois-Savon laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman 2021-2025 arvioinnin avuksi:
(valitettavasti alla olevat PowerBI -linkit aukeavat tällä hetkellä (9.4.2025) vain PSHVA:n verkossa)

- koottiin Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyvinvointitavoitteisiin 2021-2025 [tehdyt toimenpiteet ja seurantamittarit](#)
- tehtiin kysely alueen kuntiin ja hyvinvointialueen palvelutuotantoon hyvinvointisuunnitelmaan kirjattujen vaikuttavien HYTE-menetelmien käytön seuraamiseksi:
 - * Kuntien käyttöönottamat [HYTE-toimenpiteet/ menetelmät kunnissa 2024](#)
 - * PSHVA:n käyttöönottamat [HYTE- toimenpiteet/ menetelmät PSHVAlla 2024](#)
- Koottiin keskeisiä hyvinvointitavoitteita edistäviä hankkeita
- Tarkasteltiin hyvinvointisuunnitelmaan valittuja pitkän aikavälin seurantamittareiden muutoksia

Vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman arviointi

Arvioitiin hyvinvointitavoitteisiin
tehtyjä toimenpiteitä ja miten
tavoitteissa edettiin
seurantamittareiden eli tilastojen
valossa

Pohjois-Savon hyvinvointitavoitteet 2021-2025

I Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen

- ❖ Lapset ja nuoret kokevat olevansa osa yhteisöjään
- ❖ Kuntalaisia osallistavat ja vaikutusmahdollisuuksia lisäävät toimintatavat ovat käytössä
- ❖ Kukaan ei koe itseään yksinäiseksi

II Vanhemmuus vahvistuu

- ❖ Toimiva parisuhde
- ❖ Vanhemmuustaidot vahvistuvat
- ❖ Vanhempien oma jaksaminen vahvistuu

III Itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen

- ❖ Ruokasuositusten mukaiset ruokatottumukset toteutuvat
- ❖ Tervehampaista lapset ja nuoret
- ❖ Nuoret nukkuvat riittävästi
- ❖ Terveystta edistävä liikunta lisääntyy (erit. 2.aste, matalan koulutustason naiset, ikäihmiset)
- ❖ Oppimistaidot vahvistuvat
- ❖ Yhä useampi osallistuu kohdunkaulan syövän seulontoihin
- ❖ Raskaudenkeskeytykset vähenevät

IV Mielen hyvinvointi ja riippuvuuskien ehkäisy

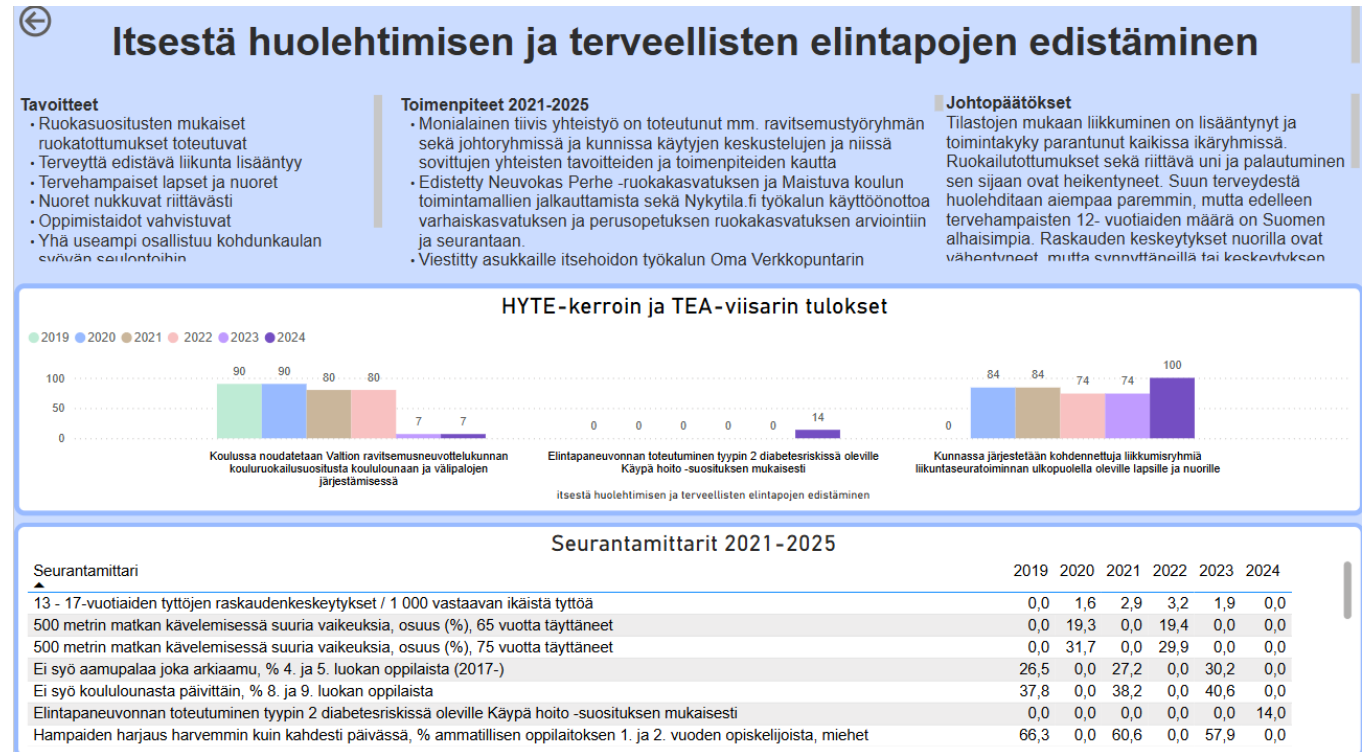
- ❖ Mielenterveys vahvistuu (erit. lapset ja nuoret)
- ❖ Alaikäiset nuoret ovat päihteettömiä
- ❖ Nuorten huumekekoilujen ja -käytön ehkäisy (erit. 2. asteen nuoret)
- ❖ Työikäisten ja ikäihmistien päihteiden käyttö ja riippuvuuskien aiheuttamat haitat vähenevät
- ❖ Netin haitallinen käyttö vähenee (erit. nuoret)

V Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen

- ❖ Ketään ei kiusata
- ❖ Kukaan ei koe seksuaalista häirintää tai ahdistelua
- ❖ Väkivaltaa tai sillä uhkailua ei sallita
- ❖ Nuorten tekemät rikokset vähenevät
- ❖ Liikenneonnettomuudet vähenevät
- ❖ Kaatumistapaturmat vähenevät

VI Hyte- resurssien, rakenteiden ja prosessien vahvistuminen

- ❖ HYTE-resurssit ja rakenteet vahvistuvat
- ❖ HYTE-prosessit vahvistuvat
- ❖ Ennakoarviointi päätöksenteossa

Ks. Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyvinvointitavoitteisiin 2021-2025 [tehdyt toimenpiteet ja seurantamittarit](#)

Vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman arviointi

Tarkasteltiin miten
hyvinvointisuunnitelmaan kirjattuja
toimenpiteitä tai menetelmiä on
otettu käyttöön alueen kunnissa ja
hyvinvointialueen
palvelutuotannossa

On käytössä	On satunnaisesti/osassa palveluja käytössä	On koulutettu, mutta ei vielä käytössä	Haluaisimme kuulla lisää/olemme kiinnostuneita koulutuksesta	Emme koe menetelmää tarpeelliseksi	Ei vastausta

Mitä kuntaa edustatte	OTAGO - kotiharjoitteluohej ma (HVA) ()	Voima- ja tasapainoharjoittel u, erit. alaraajojen voima (HVA) ()	Kodin turvallisuuden tarkistuslista ja apuvälineet (HVA) ()	Pysytään pystyssä -opas kuntalaisille (HVA) ()	KaatumisSeula - työkalut: kaatumisvaaran itsearviointi, liikuntaohje, tarkistuslista ja 10 keinoa kaatumisten ehkäisyyn (HVA) ()	Jalkineturvallisuus ja liukuesteet ()	Tien ja alueiden kunnossapito, hiekoitus, valaistus ja kiireen välttäminen ()	Kypärien käytön lisääminen sähköpotkulautoje n ja polkupyörien käytössä - valistus, ohjaus, neuvonta ()
Kaavi								
Siilinjärvi								
Suonenjoki								
Kuopio								
Kiuruvesi								
Rautavaara								
Iisalmi								
Vieremä								
Rautalampi								
Lapinlahti								
Varkaus								
Joroinen								
Leppävirta								
Sonkajärvi								

Mitä toimialaa edustatte	OTAGO - kotiharjoitteluohej elma	Voima- ja tasapainoharjoitt elu (erit alaraajojen voima)	Kodin turvallisuuden tarkistuslista ja apuvälineet	Pysytään pystyssä - opas asiakkaille	KaatumisSeula - työkalut	FROP (kotona asuvat)	FRAT (hoivapalvelut ja sairaala)
Peruspalvelut ja suun terveydenhuolto							
Ikäntyneiden palvelut/ kotiin annettavat palvelut							
Perhekeskuspalvelut							
Työikäisten							
Osastopalvelut eteläinen							
Osastopalvelut keskinen							
Osastopalvelut pohjoinen							

Ks., kuntien käyttöönottavat [HYTE-toimenpiteet/ menetelmät kunnissa 2024](#) ja PSHVA:n käyttöönottavat [HYTE- toimenpiteet/ menetelmät PSHValla 2024](#)

Vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman arviointi

Tarkasteltiin hyvinvointisuunnitelmaan valittuja pitkän aikavälin seurantamittareissa tapahtuneita muutoksia.

Seurantamittareita on tarkasteltu 03/2025, jolloin ei ole vielä vuoden 2024 tilastotietoja saatavilla. Talouden haasteet voivat heijastua näistä useampiin seurantatilastoihin. Lisäksi vuosina 2021-2025 tehdyt toimenpiteet eivät ole kaikki ehtineet vielä vaikuttaa. Lisäksi tulee muistaa, että asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on monisyinen ja kompleksisia ilmiöitä sisältävä, joten siihen vaikuttavat monet tekijät. Vaaditaan yhteinen suunta, erilaisia vaikuttavaksi todettuja keinoja ja hyvät rakenteet hyvinvointivajeiden ratkaisemiseksi.

Taulukossa merkittävä muutos on ilmaistu värein (punainen heikkenevä suunta, vihreä positiivinen muutos). Seurantamittareiden perusteella muutosta arvioitu vuoden 2019 ja hyvinvointisuunnitelman toteuttamisen 2021-2025 kauden tulosten välillä.

Pitkäaikaiset seurantamittarit	2019	2020	2021	2022	2023
Apua riittämättömästi saavien osuus väestöstä (%), 55 vuotta täyttäneet, korkea koulutus		5,3		6	
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%)		55,1		50	
Erittelemättömän sosiaali- ja terveystoiminnan nettokäyttökustannukset, euroa / asukas (2021 - 2022, Ah)			7,3	7,4	
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 0 - 15-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä	6,1	6,5	6,1	6,3	6,5
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16 - 24-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä	8,9	9,3	8,9	9,3	9,4
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä	26,5	26,6	26,5	26,6	26,6
Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0 - 17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)	1,6	1,6	1,6	1,7	1,9
Itsemurhakuolleisuus / 100 000 asukasta	16,9	11,7	14,1	19,8	
Itsemurhakuolleisuus 65 vuotta täyttäneillä / 100 000 vastaavan ikäistä	17,7	11	15,4	27,3	
Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä	57,6	58,1	59,1	59,9	58,9
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)	2	2,1	2	2,1	2,3
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL) (-2022)	0,6	0,6	0,6	0,5	
Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista	22,3		25,9		24,7
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	6,5	6,6	7,2	7,6	
Kuntoutusrahaa saavat 16 - 19-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä	82	90,9	101,2	115,3	112,7
Lihavien osuus (kehon painoindeksi BMI $\geq$ 30 kg/m ²) (%), 65 vuotta täyttäneet		19,4		21,6	
Lihavuuden yleisyys (%) 13 - 16-vuotiailla	8,6	8,8	9,1	8,6	7,3
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18 - 34-vuotiaat, % vast	2,4	2,5	2,6	2,6	2,6
Mielenterveysindeksi, ikävakioitu	136,9	136,1	138,1	140,1	
Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä	30,2	26,9	38,8	40,5	34,3
Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta	3	3,5	4,2	3,9	3,5
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu	117,4	117	117,5	117,2	
Sairauspäivärahaa saaneet 16 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä	108,4	110,4	130,7	207,7	135,2
Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä	120,3	122,8	142,3	228,3	149,9
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaav	16,8	18,3	16,1	15,8	
Terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), matala koulutus		47,1		46,8	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	3,4	3,6	3,6	3,4	3,2
Toimeentulotukea saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	2,7	2,8	2,7	2,6	2,3
Toimeentulotukea saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	20,9	22,7	20,3	18,2	17,6
Toimeentulotukea saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä	2,1	1,9	1,9	1,9	1,6
Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi, ikävakioitu	137,9	136,7	135,3	134,2	
Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vu	1,9	1,8	1,7	1,6	1,6
Tytyväinen elämänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)	73,8		67,3		65,7
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	9,9	9,7	9,5	9,2	9
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 7 - 14-vuotiaat potilaat / 10 000 vastaavan ikäistä	91,7	72,2	64,4	77,7	68,5
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta	149,3	142	126,3	116	111,6
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista	16,7		19,7		17,4
Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	26,4		24,6		28,4

Ks. Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyvinvointitavoitteisiin 2021-2025 [tehdyt toimenpiteet ja seurantamittarit](#)

Johtopäätökset vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioinnista

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu on sekä kunnilla että hyvinvointialueilla ja molemmilla on lakisääteinen velvollisuus antaa toisilleen asiantuntijatukea. HYTE-tuki kuntiin on ollut vahvaa ja yhteistyö muiden HYTE-toimijoiden kuten järjestöjen kanssa, on ollut hyvää.

Vuodesta 2023 olemme vahvistaneet hyvinvointialueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä, HYTE-prosesseja, rakenteita ja resursseja.

Pohjois-Savon hyvinvointitavoitteet 2021-2025

I Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen

- ❖ Lapset ja nuoret kokevat olevansa osa yhteisöjään
- ❖ Kuntalaisia osallistavat ja vaikutusmahdollisuuksia lisäävät toimintatavat ovat käytössä
- ❖ Kukaan ei koe itseään yksinäiseksi

II Vanhemmuus vahvistuu

- ❖ Toimiva parisuhde
- ❖ Vanhemmuustaidot vahvistuvat
- ❖ Vanhempien oma jaksaminen vahvistuu

III Itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen

- ❖ Ruokasuositusten mukaiset ruokatottumukset toteutuvat
- ❖ Tervehampaiset lapset ja nuoret
- ❖ Nuoret nukkuvat riittävästi
- ❖ Terveystta edistävä liikunta lisääntyy (erit. 2.aste, matalan koulutustason naiset, ikäihmiset)
- ❖ Oppimistaidot vahvistuvat
- ❖ Yhä useampi osallistuu kohdunkaulan syövän seulontoihin
- ❖ Raskaudenkeskeytykset vähenevät

IV Mielen hyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäisy

- ❖ Mielenterveys vahvistuu (erit. lapset ja nuoret)
- ❖ Alaikäiset nuoret ovat päihteettömiä
- ❖ Nuorten huumekeilujen ja -käytön ehkäisy (erit. 2. asteen nuoret)
- ❖ Työikäisten ja ikäihmisten päihteiden käyttö ja riippuvuuksien aiheuttamat haitat vähenevät
- ❖ Netin haitallinen käyttö vähenee (erit. nuoret)

V Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen

- ❖ Ketään ei kiusata
- ❖ Kukaan ei koe seksuaalista häirintää tai ahdistelua
- ❖ Väkivaltaa tai sillä uhkailua ei sallita
- ❖ Nuorten tekemät rikokset vähenevät
- ❖ Liikenneonnettomuudet vähenevät
- ❖ Kaatumistapaturmat vähenevät

VI Hyte- resurssien, rakenteiden ja prosessien vahvistuminen

- ❖ HYTE-resurssit ja rakenteet vahvistuvat
- ❖ HYTE-prosessit vahvistuvat
- ❖ Ennakoarviointi päätöksenteossa

Johtopäätökset vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioinnista

Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentyminen

Hyvinvointialueella on osallisuuden menetelmien käytössä vielä paljon kehitettävää. Asiakaspalaute, ohjaaminen järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan piiriin sekä kokemusasiantuntijoiden hyödyntäminen ovat eniten käytettyjä menetelmiä, mutta niidenkään hyödyntäminen ei ole säännönmukaista. Hyvinvointialueella yksinäisyyden puheeksiotto toteutuu perustason vastaanotolla hyvin, osastopalveluissa vaatii vielä kehittämistä.

Pohjois-Savon kunnissa on käytössä laaja joukko osallisuuden menetelmiä. Osallisuustyötä ohjaavaa osallisuusohjelmaa ei ole kaikissa kunnissa laadittu.

Yksinäisyyden puheeksiotto on kunnissa satunnaista, mutta yksinäisyyttä on vähennetty toteuttamalla kaveritaitojen opettelun menetelmiä ja ohjaamalla kuntalaisia harraste- ja järjestötoiminnan piiriin ja jonkin verran vertaistukeen ja vapaaehtoistoimintaan. Matalan kynnyksen kohtaamispaikkatoiminta sekä ryhmätoiminnan tukeminen kulttuurissa ja liikunnassa on vahvaa.

Tilastojen valossa asukkaiden vaikutusmahdollisuudet ovat hyvän kehityksen jälkeen kääntyneet laskuun. Palvelujen suunnitteluun osallistumista heikentää talouteen ja hankintoihin osallistumisen vähäisyys, vaikka muilta osin osallistuminen onkin parantunut.

Johtopäätökset vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioinnista

Vanhemmuus vahvistuu

Hyvinvointialueella perhekeskuksessa vanhemmuuden vahvistamisen menetelmät, toteutuvat hyvin. Kunnissa Lapset puheeksi menetelmä on hyvin tiedossa, mutta ei vielä laajasti käytössä. Monitoimijainen yhteistyömalli on hyvin käytössä ja kohtaamispaikkatoiminta on vahvaa.

Itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen

Hyvinvointialueella ravitsemusterveyden ja terveyttä edistävän liikunnan edistämiseksi on käytössä kohderyhmittäin harkittuja ja siten koko palveluun käyttöön otettuja menetelmiä. Kiinnostus menetelmien osaamiseen ja mahdolliseen hyödyllisyyden arviointiin eri palveluissa ja kohderyhmissä on vahvaa. Istumisen ja paikallaanolon vähentämiseen, vapaa-aikaan kohdentuvaan sekä ikääntyneille kohdennettuun toimintaan menetelmien käyttö on ollut satunnaisempaa ja siten menetelmien valinta ja kohdentuminen on huomioitava jatkossa hyvinvointisuunnitelmaa tehtäessä. Raskauden keskeytyksiin vaikuttavaa nuorten monialaista seksuaalikasvatusta toteutetaan hyvin.

Tilastojen mukaan liikkuminen on lisääntynyt ja toimintakyky parantunut kaikissa ikäryhmissä. Ruokailutottumukset sekä riittävä uni ja palautuminen sen sijaan ovat heikentyneet. Suun terveydestä huolehditaan aiempaa paremmin, mutta edelleen tervehampaisten 12- vuotiaiden määrä on Suomen alhaisimpia. Raskauden keskeytykset nuorilla ovat vähentyneet, mutta synnyttäneillä tai keskeytyksen läpikäyneillä säilyneet entisellä tasolla.

Joukkotarkastuksissa käydään aiempaa paremmin, mutta edelleen heikommin kuin yleensä Suomessa.

Kunnat ovat kiinnittäneet huomiota lasten ja nuorten liikkumis- mahdollisuuksien lisäämiseen todella hyvin, mutta kouluruokasuositukset toteutuvat yhä harvemmassa kunnassa. Hyvinvointi-alueella on tarve kiinnittää huomiota elintapaohjauksen antamiseen ja sen kirjaamiseen myös HYTE-kertoimen näkökulmasta.

Johtopäätökset vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioinnista

Mielenhyvinvointi vahvistuu ja riippuvuuksien ehkäisy

Pohjois-Savon hyvinvointialueella mielenterveyden puheeksiotto, masennusseulan käyttö ja omaisten tukeminen toteutuvat hyvin, samoin Mielenterveystalo.fi- ympäristön käyttö. Nikotiinittomuustyö toteutuu hyvin. Digitaalisten itsearviointi ja oma-apuohjelmien käyttöä tulee vahvistaa. Savuton työpaikka ja työpaikan päihdeohjelma ovat käytössä. Pohjois-Savon kunnissa lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamisen sekä mielenterveyttä edistävien menetelmien systemaattinen käyttö toteutuu kunnissa vaihtelevasti. Mielenterveyden edistämiseen liittyvät menetelmät ja toimintatavat ovat usein laajoja ja myös maksullisia, mikä vaikuttaa niiden käyttöönottoon.

Lasten ja nuorten päihteiden puheeksiotto on kunnissa hyvin käytössä, kuitenkin varhaiskasvatuksessa ja kouluissa systemaattinen päihteiden puheeksiotto ja päihteiden käsittely vanhempainilloissa vaatii vahvistamista.

Koulujen ja oppilaitosten päihdesuunnitelmat on laadittu, mutta varsinaisten päihdekasvatuksen menetelmien käyttö ei ole kovin yleistä. Samoin harrastustoiminnassa menetelmien käyttöä tulisi lisätä.

Tilastojen valossa nuorten päihteiden käytössä on nähtävissä vähenemistä. Huolimatta mediakasvatuksesta ja netin käytön puheeksiotosta, nuorten netin käyttöön liittyvissä haittojen osalta tilanne on mennyt jonkin verran huonompaan suuntaan. Peruskoulussa vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilun lisääntyminen on pysähtynyt, mutta on edelleen varsin yleistä tytöillä. Työikäiset ovat paljon poissa töistä mielenterveyteen liittyvien syiden takia.

Johtopäätökset vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioinnista

Tapaturmien ja väkivallan ehkäisy

Pohjois-Savon hyvinvointialueella tapaturmien ja väkivallan ehkäisemiseen tietoa ja osaamista kaivataan erityisesti osastopalveluissa. Perhekeskuspalveluissa on vahva osaaminen väkivallan ehkäisyyn. Osa hyvinvointialueen toimijoista ei koe, että väkivallan ehkäisy on osa heidän työtänsä.

Kaatumisten ehkäisemiseksi Pysytään Pystyssä opas ja ympäristön turvallisuuden tarkistuslistasta ovat osittain käytössä ja nämä vaativat tehostettuja toimija, jotta nämä saadaan systemaattisesti käyttöön. Erityisesti osastopalvelut kaipaavat tukea kaatumisten ehkäisytyössä.

Pohjois-Savon kunnissa kiusaamisen ehkäisemiseksi yhteisöllisyyden edistämisen ja yhteneväiset toimintakäytännöt kiusaamisen ehkäisyyn ja kiusaamistilanteiden hoitoon sekä jälkihoitoon ovat hyvin käytössä. Moniammatillinen yhteistyö toimii. Tunne- ja vuorovaikutustaitoja vahvistetaan, sovitteluohjelmia on vielä vähän varhaiskasvatuksessa ja kouluilla käytössä ja niistä toivotaan lisää tietoa. Kunnissa on laajasti käytössä kiusaamisen vastainen KivaKoulu toimenpideohjelma.

Kaatumisvaaran arvioinnin työkalujen käyttöönottoa tulee vahvistaa edelleen. Liikenneturvallisuuden edistäminen on vahvaa kunnissa. MARAK moniammatillinen riskinarviointi on hyvinvointialueuudistuksen vuoksi muutoksessa ja viestintä tästä vähäistä, joka näkyy kunnissakin. Väkivallan ehkäisemiseksi kaivataan henkilöstölle koulutusta.

Tilastojen mukaan Pohjois-Savossa väkivaltaan liittyvät rikokset ovat yleisesti vähentyneet, mutta ovat lisääntynyt varsinkin 4-5 luokkalaisten keskuudessa.

Johtopäätökset vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioinnista

HYTE -prosessien, rakenteiden ja resurssien tilanne

Pohjois-Savon hyvinvointialueella näkyy päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin (EVA) tuore käyttöönoton tilanne, joten käyttö ei ole vielä systemaattista. HYTE on vahvasti mukana strategiassa, osana taloutta ja tilinpäätöstä. Yhdyspinnat, hoitoketjut ja palvelupolut ja yhtenäiset käytännöt näissä ovat osittain käytössä ja vaativat vielä kehittämistä.

Pohjois-Savon kunnissa HYTE on osa kuntien taloutta, strategiaa ja tilinpäätöstä. Eri ohjelmatöitä on jo koottu hyvin yhteen. Asukkaiden osallistamisessa palvelujen kehittämiseen ja talouden ja hankintojen suunnitteluun ollaan hyvässä myötätulessa, kehittämistyö tältä osin vielä jatkuu.

Suuremmassa osassa Pohjois-Savon kunnissa on päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin (EVA) käyttöönotosta jo tehty päätös. EVA:n käyttöä olisi hyvä vielä seuranta ja arvioida.

HYTE-yhdyshenkilö, EPT-koordinaatio ja järjestökoordinaatio löytyy jokaisesta alueen kunnasta ja koordinaation resurssit ovat vahvistuneet. Kunnan HYTE-ryhmän tehtävät on kuvattu ja työryhmä on poikkihallinnollinen ja monialainen, josta löytyy useimmiten myös hyvinvointialueen edustus.

Tilastojen mukaan HYTE-resurssien, rakenteiden ja prosessien vahvistamisen toimenpiteet ovat edenneet hyvin.

Johtopäätökset vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioinnista pitkän aikavälin seurantamittareiden valossa

Pitkän aikavälin seurantamittareiden mukaan nuorten hyvinvointi ja terveys näyttävät kohentuneen useamman seurantaindikaattorin osalta, mutta lastensuojelun toimenpiteiden tarve ei ole vähentynyt ja erityiskorvattavien lääkkeiden tarve on kasvanut.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17-24-vuotiaita on aikaisempaa useampia, mutta kuntoutusrahaa saavia 16-19-vuotiaita on hieman aikaisempaa vähemmän.

Yläkoululaisten elämään tyytyväisyyden tunne on laskenut.

Aikuisväestöllä on aiempaa enemmän mielenterveyden haasteita ja itsemurhakuolleisuus on noussut erityisesti ikääntyneillä 65-vuotta täyttäneillä. Apua riittämättömästi saaneiden yli 55v saaneiden määrä on kasvanut edelleen.

Nuorten 13-16-vuotiaiden osuus lihavista on hieman laskenut, mutta yli 65-vuotta täyttäneistä yhä useampi on lihava. Ammatillisen oppilaitosten nuorten ylipaino on myös lisääntynyt.

Myönteinen kehityssuunta on muun muassa vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen potilaiden määrän vähenemisessä.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2023-2025 seuranta ja arviointi

(Aluevalt 29.12.2023) [Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa sotejärjestämislain 7§ hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmaa [Lastensuojelulaki 417/2007 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#) ja sitä seurataan osana hyvinvoinnin vuosiraporttia. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu vuosille 2024-2025

Asiakasmäärät	2023	2024
Lastensuojelun avohuollon asiakkaat	1874 asiakasta	1871
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten %, vastaavanikäisestä 0-17v	2,1% (v.2022 tieto)	2,3% (v.2023 tieto)
Lapsiperheiden kotipalvelun asiakkaat	511	484
Perhetyön (SHL) ja tehostetun perhetyön asiakkaat	1519	1391

Mitoituksen toteutuminen	2023	2024
Lastensuojelun asiakasmitoitus (sosiaalityöntekijä/ 35 lasta)	Lokakuussa lapsimäärä ylittyi 10 työntekijällä 14 lapsella Mitoitus ei toteudu	Lokakuussa lapsimäärä ylittyi 12 sosiaalityöntekijällä ja 21 lapsella. Mitoitus ei toteudu
Kuraattorien henkilöstömitoitus (kuraattori/ 670 oppilasta)	Tehtäviä täyttämättä 0. Mitoitus toteutuu	Tehtäviä täyttämättä 0. Mitoitus toteutuu
Psykologien henkilöstömitoitus (1.8.2023 alkaen psykologi /780 oppilasta)	Tehtäviä täyttämättä -20,3htv = 13 avoinna olevaa tehtävää + mitoituspusterustaisia 6,3 htv, joille ei ole palkkavarausta Mitoitus ei toteudu	Tehtäviä oli täyttämättä -19,4 htv Palkkarahoituksesta puuttui 6,3htv Lakisääteinen mitoitus ei toteutunut

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2023- 2025 tavoitteiden ja toimenpiteiden edistyminen

(Aluevalt 29.12.2023) [Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu vuosille 2024-2025.

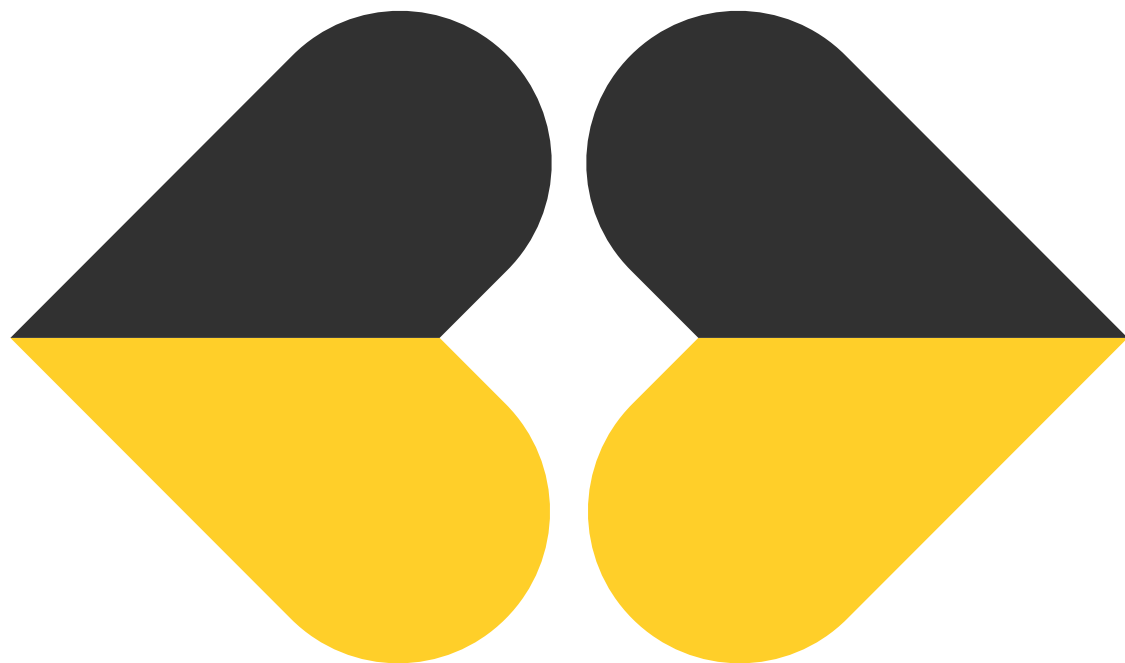
TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARI	TOIMIJA	SEURANTA – TEHDYT TOIMENPITEET
<i>Lasten, nuorten ja perheiden palvelut ovat kohdennetut ja yhdenvertaiset</i>	Perhekeskus-toimintamallin vahvistaminen alueilla Sähköinen perhekeskus otetaan käyttöön Yhdessä-ajan käyttöä vahvistetaan	Toimitaan yhteisen toimintamallin mukaisesti, perhekeskusten itsearviointi, sähköinen perhekeskus on käytössä, Yhdessä-aika on käytössä	Perhekeskus-palvelujen henkilöstö ja johto	- Kaikki palvelut eivät ole vielä yhdenvertaisia. Toimintakäytänteitä yhdenmukaistetaan ja toimintatapoja. - Sähköinen perhekeskus käytössä Omaperhe ja Helpperi toimivat. - Yhdessä aika oli käytössä osassa kunnissa.
<i>Hallintorajat ylittävät yhteistyörakeenteet ovat lasten, nuorten ja perheiden palveluita tukevia ja yhteen-sovittavia</i>	Yhteistyöryhmät ovat monialaisia. Työskentelyssä sovitaan yhteisestä viitekehyksestä.	Henkilöstön ja asiakkaiden palautteet. Yhteistyötahojen palautteet. Työryhmien itsearviointit.	Perhe-palveluiden henkilöstö ja johto	- Perhekeskustoiminta on yhteisen viitekehyksen alla toimivaa ja se toteutuu. - Henkilöstö toimii verkostomaisesti perhekeskuspalveluiden sisällä. Paljon sidosryhmiä ja kumppaneita. Lastensuojelu, vammaispalvelut sisäisenä integraationa. Yleiset palvelut, ravitsemusterapia ja toimintaterapia. - Asiakkaat yleisesti tyytyväisiä palveluihin. Tehdään laadukasta asiakastyötä. Psykologiresursseista saadaan eniten kehittämisehdotuksia. Eniten perhesosiaalityöstä muistutuksia. Lisäksi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluista, erityisesti hoitoon pääsystä.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2023-2025 tavoitteiden ja toimenpiteiden edistyminen

(Aluevalt 29.12.2023) [Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu vuosille 2024-2025.

TAVOITE	TOIMEN- PITEET	MITTARI	TOIMIJA	SEURANTA – TEHDYT TOIMENPITEET
<i>Lapsia, nuoria ja perheitä kuullaan ja mahdollistetaan osallisuus</i>	Tehdään asiakas-osallisuus suunnitelma perhepalveluihin. Luodaan perhekeskuspalveluissa asiakasraati-toimintamalli	Asiakas-osallisuus-suunnitelmaa toteutetaan. Asiakasraatien määrä perhekeskuksissa	Perhepalveluiden johto ja perhekeskuspalveluiden esihenkilöt	- Suunniteltu perhekeskuksen osallisuustyöryhmää vuonna 2024 ja tämä lähtee eteenpäin 01/2025 - Asiakasosallisuutta lähdetty edistämään aktiivisesti. Yhdessä aika on yksi konkreettinen asiakasosallisuuden edistäviä toimenpiteitä ja laaja-alainen terveystarkastus, jossa perheiden ja lasten ja nuorten ääni saadaan kuuluville. - Palveluiden kehittämiseen asiakasosallisuutta vielä kehitettävä. - Asiakasraateja on aloitettu perheentaloilla. Nuorisovaltuusto toimii hyvinvointialueella. - Lasten ja nuorten ja vanhempien osallisuutta vahvistettiin esim. alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä joka kokoontuu 3xv. - Perhevalmennuksissa asiakkaat myös kehittäjäasiakkaina. - RRP hankkeen kautta kokemusasiantuntijoita esim. nepsykirjo asiakkaissa. - Asiakaspalautteiden kautta kehitetään toimintaa. - Oppilaat ovat edustettuina yhteisöllisissä opiskeluhuoltoryhmissä.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen ikäääntyneen väestön tukemisen suunnitelman 2024-2025 seuranta

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman 2024-2025 seuranta ja arviointi

(Aluevalt 29.12.2023) [Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Suunnitelmaa ikääntyneen väestön tukemiseksi seurataan ja arvioidaan osana vuosittaista hyvinvoinnin vuosiraporttia, joka raportoidaan aluevaltuustolle [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon... 612/2021 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX ®](#)

Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu vuosille 2024-2025

SEURANTAMITTARIT	V. 2024 MITTARITIEDOT
Omaishoidon piirissä olevat, % yli 75v	4,3% peittävyys laskenut vuoden aikana
Perhehoidon asiakasmäärä ikääntyneissä	14 asiakasta toteutuu tavoitetta pienempänä
Perhehoidon hoitopäivät ikääntyneissä	4842 hoitopäivää (ei sisällä lyhytaikaishoitoa)
Yli 75v % osuus asumisen eri palvelumuodoissa: Ympäri vuorokautinen asuminen	Ympäri vuorokautinen asuminen 7,1% Toteutuu tavoitetta suurempana
Yli 75v % osuus asumisen eri palvelumuodoissa: Yhteisöllinen asuminen	Yhteisöllinen asumisen 0,24 % Lisääntynyt mutta toteutuu tavoitetta pienempänä
Yli 75v % osuus asumisen eri palvelumuodoissa: Laitoshoido	Laitoshoido 0,18% Laskenut tavoitteen mukaisesti
Säännöllisen kotihoidon peittävyys yli 75v	Kotihoidon peittävyys 12.9 % Toteutuu tavoitetta pienempänä

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman 2024-2025 seuranta ja arviointi

(Aluevalt 29.12.2023) [Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

TAVOITTEET	TEHDYT TOIMENPITEET V.2024
• Asukkaita osallistavat ja vaikutusmahdollisuuksia lisäävät toimintatavat ovat käytössä • Kukaan ei koe itseään yksinäiseksi • Terveyttä edistävä liikunta lisääntyy; erityisesti huomio ikäihmisten liikkumiskyvyn säilymiseen • Ruokasuositusten mukaiset ruokatottumukset toteutuvat; ikääntyneiden vaje- ja ravitsemuksen ehkäisy, Vireyttä seniorivuosiin ruokasuositukset ja finger -elintapaohjelma • Kaatumisten ehkäisy -turvallinen asuminen • Ikäihmisten päihteiden käyttö ja riippuvuuksien aiheuttamat haitat vähenevät	Ikääntyneiden palveluiden asiakasraati aloitti toimintansa syyskuussa 2024. Asiakasraadissa on kymmenen jäsentä ympäri hyvinvointialuetta ja raati kokoontuu kolme kertaa vuodessa. Asiakasraatilaiset pääsevät vaikuttamaan ikääntyneiden palvelujen kehittämiseen. Ikäkeskuksen neuvonta ohjaa asiakkaita heidän esille nostamissa kysymyksissään. Asiakkaita edelleen ohjataan järjestöjen ja kuntien palveluihin. Toiminta osaltaan edistää liikuntasuositusten toteutumista. Syksyllä 2024 käynnistyi etäkuntoutusryhmät säännöllisen kotihoidon ja kuntouttavan arviointijakson asiakkaille. Etäkuntoutusryhmissä hyödynnetään näyttöön perustuvaa OTAGO-harjoitteluohjelmaa, jolla pyritään ylläpitämään ja parantamaan asiakkaiden tasapainoa, lihasvoimaa, yleiskuntoa ja yleistä hyvinvointia. Kotihoidon arkikuntoutuksen toimintamalli kuvattiin ja pilotoitiin vuonna 2024. Kotiutusyksikön asiakkaita ohjattu tarpeiden mukaan mm. kunnan tai järjestön liikuntapalveluihin. Kotihoitoasiakkaan suunterveyden ja ravitsemuksen asiakaspolun käyttöönotto eteni koko hyvinvointialueelle. Koko henkilöstö antaa ohjausta ja neuvontaa kaatumisen ehkäisyyn ja riippuvuuksien hallintaan. Hyvinvointialueen kuntoutuksen työntekijöillä on erityistehtävänä vahvistaa toimintakykyä ja huomioida turvallisen asumisen vaatimukset.

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman 2024-2025 seuranta ja arviointi

(Aluevalt 29.12.2023) [Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

TAVOITE	TEHDYT TOIMENPITEET V.2024 JA MITTARITIEDOT
Palvelujen riittävyyden ja laadun arviointi Palveluiden laatu • HaiProilmoitukset, (tuotannossa) (hoitoon liittyvien vaaratapahtumien ilmoituskanava) • NPS (asiakaskokemus ja suosittehalukkuus) kehittynyt palvelu • RAI (tuotannossa)= toimintakyky mittaristo • Vertaiskehittäminen NHG (tuotannossa) verrataan omaa toimintaa muihin hyvinvointialueisiin • Palvelulupauksen toteutumien kysely (pilotointi vaiheessa) Jälkikäteisseuranta • Muistutukset • Kantelut • potilasvahingot	Ikääntyvien palveluissa HaiPro järjestelmään TOP3 vaaratapahtumailmoituksissa olivat suurimpana - lääke- ja nestehoitoon liittyvät tapahtumat 2891kpl (39,1%), - kaatumiset ja putoamiset 2259 (93,6%), sekä - tiedonkulkuun liittyvät ilmoitukset 376 kpl (5,1%). Kokonaismäärä ilmoituksissa oli 7400 kpl. Toimenpiteet: hankeyhteistyö lääkitysturvallisuuden parantamisessa, kehittäminen, koulutus- ja asiakasturvallisuuden parantaminen korostui. Palvelulupauksen toteutumisesta tai NPS osalta tietoa ei saatavissa RAI tiedon kattavuus ja tiedon laatu on kehittynyt, mikä antaa mahdollisuuden entistä vahvemmin suunnata palveluita tarvetta vastaavasti. NHG vertaiskehittämisaineisto ja verkosto antaa kotihoidon palveluohjauksen ja asumisen kokonaisuuden kansallisen vertailupohjan. Tiivistyksenä voidaan todeta että, kotihoidon asiakaskunta on kansallisesti arvioituna raskashoitoinen, asumisratkaisuihin ohjaututaan verrokkialueita hieman parempikuntoisena. Omaishoito näyttäytyy vaikuttavana ja korvaa muuta palvelurakennetta Ikääntyneiden palveluihin saapui 63 muistutusta ja 2 kantelua vuoden 2024 aikana. Potilasvahingoista oli 7 selvityspyyntöä, joita ei kuitenkaan todettu ei korvauksiin oikeuttaviksi.

Yhteistyö kuntien kanssa HYTE-työssä

Yhteistyö alueen kuntien kanssa HYTE-työssä

Pohjois-Savon alueen kuntien edustajia on osallistettu Pohjois-Savon hyvinvointianalyysiin eli hyvinvointikertomuksen työstämiseen. Kunnat työstävät myös omia hyvinvointikertomuksia samaan aikaan.

Kokoamme tähän Pohjois-Savon kuntien hyvinvointikertomukset ja -suunnitelma ja mahdollisesti niistä saatavat tiivistelmät sitä mukaan kun ne valmistuvat.

Hyvinvointikertomus eli tämä hyvinvointianalyysi toimii pohjana hyvinvointisuunnitelman työstämisessä. Hyvinvointisuunnitelmaa työstetään vahvasti yhteistyössä eri HYTE-toimijoiden ja erityisesti kuntatoimijoiden kanssa, onhan HYTE-työ molempien lakisääteinen tehtävä ja ennen kaikkea yhteistyötä, jotta meillä on paremmin voivat pohjoissavolaiset.

Yhteistyötä tukee eri HYTE-toimijoiden kanssa yhteistyössä tuotetut [HYTE yhdyspinnat](#) -> ks. Yhdyspinnat, joita hyödynnämme hyvinvointisuunnitelmia työstettäessä.

Tunnistamme eri hyvinvointivajeiden yhteydessä tehtävät ja roolit, joita eri HYTE-toimijat kuten kuntien toimijat tekevät ja mitä hyvinvointialueen toimijat tekevät ja mitä meidän tulee tehdä yhdessä hyvinvointivajeiden ratkaisemiseksi.

Lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen – työikäiset

	Yht
...	...

Yht

Yh Ehkäisevän päihdetyön yhdyspinnat

Yf

Seksuaaliterveyden edistäminen – lapset ja nuoret

Yht

Liikunnan edistämisen yhdyspinnat

Edistetään liikunnallista elämäntapaa yhdessä

LÄHIYHTEISÖ	KUNTA	HYVINVOINTIALUE	HALLINTO- JA TUKIPALVELUT (kunta ja hyvinvointialue)	KUMPPANIT	
KOTI Asukas, omaiset, läheiset, sisänsijot, kiinteistöhuolto, asumispalvelut	LIIKUNTAPALVELUT • Liikunnallisen elämäntavan edistämistyö, liikuntaneuvonta. • Liikunnallisen elämäntavan tukeminen toimintamalleilla esim. voimaa vanhuuteen. Liikunnarohjauksia vähemmistö- ja erityisryhmille sekä seuratoiminnat ulkopuolella oleville. • Liikuntapaikkojen käytön ohjaus. • Urheilu- ja liikuntatapahtumat organisointi.	TERVEYSKESKUS, TYÖTERVEYSHUOLTO, NEUVOKAUKU JA OPISKELUTERVEYDENHUOLTO Terveystyö- ja sairaanhoitajat, lääkärin • Liikunnallisen elämäntavan motivoiminen ja tukeminen. • Fyysis- / toimintaterapian tarpeen arviointi ja ohjauslähte astiatuntijalle. • Apuvälineiden lainauskes arviointi ja ohjaus.	PELASTUSLAITOS • Ohjeistukset ja koulutukset fyysisten tilojen turvallisuudesta. APUVÄLINEKESKUS • Päivittäisten toimintojen ja liikunnan apuvälineiden lääkinnällisen kuntoutuksen kriteerien perusteella. • Apuvälineiden tarpeen arviointi ja käytön ohjaus ja lainaus, välineiden käytön seuranta. • Asuminvaltuutusjärjestelmä vammaispalvelujen pyynnöistä.	HYTE- JA OSALLISUUS hyvinvointikoordinaattori, hyte-ryhmä, hyte-yhtäyshihtokirjot • Liikunnan edistämisen huomioiti hyvinvointisuunnitelmissa, suunnitelmien toteuttamisen edistämisen ja vaikuttavuuden arvioiminen. • Liikunnan edistämisen toimintamallin edistämisen, vaikuttavien menetelmien jalkautumisen edistämisen. • Liikunnan edistämisestä viestiminen kuntapäättäjille, hyvinvointialueille, virkamiehille ja asukkailla.	YRITYKSET, ORGANISAATIOIT • Arkiaktiivisuuteen kannustaminen, portaiden nousu, liikunnan edistämisen työssä, kannustaminen istumisen vähentämiseen. • Liikunnasta kannustavat tilat työpaikoilla: saukutilat, pyöräin säilytys yms. • Alennetut hinnat liikuntapalveluihin, henkilöstön liikunnan kehittämisen, liikunnan tuki työnteollisille esim. liikunteeien (ePassi, Smartum yms) muodossa, liikuntavälineet tuki. • Fyysiset liikuntapalvelut, osatapahtumia tuntihoitajat (yksityiset, seurat ja järjestöt).
 • Liikuntaharrastuksiin hakeutumisen mieltymysten mukaan, sopivien liikuntavälineiden hankinta. • Liikunnallisen elämäntavan mahdollistaminen asuinympäristössä (gyroterineet, liikuntavälineiden säilytys, turvallinen liikuminen, esteettömyys, monipuolisen ravitsemuksen toteutuminen, ruokapalvelut).	TEKNINEN TOIMI • Kasvotus, liikunnan kannustava ympäristö ja reitit (esim. talvikunnossapito, pyöräily- ja kävelyreitien katkaemattomuus), esteettömyys, liikenneturvallisuus ja kestävä kehitys huomioiden. • Liikunnallisen ympäristön rakentaminen, liikuntapaikkojen kunnossapito (voi olla myös liikuntapalveluja).	SAIRAALAT osastot, ylläpitäjät, lähi- ja sairaanhoitajat, lääkärin, fysioterapeutit, toimintaterapeutit • Liikunnallisen elämäntavan motivoiminen ja tukeminen. • Kuntoutuksa hoitoja.	PÄÄTÖKSENTEKO • Liikuntaa edistävät päätökset, huomioiti päätöksenteossa ja vaikutusten ennakoimisessa sekä talousarviotyöskentelyssä. • Avustustoimintatukea vaikuttavaa liikunnallista elämäntapaa edistävää järjestäjien ja muiden toimijoiden toimintaa. • Mahdolliset osatapahtumapainokset yritysten ja järjestöjen kanssa liikuntamahdollisuuksien edistämiseksi.	JÄRJESTÖT, YHDISTYKSET JA SEURAKUNNAT Pohjois-Savon järjestöneuvosto, Pohjois-Savon Liikunta ry, nuorisoliitot, vanhempainyhdistykset, urheiluseurat, poliisijärjestöt, neuvontajärjestöt jne.	
	VARHAISKASVATUS varhaiskasvatukseen opettajat, sosionomit, lastenhoitajat, erityisopettajat ja perhepäivähoitajat	SAIRAALAT osastot, ylläpitäjät, lähi- ja sairaanhoitajat, lääkärin, fysioterapeutit, toimintaterapeutit • Liikunnallisen elämäntavan motivoiminen ja tukeminen. • Kuntoutuksa hoitoja.	AVOKUNTOUTUS Julkisen ja yksityisen, avoimena, fyysioterapeutti, toimintaterapeutti • Ennaltaehkäiseviä toimintoja esim. elintaparyhmiä, jalkautuminen elintaparyhmiin, konsultointi, verkostot. Vastaanottoyksiköiden sisällytys liikuntatoimintaan. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa tilojen käytön osalta.	SAIRAALA-APTEEKIT, APTEEKIT • Ohjeita liikunnan aktiivisiin ja motivoituihin.	
	 • Liikkuva varhaiskasvatus/ koulu- ohjelman toteutus, henkilöstön koulutus. • Liikkumaan kannustava ja mahdollistava toimintaympäristö.	SOSIAALITYÖ, RAVITSEMUSTERAPIA, ASIASTUNTUJA mm. palvelutoimijat, sosiaalityöntekijät, ravitsemusterapeutti, jakelijat • Liikunnallisen elämäntavan motivoiminen ja tukeminen.	AVOKUNTOUTUS Julkisen ja yksityisen, avoimena, fyysioterapeutti, toimintaterapeutti • Ennaltaehkäiseviä toimintoja esim. elintaparyhmiä, jalkautuminen elintaparyhmiin, konsultointi, verkostot. Vastaanottoyksiköiden sisällytys liikuntatoimintaan. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa tilojen käytön osalta.	YHDISTYKSET, SEURAT JA YHTEISÖT • Liikuntaneuvoston edistämisen yhteistyössä toimijoiden kanssa.	
	PERUSKOULU opettajat, ohjaajat, kouluavustajat, erityisopettajat ja sehtorit	SOSIAALITYÖ, RAVITSEMUSTERAPIA, ASIASTUNTUJA mm. palvelutoimijat, sosiaalityöntekijät, ravitsemusterapeutti, jakelijat • Liikunnallisen elämäntavan motivoiminen ja tukeminen.	AVOKUNTOUTUS Julkisen ja yksityisen, avoimena, fyysioterapeutti, toimintaterapeutti • Ennaltaehkäiseviä toimintoja esim. elintaparyhmiä, jalkautuminen elintaparyhmiin, konsultointi, verkostot. Vastaanottoyksiköiden sisällytys liikuntatoimintaan. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa tilojen käytön osalta.	YHDISTYKSET, SEURAT JA YHTEISÖT • Liikuntaneuvoston edistämisen yhteistyössä toimijoiden kanssa.	
	 • Harrastaminen Suomen malli, liikkuva koulu-ohjelman toteutus, pitkä liikuntaväitunnit. • Oppilaiden osallistaminen kouluympäristön suunnitteluun ja liikunnan toiminnan toteuttamiseen. • Luokkatilojen ergonomia ja aktiivisen koulupaivan mahdollistaminen, istumisen vähentäminen.	KOTIKUNTOUTUS, IKÄKESKUS sairaanhoitajat, palveluohjaaja, fysioterapeutti, toimintaterapeutti • Liikunnallisen elämäntavan motivoiminen ja tukeminen.	AVOKUNTOUTUS Julkisen ja yksityisen, avoimena, fyysioterapeutti, toimintaterapeutti • Ennaltaehkäiseviä toimintoja esim. elintaparyhmiä, jalkautuminen elintaparyhmiin, konsultointi, verkostot. Vastaanottoyksiköiden sisällytys liikuntatoimintaan. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa tilojen käytön osalta.	YHDISTYKSET, SEURAT JA YHTEISÖT • Liikuntaneuvoston edistämisen yhteistyössä toimijoiden kanssa.	
	VAPAA-AIKA- JA KULTTUURIPALVELUT	KOTIKUNTOUTUS, IKÄKESKUS sairaanhoitajat, palveluohjaaja, fysioterapeutti, toimintaterapeutti • Liikunnallisen elämäntavan motivoiminen ja tukeminen.	AVOKUNTOUTUS Julkisen ja yksityisen, avoimena, fyysioterapeutti, toimintaterapeutti • Ennaltaehkäiseviä toimintoja esim. elintaparyhmiä, jalkautuminen elintaparyhmiin, konsultointi, verkostot. Vastaanottoyksiköiden sisällytys liikuntatoimintaan. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa tilojen käytön osalta.	YHDISTYKSET, SEURAT JA YHTEISÖT • Liikuntaneuvoston edistämisen yhteistyössä toimijoiden kanssa.	

Yhteistyötä tukee eri
HYTE-toimijoiden kanssa
yhteistyössä
tuotetut HYTE-
yhdyspintakuviot, joita
hyödynnämme
hyvinvointisuunnitelmia
työstettäessä.
Tunnistamme ne asiat,
joita eri toimijat, kuten
kunta tekee ja mitä
hyvinvointialue tekee ja
mitä meidän tulee tehdä
yhdessä
hyvinvointivajeiden
ratkaisemiseksi.

Ks. hyte.pshyvinvointialue.fi ->
rakenteet-> ks yhdyspinnat
- täältä löytyy lisää esimerkkejä

Johtopäätökset hyvinvointianalyysin pohjalta

- ♥ Mitkä asiat ovat Pohjois-Savossa hyvin?
- ♥ Mitkä vaativat kehittämistä Pohjois-Savossa
-> hyvinvointisuunnitelmaan painopistealueiksi ja
tavoitteiksi

Pohjois-Savossa on hyvin verrattuna koko maahan ja vertailuhyvinvointialueisiin

OSALLISUUS JA SOSIAALISET SUHTEET

- ♥ Hieman enemmän erityisesti korkeasti koulutetut ja miehet kokevat osallisuutta, myös ikääntyneissä miehet
- ♥ Perhe ja ystävät vahvistavat hyvinvointia kaikilla pohjoissavolaisilla
- ♥ Hyvä parisuhde lisää hyvinvointia. Parisuhteeseen tyytyväisempiä (esikouluikäisten vanhemmat) enemmän

MIELEKÄS TEKEMINEN

- ♥ Harrastukset ja mielekäs työ, joka on tasapainossa vapaa-ajan kanssa vahvistavat hyvinvointia

HYTE-RAKENTEET, PROSESSIT

- ♥ HVA:lla muotoutumassa kaikille toimialoille
- ♥ HYTE-yhdyspinnat ja palvelupolut työstetty yhdessä
- ♥ HYTE osa organisaation taloutta ja toimintasuunnitelmaa strategiatasolla
- ♥ Kuntien HYTE-rakenteet yhä monialaisempia ja poikkihallinnollisia
- ♥ Kuntien HYTE-resurssit vahvistuneet
- ♥ Terveystiedon edistämisaktiivisuus HVA:lla ja kunnissa vahvinta HYTE seurannassa ja tarveanalyysissä, hyvinvointikertomus ja –suunnitelmatyö ja raportointi

PALVELUT

- ♥ Rokotuskattavuus
- ♥ Yläkoululaisten terveystarkastukset toteutuvat nuorten mielestä laadukkaasti.
- ♥ Yläkoululaiset ja ammattioppilaitoksen nuoret pääsevät keskimääräistä paremmin opiskeluhuollon palveluihin ja ovat saaneet tukea hyvinvointiinsa, lukuun ottamatta kuraattorin palveluja
- ♥ Parisuhteeseen saatu tukea (esikouluikäisten vanhemmat)
- ♥ Mielenterveyspalveluita saatu (esikouluikäisten vanhemmat)
- ♥ Sosiaalipalvelut koettu sujuvaksi ikääntyneiden 65v osalta

ELINTAVAT

- ♥ Lapset (4 ja 5.lk) ja yläkoululaiset ja ikäihmiset 65v liikkuvat päivittäin enemmän
- ♥ Luontoliikkuminen vahvistaa hyvinvointia kaikilla, eniten eri tekijöistä
- ♥ Hyvinvoinnin osalta tilanne on parantunut erityisesti yläkoululaisten osalta ja aikaisemmin heillä havaitut haasteet ovat nykyisin alakoululaisilla
- ♥ Toisen asteen ammatillisessa syödään koululounasta päivittäin useammin
- ♥ Kasvien ja hedelmien ja marjoja syödään ahkerammin työikäisten parissa
- ♥ Kalaa syödään 65v ja 75v parissa enempi kuin muilla alueilla

MIELENTERVEYS

- ♥ Ahdistusta toisen asteen ammatillisen nuorilla vähemmän
- ♥ Masennusoireita vähintään 2vk vähemmän (aol)
- ♥ Onnellisuutta työikäisillä enemmän kuin muilla alueilla
- ♥ Työikäisillä hieman enemmän positiivisen mielenterveyden kokemuksia

TAPATURMAT, VÄKIVALTA JA SYRJINTÄ

- ♥ Tapaturmia (toinen aste) vähemmän
- ♥ Kiusaamista (toinen aste) vähemmän
- ♥ Erilaista väkivaltaa (aol) (fyysinen, seksuaalinen jne) vähemmän
- ♥ Syrjintää työelämässä (työikäiset) ja sote-palveluissa (ikäihmiset) vähemmän

PÄIHTEET JA RIIPPUVUUDET

- ♥ Lukiolaisten päihdekokeilut vähäisempiä
- ♥ Perheissä välitetään vähempi alkoholia alaikäisille (aol)
- ♥ Rahapelaamista vähemmän (lukio, ikäihmiset)
- ♥ Netin haitallista käyttöä (aol) vähemmän
- ♥ Päivittäin tupakoivia ikäihmisiä 75v vähempi

Kehitettävät asiat Pohjois-Savossa vuosille 2025-2029:

Alustavat painopisteet ja tavoitteet, joita muokataan hyvinvointisuunnitelmaa tehtäessä työryhmissä ja verkostoissa

OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN

- ♥ Vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät/ kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa
- ♥ Yhteisöön kuulumisen tunne lisääntyy

HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ EDISTÄVÄT ELINTAVAT

- ♥ Raskaudenkeskeytykset vähenevät erit. yli 30v. ja vuoden sisään synnyttäneet tai keskeytys
- ♥ Kohdunkaulasyövän seulontojen käyntimäärät nousevat
- ♥ Ruokasuositusten jalkauttaminen (erit. tytöt, 8. ja 9. lk, työikäiset)
- ♥ Terveysliikuntasuositusten mukaisen liikunnallisuuden lisääminen arkeen (erit. aol pojat, työikäiset naiset ja keskitason koulutus, toimintaraj ikäihmiset)
- ♥ Riittävän unen ja palautumisen edistäminen (erit. työikäiset matala koulutustaso ja miehet, 8.9. lk ja lukion tytöt)
- ♥ Aivoterveysten edistäminen
- ♥ Suun terveys

VANHEMMUUS VAHVISTUU

- ♥ vanhemmuustaidot vahvistuu (keskusteluyhteys, rajat)

MIELENTERVEYSTAITOJEN VAHVISTAMINEN

- ♥ Tunne- ja vuorovaikutustaidot, itsesäätelyn taidot ja vastoinikäymisten sietokyvyn vahvistuminen (erit. tytöt, lukio, työikäiset, ikäihmiset)

RIIPPUVUUKSIEN EHKÄISY

- ♥ Alkoholin käyttö ja haitat vähenee (aol, työikäiset miehet, ikäihmiset)
- ♥ Rahapelaaminen ja haitat vähenee (aol, työikäiset)
- ♥ Tupakka (raskaana olevat, työikäiset) sähkötupakka (peruskoululaiset ja työikäiset) nikotiinituotteet (työikäiset miehet)
- ♥ Huumeiden käytön ehkäisy (miehet, korkeasti koulutetut)
- ♥ Netin haitallinen käyttö vähenee (4 ja 5 lk)

VÄKIVALTA, SYRJINTÄ JA TAPATURMAT VÄHENEVÄT

- ♥ Ketään ei syrjitä; ikä, terveydentila, mielipide (lapset, nuoret, työikäiset, ikäihmiset)
- ♥ Kaltoinkohtelua ei sallita erit. ikäihmiset
- ♥ Väkivaltaa ei sallita Erit. vanhempien toimesta lapsia kohtaan, kiusaaminen 4. ja 5 lk
- ♥ Kukaan ei koe seksuaalista ahdistelua tai häirintää
- ♥ Kaatumistapaturmat vähenevät erit. ikäihmiset
- ♥ Arjen turvallisuuden edistäminen osana kokonaisturvallisuutta (häiriötilanteisiin varautuminen, huoltovarmuuden vahvistaminen)

HYTE-TIEDOLLA JOHTAMINEN, RAKENTEET, YHTENEVÄISET TOIMINTATAVAT

- ♥ HYTE-tiedolla johtaminen, kirjaaminen, HYTE-mittareiden luonti hvalle
- ♥ HYTE-jalkauttaminen
- ♥ HYTE-rakenteet (osaksi palvelustrategiaa, palvelurakennetta, käyttösuunnitelmia, järjestöyhteistyörakenne, hva palvelut-kunta yhteistyö, kulttuuri sotessa)
- ♥ HYTE-resurssit palvelutuotannossa (esim. HYTE-kerroinraha)
- ♥ Yhteneväsäiset käytännöt (mm. liikuntaneuvonta, MOVE-prosessi, AUDIT-C, tuen tarve selvitys 8. lk, elintapaneuvonta)
- ♥ HYTE-asiantuntijatuki kuntiin: prosessit (Kuntajohdon TEA, erit Rautavaara, Perusopetuksen TEA, erit Rautavaara, lukio TEA, erit. Rautavaara, Liikunnan TEA, erit Tervo, Kulttuurin TEA, erit Tuusniemi)

Aol = ammattillinen oppilaitos

Toimenpide- ehdotukset

Toimenpide-ehdotukset

Hyvinvointianalyysin pohjalta voidaan todeta, että tulevaisuudessa Pohjois-Savon hyvinvointialueella tulee kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin alustaviin hyvinvointivajeisiin:

- ♥ osallisuuden vahvistamiseen,
- ♥ hyvinvointia ja terveyttä edistävien elintapojen edistämiseen
- ♥ vanhemmuuden vahvistamiseen
- ♥ mielenterveystaitojen vahvistamiseen
- ♥ riippuvuuksien ehkäisemiseen
- ♥ väkivallan, syrjinnän ja tapaturmien vähentämiseen
- ♥ HYTE-tiedolla johtamisen, rakenteiden ja yhteneväisten toimintatapojen edistämiseen

Näiden edistämiseksi kuvataan kuhunkin hyvinvointivajeeseen tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot ja seurantamittarit Pohjois-Savon hyvinvointialueen alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2025-2029. Tämä tehdään monialaisella, poikkihallinnollisella työskentelyllä ja asukkaita osallistaen.

Kunkin hyvinvointivajeen ratkaisemiseksi pohditaan juurisyitä ja kuvataan kunkin hyvinvointivajeen ratkaisemiseksi HYTE-vaikuttavia toimenpiteitä ja menetelmiä:

- ♥ hyvinvointialueella tehtävät toimenpiteet,
- ♥ millaista asiantuntijatukea hyvinvointialueelta kuntiin tarjotaan ja
- ♥ millaista asiantuntijatukea kunnista toivotaan ja sovitaan tarjottavan hyvinvointialueelle sekä
- ♥ millaista yhteistyötä tehdään seurakuntien, yritysten ja yleishyödyllisten yhdistysten, oppilaitosten ja muiden HYTE-toimijoiden kanssa.

Toimenpide-ehdotukset

Hyvinvointivajeiden ratkaisemisessa huomioidaan alueelliset, ikäryhmittäiset ja muut terveyserot toimenpiteiden kohdentamisessa ja otetaan toimenpiteiden valinnassa mahdollisuuksien mukaan huomioon myös kestävä kehitys.

Toimenpiteiksi valitaan tutkitusti vaikuttavat HYTE-menetelmät ja mikäli niitä ei ole, valitaan hyviä käytäntöjä ja tarvittaessa pilotointeja ja kokeiluja.

Osallistamme asukkaita hyvinvointisuunnitelman työstämiseen avoimen palautteenantamisen ja asukasraadin avulla.

Hyvinvointisuunnitelmaa työstetään huomioiden hyvinvointialueen strategian aikataulu. Hyvinvointialueen strategian tulee perustua arvioon hyvinvointialueen tilanteesta ja tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista hyvinvointialueen tehtävien toteuttamiseen. Hyvinvointikertomus kokoaa tiedon pohjoissavolaisten asukkaiden hyvinvoinnin tilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

